

انگن جاريگ

۽

ذهانت

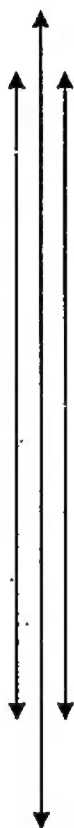

ڊاڪٽر نور مصطفيٰ شيخ

انگن جا رنگ

ع

نہانت

لیک:

ڈاکٹر نور مصطفیٰ شیخ

مرتب جا سڀ حق ۽ واسطا قائم

ڪتاب جو نالو	:	انگن جا رنگ ۽ ذهانت
ليکڪ	:	ڊاڪٽر نور مصطفيٰ شيخ
تعداد	:	500
دفعو	:	پهريون
سال	:	2017ع
قيمت	:	160 روپيا
ڪمپوزنگ	:	فهييم ميمڻ
لي آئوٽ	:	عظيم ڪنير
چپينڊڙ	:	نور نبي شيخ

انگن جا رنگ ۽ ذهانت
ليکڪ: ڊاڪٽر نور مصطفيٰ شيخ

ارپنا

انهن ذهين ۽ لائق رياضي جي شاگردن نالي جن لاءِ مان فخر ۽
چونڊو هيس ته موتي آهن، ڪو جوهر ۽ هجي ته پرڪ ڪري.
رياضي جي نصاب ٺاهيندڙ ماهرن جي نالي جيڪي ائين
ڪلاس جي سڀني شاگردن لاءِ به ذهين ڪلاس جي سائنس
گروپ جا مضمون (TOPICS) وجهي تعليمي معيار وڌائين ٿا.
انهن ايڊيٽرن جي نالي جن ريسرچ جنرلن ۾ اهڙا مقالا ڇپرايا
جن تي دنيا نه کلي پر پاڻ بيگم سميت پنهنجي پاور ۽ ذات
تي ڏاڍو ڪليا.

ماضي قريبن ۾ سنڌ جي مهاڏاهن علامه آءِ آءِ قاضي، شيخ
اياز ۽ رياضي دان ڊاڪٽر نور محمد ٽالپر جي نالي جيڪي
سنڌ جي نوجوانن لاءِ رول ماڊل آهن.

پيش لفظ

ڪتاب ”انگن جا رنگ ۽ ذهانت“ ۽ ان جي ليکڪ بابت. ليکڪ پروفيسر نور مصطفيٰ شيخ سڄي عمر پڙهائي رياضي، ريسرچ ڪرائي شماريات ۾، درسي ڪتاب لکيا ۽ ترجمو ڪيا سنڌ ٽيڪسٽ بڪ بورڊ لاءِ.

1954ع ۾ سنڌي ۾ ورنڪيولر فائينل امتحان پنهنجي والد محترم مولوي نورالحق جي زير نگراني پوزيشن سان پاس ڪيو هئائون. ان ڪري رياضيءَ جي درسي ڪتابن جو سنڌي ۾ ترجمو ڪرڻ سان گڏ، مختلف وقتن تي عبرت، ڪاوش ۽ جيگل اخبارن ۾ ڪالمن لکڻ وسيلي معاشري جي اهم ڪردارن پروفيسرن، پيرن، سائنسدانن تي تعميري تنقيد ڪندا رهيا، ڪٿي رومال ۾ ويڙهيل، ڪٿي سواليه انداز ۾ ته ڪٿي بياني طرز تي. سندن پهريون ڪتاب ”سچ ته بيٺو نچ“ جولاءِ 2017ع ۾ ڇپجي چڪو آهي. جنهن کي ”سائنسي ادب“ جو لقب مليو.

هن ڪتاب جي پهرين ڀاڱي ۾ ليکڪ انگن ۽ حسابن جي استعمال بابت لکيو آهي. عام پڙهندڙن جي سهولت خاطر ليول گهٽ رکيل آهي. ڪتاب جي ٻئي ڀاڱي ۾ ذهانت وڌائڻ ۽ ان جي ٽيسٽ ڪرڻ جي مختصر ڪوشش ڪيل آهي.

سنڌ سائنس سوسائٽي پاران نڪرندڙ رسالي ”سائنس ۾ آيو ڇاڇا ولو آيو“ جي عنوان سان لکيل ڪوشش کي هن ڪتاب ۾ ”ڪوٽڙيءَ جي گامون سڄار“ جا خواب طور اڳتي وڌايو ويو آهي.

اڍائي، سئو ۽ هزار بابت به مزيدار اصطلاح ۽ مثال آهن. جهڙوڪ:

(iii)

گدڙ نه ٿئي، شينهن توڙي 100 ڪلون پائي
ڪٽو نه ٿئي مال توڙي گدڙ رهي 100 سال
ڪارو نه ٿئي گورو توڙي 100 صابڻ ڪپائي
ڪارو نه ٿئي مٺو توڙي 100 مٺ ڪنڊ ڪپائي
حرام نه ٿئي حلال توڙي 100 زڪواتون ورهائي.

100	چچڙ	نشا	چندا	واعدا	جنرل	ٻڙيون	قصا
1	لالچي	عشق	پتو	وصيت	سيستان	ٻڙي	آيت
100	حج	گوسٽو	دوائون	دليل	بهشت	پاڙيل	زنجير
1	توبه	ماسٽر	پرهيز	گوڙهو	ديدار	يار پيل	نڪاح

اڍائي	شاديون	فقير	زالون	محبوب	حج
	2 حال ۾ 1 فلمن ۾	2 اڻڌا يا پوڻا 1 پنڌڻ وڻو	2 نڪاح ۾ 1 ٻانهي	2 هيروئن 1 سيڪريٽري	2 حج 1 عمرو
ليڏي	قلم	ٻار	سسون	شاهد	قلندر
	2 هڪ پاسي 1 ٻئي پاسي	2 پٽ هڪ ڌيءُ	2 سسون هڪ نٿان	2 مرد هڪ عورت	شهيد بو علي سينا رباعصري

درجي بندي ڪريو: (استاد، مرشد، امام، ليڊر)، (دعا، دوا، صدق، خيرات)
(ميوو، ماکي، مڪڻ، پڪي)، (حلوو، زردو، ڪڙاهي، روست)،
(زالون، جئڙيون، پريون، حورون).

1	اخلاق	علم	بخت	ڪلرٽوس	سيد	پائي	انصاف	عقل	مسخرو
10	حسب	عمل	تخت	سفلش	پير	تيل	لنن	زين	شاعر
100	دولت	طاقتن	حسن	دلجو	زميندار	بيچي	روزگار	قلم	ليب
1000	صحت	لڪل	شڪر	رشوت	سيستان	گئس	وليل	ترار	رياضي

هن ڪتاب ۾ ”انگن ۽ عددن جي راند“ آهي.

ذهانت کي تيز ڪرڻ لاءِ ڪٿي سوال آهن، ڪٿي پيٽ آهي،
ڪٿي ابجد به آهي ته رياضيدانن بابت بيان به آهن.

ٻولي اها زرخيز چئبي آهي جنهن ۾ هڪ مقصد لاءِ گهڻا لفظ
استعمال ٿين (پلو، سنو، واه جو آ)، (چاڪ، خوش، تندرست، چڱو پلو)
۽ هڪ لفظ جا گهڻا مطلب نڪرڻ جيئن ”ڪنڊ“ ذات به آ، شگر به آ،
واه کي به لڳي ته ڌرتيءَ جا به (ايشيا، يورپ، آفريڪا...) يا ”هار“

(iv)

گلن جو به، شکست لاء به ۽ هاري چڙڻ لاء به.
انگن ۾ به ساڳيون خوبيون آهن. يعني ڪنهن به ڏنل هڪ عدد
کي گهڻن طريقن سان لکي سگهيو ۽ هڪ نموني سان لکيل
انگ جا گهڻا ملهه ٿيندا.

جهڙوڪ: انگ 9 کي مختلف بنياد وارن سرشتن ۾ هيٺين
ریت لکي سگهيو:

$$9 = (10)_9 = (11)_8 = (12)_7 = (13)_6 = (14)_5 = (21)_4 = (100)_3$$

ليک ٽڪر 2 ۾ ڪنڊون ڪڏهن 1، ڪڏهن 2، ڪڏهن 4 ته ڪڏهن ٻڙي ٺاهن.

ساڳئي طرح ليک ٽڪر 2 ۾ نشانين مختلف عملن لاء:

= (برابر)، + (جوڙ)، x (ضرب)، x (ڏهه)، // (پورو چوٽ ليکون)،
(ننڍو آهي)، > (وڏو آهي)، 1 1 (ڊئرميننٽ، مقدار يا ڊيگهه).

تيليون 6 ۾ ٽڪنڊا ڪڏهن 1، ڪڏهن 2، ڪڏهن 4 ته ڪڏهن 0.

(واتون ويهه ٿيون ڪهه ڄاڻان ڪيهي ويا)

100 جا ملهه به مختلف آهن.

$$(100)_2 = 4, (100)_3 = 9, (100)_4 = 16, (100)_5 = 25, \dots$$

Show me the person (base) I will show the rule (value).

”جهڙو ڊيس تهڙو ويس“ اٽڪنگ، حليو ۽ ڊريس فلم يا ڊرامي
جي سين جي مطابق اختيار ڪبو آهي.

ٻئي ڀاڱي ۾ اهو به بيان ٿيل آهي ته ڪوڙ، چوري، لالچ، پنڻ،
ڪيڏ، وجهڻ، هٽائڻ، وجهرائڻ، بدلائڻ، بچائڻ، ڪرڻ ۽ ڪرائڻ،
قيد ڪرڻ، قتل ڪرڻ، سجدو ڪرڻ، شرڪ ڪرڻ، مارڻ، جوا،
جعل سازي، جائز آهن!

انسان گهڻو ڪري سڀ چور، ڪوڙا، لالچي، فقير، مهمان،
مسافر، گدا، قاتل، ايڪٽر، عاشق، خليف، جواڙي، رشتيدار
رانديگر، نشئي، غلام، سياستدان، واپاري ۽ مهاجر آهن.

ڏاهپ ۽ ذهانت جا ڪجهه دلچسپ انداز به آهن، جهڙوڪ:

اهو هيرو ٻڌايو جيڪو نه منڊيءَ ۾ پئي نه تاج ۾.

اها ڊگري ٻڌايو جنهن سان نوڪري نه ملي.

اهو پير ٻڌايو جيڪو پنهنجن هٿن جي ڪمائي کائي.

اهو منو ميوو ٻڌايو جنهن جو وڻ ڪنهن نه ڏٺو.

اهو خريدار ٻڌايو جيڪو بازار ۾ نه اچي پر نفعو گهڻو ڏئي.

سخي ڪهڙو پلو، ڪاليج ڪهڙو پلو، تحفو ڪهڙو پلو، جج ڪهڙو پلو.

زياده ثواب ڇا ۾، گناهه ڇا ۾، اثر ڇا ۾، نشو ڇا ۾، ڪمائي ڇا ۾.

گهڻا مرد ڪير بدلائيندي آهي؟ (فلمي هيروئن، ٻانهي، بازاری عورت)

لالچي انسان ڇا بدلائيندا آهن؟ (ڪرسي، پارٽي، مذهب، ذات، وصيت).

قانون کي ڪن نه (ٻوڙو) پر هٿ ڊگها اٿس.

گڏهه کي سڱ نه تڏهن ته اٿون هڻندي آهي.

انصاف کي اڪيون نه (اٿو) پر ڪرسي مضبوط اٿس (ججن کي ته آهن).

ڏيڏر کي پُڇ نه، عورت کي مڇ نه، ڪنواريءَ کي ڪُڇ نه.

10 ٻار ته ڪتي ويامي پئي آ، 15 ٻار ته چڙيا گهر،

20 ٻار ته پولٽري فارم، 0 ٻار ته اوڻو نپتو يا سنڍ.

سينگار لاءِ به ڪپي، حسابن ۾ به ڪپي!

ڪارو به ٿئي، نيرو به ٿئي، پيلو به ٿئي، وهندڙ به ٿئي!

“اڌ مسلمان آهيان” شراب پيئندو آهيان پر سرٿر نه ڪاوان.

“اڌ ٻڌ آهيان؟” مسلمانن کي ماريندو آهيان پر جيتن ۽ دربندن کي نه.

اميد آهي ته ليڪڪ پنهنجي زندگيءَ جي تجربن، خوشين ۽

شڪايتن کي آئنده به ظريفانا ۽ لطيف انداز ۾ پيش ڪندو رهندو.

پروفيسر اعجاز علي صبح پوٽو

شعبه رياضي

سابق استاد پبلڪ اسڪول

لطيف آباد حيدرآباد

تمهيد

هن ڪتاب لکڻ جو مقصد حسابن کي جنن جي ٻولي ۽ انگن اکرن کي مٿي جو سور سمجهندڙن لاءِ انگن جو ٻولي، اکرن، شڪلين ۽ عملي استعمال ٻڌائي شوق پيدا ڪرڻ آهي.

انگن مان عدد ۽ حساب ته انگي حساب (ARITHMETIC)

انگن ۽ اکرن مان حساب ته الجبرا (ALGEBRA)

شڪليون ته جاميٽري.

انگ، اکر ۽ شڪليون ته الجبرڪ جاميٽري.

علم ۽ تجربو، طاقت ۽ اٽڪل، صورت ۽ سيرت، حسن ۽ جواني،

تخت ۽ بخت، دعا ۽ دوا، سخا ۽ قناعت، صبر ۽ شڪر، گڏوگڏ ڪين.

جيئن ڪير ۽ پٽ ڪنجڻي، ڏال ۽ پٽ ڪچڻي تيئن انگ ۽

ذهانت ته چهري چڻڻي.

اکرن کي انگن ۾ بدلايو ته ابجد ۽ ڪوڊ (CODIFICATION)

مثلاً: حضرت محمد صلي الله عليه وسلم لاءِ 92، حضرت علي

لاءِ 110، رام لاءِ ..... بسم الله لاءِ 786.

جاميٽري جي شڪل لاءِ صرف انگ به ٿي سگهن ٿا ۽ انگ ۽ اکر ٻئي به.

عددن جي علم کي ”رياضي جي راڻي“ ۽ رياضي کي ”سائنسي

علمن جي راڻي“ چوندا آهن. اهڙين راڻين جو راجا ڪير ....؟

محل ڪٿي....؟ خدمت گارن بدلي پاڻ خدمت ڪن.

عدد ڪن مند، انگ لڳائين رنگ يا هڻن ڏنگ، حساب ڪن لاءِ قصاب.

ڪتاب جي پهرين ڀاڱي ۾ رياضي ۽ رياضدانن جي باري ۾

ٻڌائڻ سان گڏوگڏ انگن جو ٻوليءَ ۾ استعمال، اصطلاح ۽

ڪجهه ممڪن يا ناممڪن ٻڌايا ويا آهن.

5 بادشاهه رهندا: 4 تاس جا هڪ انگلينڊ جو (شطرنج وارا 2 وسري ويا).

5 ذریعاً علم جا: درسگاه، خانقاه، سفر، غار یا فکر، جهنگ یا فطرت.

ڪن لاءِ انگ 3 نپاڳو ته ڪن لاءِ 13، سڪن لاءِ 12.

1 کان وٺي 9 تائين انگن جو هڪ دفعو استعمال ڪري

جادوئي چورس (MAGIC SQUARE) ٺاهيو آهي. ان ۾ ڪل 9 خانو آهن.

هر قطار، ڪالر ۽ اريب ۾ موجود ٽن انگن جو جوڙ 15.

axb ۽ bxa ڪڏهن برابر ڪڏهن نه.

60 ۽ ٽي ويهون برابر نه آهن پر هڪ جهڙا آهن (Equivalent).

$\frac{1}{2}$ ، $\frac{2}{4}$ ، $\frac{3}{6}$ پاڻ ۾ برابر نه آهن پر هڪ جهڙا آهن.

گول ۽ گولي ۾ فرق آهي. نيم قطر ۽ رداس ۾ به فرق آهي.

ڪنهن به گول جو رداس هڪ ٿيندو آهي پر قطر لامحدود ٿيندا آهن.

ڪڏهن هڪ پلو پن کان، ڪڏهن يڪو پلو ڏهلي ۽ بادشاهه کان.

ڪن سياستدانن کي 2 منهن ته ڪن کي 10 (ڏهيسر) پر

رياضيدانن کي فقط هڪ.

رياضيدان ڏندين ڏاند يعني ڪنهن ٻئي علم جا محتاج نه.

راندين ۽ پولين جا موجد به رياضيدان.

ناممڪن:

1	مرغي	تلوار	قبر	ڪائنات	نوڪر	زال	مريد
2	ملان	مياڻ	مردا	خدا	مال	مڙس	مرشد
1	پانڌر	پير	ٻار	ليڪ	گولي	اهلار	پير
2	پير	جوراب	مٿرون	چيڙا	رائيفلون	مسجلون	بيٽيون
1	پتو	مٿو	ڏاند	قيٽو	گول	ليڪٽڪر	رڪعت
2	رانديگر	ٻار	گڏيون	سائيڪلون	رداس	مليون	سجدا
1	پيلو	مٺ	نماز	بانگ	رات	ملڪ	جهاز
2	شينهن	گنرا	بانگون	نمازون	چنڊ	بادشاهه	ڪئيئن

ممڪن						
1	ملاي	ڪار	فرض	شڪل	زنا	سال
4	ببا	ڦيٽا	رڪعتون	پاسا	شاهد	موسم
1	چوت	مڙس	شاگرد	ڪرسي	ڏولي	مهينو
4	چريا	زالون	استاد	پلوا	ڪٽندڙ	هفتا
1	شهر	شهر	شاعر	رسالو	لٺ	جيت
7	ٽڪريون	پيٽ	زبانون	سُر	رنگ	ڪاهون
1	يور	تعلق	نڪاح	حياتي	هٿي	ميربحر
7	پتيون	طريقا	ڦيرا	ڏاڪا	انڌا	ڀائر
						ڏڪ

سنڌي ٻولي ۾ انگن جو استعمال:

10 دنيا 70 آخرت، تڪڙ جا 13 صبر جا 16، نه ٻن ۾ نه ٽن ۾، نه ٽن ۾ نه ٽن ۾، نوڪنڊي، ٽڪنڊو، چورس، 13 تال 16 سينگار، نئين ڪنوار 9 ڏينهن، 60 ته ڪڻ لٺ، جهڙو 60 تهڙو 3 ويهون، اسي ته مت ڪسي، چنڊو چنڊي ڪي 100 ڪوهه تي ڳولهي لهي، 29 راتيون چور جون هڪ رات ڀاڳي جي، سوناري جا 100 ڏڪ لوهار جو هڪڙو ڏڪ هڪ اڌ ۾ ٻيو پنڌ ۾، اڌ ڪي چڙي سڄي ڏي نه پڇجي، نيم ملان خطرہ ايمان.

اڌ: حج، زال، نڪاح، حصو، پنڌ، ڌڙي، صدي.

اڌ سيد اڌ ڪوري، اڌ بروج اڌ سنڌي، اڌ شيخ اڌ پنهور.

اڌائي: قدم، ٻار، زالون، سسون، قلندر.

ڏيڍ: چانورن جي ڊيڳڙي الڳ پڇائڻ.

ڀاءُ اتي جو هر ڪو کائي، ڀائيءَ ڀلو مهانگو.

لک مبارڪون، هزار داستان، سو بسم الله، سوپيري، لک مير

لکيدڻ هزار خان، ڪروڙي لعل، ست ڀائي، ٽه ڀائي.

(ix)

3 ۽ 3 ڪڏهن 6 ته ڪڏهن ٻڙي، ڪڏهن 9 ته ڪڏهن هڪ، ڪڏهن
27 ته ڪڏهن 33.

2 ۽ 2 ڪڏهن 4 ته ڪڏهن ٻڙي، ڪڏهن 22 ته ڪڏهن 1.
انگريزي ٻولي ۾ انگن جو استعمال:

ONE BY ONE , THREE IN ONE , DOUBLE DUTY, DOUBLE MIND,
A STICH IN TIME, SAVES NINE, NERVOUS NINTY, A BIRD
IS BETTER THEN TWO IN THE DEATH , ONCE IN A BLUE
MOON, ELEVENTH HOUR ,ONCE MORE, FIFTY-FIFTY,
100 PERCENT, SEVEN IS HEAVEN, MILLINER, FORTY, FEMALE
AND FATTY (DANGEROUS), ZERO POINT ,ZERO HOUR.

اردو ۽ فارسي ۾ انگن جو استعمال:

يڪ نه شدو شدو، دوشنبه، دوزانو، دورنگي، دوست، دوپٽه، الف ليلي.
نوسه ڀرڻ، نواسي، دودن کي چاندني، بارهه وال ڪلاڙي، بارهه سنگا، بارهه دري.

GOD MADE THE NUMBERS, REST IS THE WORK OF MAN .

0 ۽ 1 جو جوڙو تمام قيمتي آهي.

جيئن جست ۽ تامو گڏجي ته پتل ٺهي ۽ گڏهه ۽ گهوڙو گڏجي ته
خچر ٿئي، سون ۽ ڦيٽ گڏجن ته زيور ٺهن، زال ۽ مڙس گڏجن ته
ٻار ڄمي ٿين ۽ 1 گڏجن ته ڪمپيوٽر جو عمل شروع ٿئي.
ياد رهي ته انگن جا رنگ ۽ اثر دائمي آهن اهي وقت، جڳهه،
مذهب، ملڪ، ٻولي، نسل ۽ چمڙي جي رنگن جي قيد کان آزاد آهن.
ڪتاب جي ٻئي ڀاڱي ۾ ذهانت وڌائڻ لاءِ ڪجهه ذهني آزمائش
۽ ڏاهپ پريا سوال پڇيل آهن.

ذهانت بازار جي وٽ نه آهي قدرته، ذات آهي پر ڪن مصنوعي
طريقن جهڙوڪ خال ڀريو، درست جواب ڳولهيو MCQ ٽيسٽ،
ٽپڪن مان آکاڻيون ٺاهڻ، اختصار ڪرائڻ، مضمون نويسي،

درخواستون ۽ خط لکرائڻ، بيت بازي ۽ تقريرِي مقابَلن ذريعي ذهانت وڌائي سگهجي ٿي.

ARTIFICIAL INTELLIGENCE، وار گيمز، شطرنج ۽ تاس راند وسيلي به دماغ ٿي چڙهيل ڪٽ لهي سگهي ٿي، جئين چرين ۽ ڪاتن کي روات هڻي تيز ڪبو آهي.

ڏاهپ به تمام ضروري آهي (STRENGTH AND CLEVERNESS).
 ٻلي کي گهنڊڻي ڪيئن ٻڌجي....؟ شينهن کي پچري ۾ يا جن کي بوتل ۾ ڪيئن بند ڪجي....؟ هاڻي کي ڪيئن تورجي، ڌرتيءَ جو وچ ڪٿي آهي....؟ آسمان ۾ تارا ڪيترا آهن....؟ خواب جي تعبير ڪيئن بيان ڪجي....؟ خدا کي ڪيئن سڃاڻجي....؟ ڪوڙن ڪرامتن يا تاريخي قصن جي لاءِ ڪهڙي ڪسوٽي استعمال ڪجي....؟ ٽڪيٽ ۽ نوڪري ڪيئن ونجن....؟ طاقتور دشمن کي بنان هٿيار ۽ جنگ جي ڪئين شڪست ڏجي....؟
 (DIVIDE AND RULE)

خواب ڪهڙا ڏسجن. نڪ ڪنهن جو ڊگهو؟
 ڇا ڇا جائز آهي....؟ انسان ۾ ڪهڙيون خوبيون ۽ خاميون آهن.
 ڏاهپ ۽ ذهانت ٿيسٽ ڪرڻ لاءِ سوالن جو نمونو.
 اهڙيون ٽڪون ٻڌايو جن کي هر ڪو چٽي.
 اهو ماسٽر ٻڌايو جنهن کي ائين ڪلاس جي ڄاميتري ايندي هجي.
 اهو ڏاهو ٻڌايو جيڪو 6 تيلن مان 4 پور پاسا ٽڪندا ٺاهي.
 اهو سياسي ليڊر ٻڌايو جيڪو ڪنهن به آمر جو پٽيلو يا مددگار نه رهيو.
 وڏي کان وڏي سزا ٻڌايو.

اها راند ٻڌايو جنهن ۾ گهڻا رانديگر زخمي ٿيندا آهن.
 هڪ ڪن ڪٽ ته ٻُٽو پئي ڪن ڪٽ ته اندو به (ڪيئن؟)
 ٿي ڪن ته حڪيم!

هڪ اک ته ڪاڻو، ٿي اڪيون ته عالم ڪيئن؟
 هڪ جنگهه ته وڻ يا ڪنڀو، ٿي جنگهون ته ڇا؟
 هڪ هٿ ته چور، ٿي هٿ ته عالم يا ڪاريگر (ڪيئن؟)
 ڪن کي جنگهون نه به تيز ڊوڙن ڪن کي چار ته به هلڻ کان لاچار.
 ڪيسن ۾ به بندوق ۾ به! جبلن تي به فلمن ۾ به!
ڪرڻ جائز آ: چوري (ڪتابن جي، نفلي عبادتن جي، نظرن/پيار جي).
 قتل (دشمن جو، باغي جو، مرن جو، زاني جو).
 ڪاپي (بيا به ڪن ٿا، استاد پڙهائن نه ٿا).
 قيد (نڪاح ۾، پيار ۾، ڪوٽن ۾، بوتل ۾ پچري ۾، پيٽ ۾.
 تصوير ۾، موبائيل ۾، تصوير ۾).
 گرم (ڪيسو، مٺ، بسترو، بازار، ڪمرو، پاڻي/چانهه، هٿ).
 سفارش (نوڪري لاءِ، سڱ لاءِ، معافي لاءِ، بدلي لاءِ، مارڪن لاءِ).
 مجلساڙي (ريسرچ ۾، ويزا ۾، دوائن ۾، مطلبن ۽ ذاتين ۾، وصيتن ۾).
 جماع (زال سان، پانهي سان، متعي بعد).
 حساب، پسند، تڪڙ، تجربو، پيڻي، مقابلو، ريس، ويچار،
 حملو، شڪر، شڪار، صلح، سخاوت، اٽڪل، آزاد.

فهرست

باب	عنوان	صفحو
-----	-------	------

پاڻو پهريون: انگن جا رنگ

- 1_ انگ رياضي ۽ رياضيدان 01
- 2_ بنيادي انگ، 0، 1 ۽ جوڙو (1، 0) ۽ متفرقه عدد 09
- 3_ 2، 3، 4 ۽ درجي بندي 18
- 4_ 5، 6، 7، 8، 9 ۽ 10 36
- 5_ 11 کان وٺي 99 تائين (11، 12، 13، 14، 20، 24، 36، 50، 60 ۽ 64، 70، 90) 45
- 6_ 100 ۽ هزار لک ۽ ڪروڙ 51
- 7_ اڌ، ڏيڍ، ايڏائي 58
- 8_ اڳي ۽ هاڻي، ساڳئي انگ جو جوڙو 65
هڪڙو نه پيو انگن جو استعمال

پاڻو ٻيون: ذهانت

- 1_ ذهني آزمائش 74
- 2_ ڏاهپ 84
- 3_ سڀ آهن (چور ڪوڙا، لالچي، فقير عاشق...) 94
۽ سڀ جائز

ڀاڱو پهريون: انگن جا رنگ

باب پهريون: انگ، رياضي ۽ رياضيدان

0، 1، 2، 3، 4، 5، 6، 7، 8، ۽ 9 کي ”انگ“ چوندا آهن. انگن مان وري عدد ٺهندا آهن، پٿر جي دور جي انسان اڳرين تي ڳڻڻ شروع ڪيو، عددن مان کي سڃا کي ڀڳا، کي مثبت کي منفي، کي اڪي کي ٻڌي، کي مرڪب کي مفرد، کي حقيقي کي خيالي.

انگ پڙهبا به آهن، لکبا به آهن، ماربا يا ملائبا به آهن. ڪن انسانن جي انگ انگ ۾ انگ سمائل هوندا آهن. 0 ۽ 1 جو جوڙو ڪائنات جي رازن کي کولي ٿو (ڪمپيوٽر). خدا انگ ٺاهيا باقي ڪم انسانن جو.

عددن کي عام طور ڏهائي بنياد ۾ لکبو آهي پر ٻه بنياد، پنج بنياد، ۽ بنياد وغيره ۾ انهن کي لکي سگهيو آهي.

انگ ڏيکارن رنگ سيکارن ڍنگ!

ڪن کي هٿن ڏنگ ته ڪن کي وجهن ونگ

ڪن سان ڪن جنگ ته ڪن جو پئين ننگ

ڪن لاءِ علم جو ڍنگ ته ڪن کي ڪن تنگ

ڪن کي هٿن سنگ ته ڪن لاءِ ڄڻ پنگ

ڪن کي پاران رنگ ته ڪن کي بنائن ڪنگ

رياضي آهي ”سائنسي علمن جي راڻي“ ۽ ٻيا علم آهن سندس محتاج.

(Theory of numbers) عددن جو علم آهي ”رياضي“ جي راڻي.

رياضيءَ جون ٽي مکيه (بنيادي) شاخون آهن. انگي حساب

(Arithmetic) يا عددن جي سائنس، الجبرا يا اڪرن جي

سائنس ۽ جاميٽري يا شڪلين جي سائنس. ٻيون شاخون

Calculus، ٽرگنوميٽري، شماريات، مڪئٽڪس، ويڪٽرس،
 قالب، سيٽ، ابجد، Analytical Geometry وغيره بعد ۾ وجود
 ۾ آيون. ابجد وسيلي اڪرن کي انگن ۾ بدلائبو آهي. مثلاً
 بسر الله لاءِ 786، رام لاءِ 241، محمد لاءِ 92، علي لاءِ 110.
 تعويذن ۽ بيتن ۾ ابجد جو استعمال codification وانگر آهي.
 الجبرڪ جاميٽري ۾ وري شڪلين کي انگن ۽ اڪرن ۾ ظاهر
 ڪبو آهي. مثلاً $x=2$ هڪ ٽپڪي (point) لاءِ، $y=mx+c$ هڪ ليڪ
 لاءِ، $x^2+y^2=r^2$ هڪ گول لاءِ، $x^2+y^2+z^2=r^2$ هڪ گولي لاءِ. ساڳيءَ
 طرح هڪ $r=2$ هڪ گول لاءِ، $\theta=30^\circ$ هڪ ڪنڊ جي ماپ لاءِ
 استعمال ڪبو آهي.

رياضيءَ جي فارمولن جي اها خوبي آهي ته اهي وقت
 (Time)، جڳهه (place)، مذهب، ملڪ، ٻولي ۽ روايتن جي قيد کان
 آزاد آهن.

(الف) رياضي جا ڪجهه نقطا:

(1) نيم قطر ۽ رداس ۾ فرق آهي. رداس اسڪالر (scaler) آهي ۽
 نيم قطر ويڪٽر آهي. ڪنهن به ڏنل گول جو رداس هڪ
 (Unique) ڀر نيم قطر لامحدود آهن.

(2) مساوات ۽ آئڊنٽي يا حقيقت ۾ فرق آهي (Equation & Identity)

مساوات $x^2=4$ درست آهي صرف $x=2$ ۽ $x=-2$ لاءِ پر

آئڊنٽيٽي $\cos^2 \theta + \sin^2 \theta = 1$ درست آهي θ جي هر هڪ ملهه لاءِ.

(3) $\sqrt{x}$ ۽ $x^{\frac{1}{2}}$ ۾ فرق آهي. $\sqrt{x}$ صرف مثبت ملهه ڏيکاريندو (هڪڙو).

پر $x^{\frac{1}{2}}$ (64) جا ٻه ملهه آهن +8 ۽ -8.

(4) 60 ۽ 3 ويهون برابر نه آهن پر هڪجهڙيون آهن. مثلاً 60

روپيا هڪ ڏينهن ۾ ۽ 20 روپيا ٽي دفعا ۾ فرق آهي.

(5) $2 \times \frac{1}{2}$ ۽ $\frac{1}{2} \times 2$ پاڻ ۾ برابر نه آهن پر هڪجهڙا آهن (Equal and Equivalent). ٻه اڌ ۽ ٻن جو اڌ مختلف آهن. مثلاً 2 پڪريون هجن ته انهن جو $\frac{1}{2}$ لهڻ سولو آهي پر پڪرين جا 2 اڌ لهڻ ممڪن ئي نه آهي.

(6) ٽڪنڊي جي ڪنڊن جو جوڙ 180° نه آهي پر اهو سنڊس ڪنڊن جي ماپ جو جوڙ آهي.

(7) axb ۽ bxa پاڻ ۾ ڪڏهن برابرتيندا آهن ته ڪڏهن نه.

(ب) ننڍو پلو آ وڏي کان.

1 پلو آ ٻن کان (مالڪ، خدا، امام، مرشد، پيءُ)
60 ڀلا آهن ٽن ويهن کان (گڏ ملن ته).
70 ڀلا آهن 100 کان: وزن (ڪلو گرام) ٻار هجي ته.
100 ڀلا آهن 1000 کان (ريسال، رپيا).
5 سيڪڙو پلو آهي 10 سيڪڙي کان (وياج ڀرڻ).
يڪو پلو آهي نولي ۽ دهلي کان (تاس راند ۾).
چوڏهين پلي آ اٺاويهن کان (چنڊ رات).
28 ڀلا آهن 31 کان پگهاردارن لاءِ (مهينن ۾ ڏينهن).
2 ڀلا آهن 12 کان (پڪڙي جا ٻيا سوئر کان).

(ت) ڪڏهن ڪيئن ڪڏهن ڪيئن.

ٻن ليڪ ٽڪرن مان ڪڏهن هڪ ڪنڊ، ڪڏهن 4 ڪنڊون ته ڪڏهن هڪ ڪنڊ به نه ٺهي.
ٽن ليڪ ٽڪرن مان ڪڏهن 3 ڪنڊون، ڪڏهن 8 ته ڪڏهن هڪ به نه ٺهي.

ٽن ليڪ ٽڪرن مان ڪڏهن هڪ ٽڪنڊو، ڪڏهن پنجن ٽڪرن مان 2 ٽڪنڊا، ڪڏهن 6 ليڪ ٽڪرن مان 4 ٽڪنڊا (هڪ جيترا پاسا).

ڪڏهن 5 رپين جي غلطي 50 رپين جي غلطي کان به وڌي. (10)
رپين مان يا 1000 رپين مان

(د) عجيب خاصيتون: (1) چورس ۽ ڪعب ڪرڻ سان ڪن عددن جو ملهه گهٽجي يا ڦير بدلجي.

غير ناطق عدد ڦري ناطق ٿين يا منفي عدد ڦري مثبت ٿين.
مثلاً، $(\frac{1}{2})^3 = \frac{1}{8}$ ، $(-5)^2 = 25$ ، $(\sqrt{2})^2 = 2$ ، $(\frac{1}{2})^2 = \frac{1}{4}$

(2) جوڙ ۽ ضرب ڪرڻ سان ڪڏهن ملهه گهٽجن.

مثال: 5- ۽ 10- جو جوڙ 15- 5- کي 3 سان ضرب ته 15-.

(3) لا محدود
 $\infty - \infty = \infty$ ، $\infty \cdot \infty = \infty$
 $\frac{\infty}{\infty} = \infty$ ، .....

(4) ساڳئي عدد کي مختلف انداز ۾ لکڻ: مثلاً

$$(5)_{10} = (101)_2 = (12)_3 = (11)_4 = (10)_5$$

$$(8)_{10} = (1000)_2 = (22)_3 = (20)_4 = (13)_5 = (10)_8$$

(1، 0) ويڪٽر، ڪليل وٿي، ڪمپليڪس نمبر i ۽ y محور تي هڪ ٽپڪي کي ڏيکاري ٿو.

مساوات $x=3$ هڪ وسعت ۾ هڪ ٽپڪي کي، ٻن وسعتن (plane) ۾ هڪ ليڪ کي، ٽن وسعتن (space) ۾ هڪ مٿاڇري کي ظاهر ڪري ٿي.

(ث) ابجد جي استعمال جو بهترين مثال سڪ مذهب جي باني گرو نانڪ اسلام جي پيغمبر حضرت محمد صلعم جي شان ۾ بيت چيل آهي.

هر عدد کو چو گن کرلو، دو کو اس میں دو برہائی

$$(4x+2) = 2 + (4x) \leftarrow (x)$$

پوری جوڑی کو پنج گن کرلو، بیس اس سے بھاگ لگائی

$$20x+10 \quad (\text{ونڊ 20 سان})$$

باقِي بچي کي نوڱن کريو، دوکواسي ۾ دوپڙائي

$$90+2=92 \quad = \quad (2) + 9 \times 10 = 90 \quad (10)$$

کروناٺڪ يون کپي، هر شئي ۾ مڃڻ کپائي

رياضيدان: جيئن راڳ روح جي راحت آهي، الله جو ذڪر دلين جو سڪون آهي، صدقو مصيبتن جو توڙ آهي تئين رياضي دماغ جي فرحت آهي.

جيئن مسخرا ڪلائڻ، ذاڪر روٽائڻ، خطيب ڊيڄارڻ، ناچو ۽ اٽڪڻر دل وندرائڻ، تئين رياضي دان ڏکين يا ظاهري طرح ناممڪن مسئلن کي حل ڪن ٿا، مثلاً x^2+y^2 جا جزا لهڻ، 998 ۽ 103.05 جھڙن عددين جو چورس يا ڪعب لهڻ، غير ناطق عددين $\sqrt{2}$ $\sqrt{2}$ وغيره جيستري ماپ جا ليڪ ٽڪر ڪڍڻ،

جيئن ناول نگار مُردن جي وات ۾ لفظ وجهندو آهي، آمر جيئن جي وات ۾ مڱ وجهندو آهي، جادوگر کيسي مان ڪبوتر يا سيھڙ ڪڍندو آهي، خليفو پيرن بابت ڪرامتون ۽ قصا گهڙيندو آهي، تئين رياضي دان جبلن ۽ وڻن جون اوچايون ۽ درياهن جي ويڪر لهڻ سان گڏ مستقبل بابت اڳ ڪٿيون ڪندو آهي (Fore casting).

سراغ رساني ۽ جاسوسي لاءِ قالبن وسيلي عمل ڪرڻ، پاليسي سازي، تفريح ۽ جنگي تربيت لاءِ رانديون (شطرنج)، وڌيڪ نفعو حاصل ڪرڻ، خريداري لاءِ آرڊر جي سائيز ۽ وقت جو تعين ڪرڻ به رياضيدانن جي ڪارنامن ۾ شامل آهي.

ادب، امن، فزڪس، ڪيميا ۽ اقتصاديات لاءِ ته نوبل انعام آهن پر رياضيءَ کي راڻيءَ جو نالو ڏئي خوش ڪيو اٿن (انڌي پوندي ۾ خوش).

رانديگرن، مسخرن ۽ ائڪٽرن لاءِ عوام دعا گهرندو آهي ته اسان سان گڏ هجن پر رياضيءَ واري استاد لاءِ اسڪولي شاگرد دعا گهرندا آهن ته بيمار ٿئي يا دوزخ ۾ وڃي. نور جهان، شيخ اياز، اقبال، غالب، جناح، گانڌي، سچل، ڀٽائي، ذوالفقار ڀٽو ۽ جي ايم سيد ته هر ڪنهن کي ياد آهن پر نيوٽن، پيٿاگورس، آرڪمڊيز، رسل ۽ آئن اسٽائن جا نالا ڪيترن ٻڌا به نه هوندا.

رياضيدانن جي باري ۾ ڪجهه حقيقتون

اسڪولي شاگردن ۽ پبلڪ جي نظر ۾ رياضيدان خشڪ مزاج سخت گيس خالي ذهن ۽ عجيب غريب شخصيت وارا هوندا آهن. هڪ سازش تحت مسلمانن کي سائنسي علمن جي راڻي (Mathematics) کان پري رکڻ لاءِ رياضيءَ کي ”جنن جي ٻولي“ چيو ويو تنهن ڪري سنڌ ۽ پاڪستان خواه عرب ۽ عجم ۾ گذريل چند صدين اندر ڪو ناليوارو رياضي دان پيدا نه ٿي سگهيو.

پوري دنيا اندر انگن اکرن ۽ شڪلين جي سائنس يعني الجبرا ۽ جلميٽري جي ماهرن کي نه ڪنهن شهنشاهه بڻايو ويو، نه نوبل انعام جو حقدار سمجهيو ويو ۽ نه وري سندن تخليقات Formula \ Theorem جي ڪا رائلٽي ڏني وئي. اٽو اهو مشهور ڪيو ويو ته ملائڪ ۽ عام آدمي دعا گهرندا آهن ته بهترين رانديگر مسخرا ۽ ائڪٽريس جنت ۾ وڃن پر اسڪولي شاگرد چوندا آهن ته شال ڏاهپ جي ٽن معيارن جا ماهر دوزخ ۾ وڃن (چو ته انهن ڏکيا فارمولا ٺاهيا آهن).

(الف) رياضيدان / ٻين عالمن کان هيٺين ريت مختلف آهن:

سياستدانن کي ٻه منهن ٿيندا آهن (هڪڙو اليڪشن کان اڳ پيو پوءِ). ڪن آفيسرن، پيرن ۽ سردارن کي ڏهه منهن ٿيندا آهن (ڏهيسر) پر رياضي دان کي هڪ منهن ٿيندو آهي ۽ زبان جا ٻه اهڙا پڪا ٿين جو 2 ۽ 2 جو جوڙ هميشه 4 ٻڌائيندا.

مسخرن (jokers) جي ٻولي سادي، سولي ۽ دل کي وڻندڙ هوندي آهي ان ڪري اهي عوام ۾ بيحد مقبول هوندا آهن پر رياضي دانن جي ٻولي عام فھر نه ٿيندي آهي.

شاعرن (Poets) جا شعر جهنگ جهر ۾ صدين تائين ڳايا ويندا آهن (ڀٽائي، سچل، سامي، شيخ اياز، فردوس اقبال، غالب).

نائڪن ۾ اداڪارن (Actors) طرفان پيش ڪيل ڪي ڪردار ۽ خاڪا به دلين ۾ گهر ڪري ويندا آهن مگر رياضي دانن جي فارمولن جي ساراه ڪو ورلي ڪندو (جيئن هيري جي پرک جوهر کري).

پڻ علمن جا ماهر رياضي دانن جا محتاج هوندا آهن مگر رياضي دان ڏندين ڏاند آهن، يعني بي پرواه بادشاهه جيڪي پڻ علمن جي اصل ڪاڻ ٿي نه کين (آپٽي گهٽ تي نشا ٿيوڻي).

رياضي دانن جا قانون وقت، جڳهه، مذهب، ملڪ ۽ ٻولي جي قيد کان آزاد آهن. مثالن نيون جا حرڪت جا قانون، عيسائين، يهودين، اڄن، ڪارن، عربن توڙي چينين سڀني لاءِ، ڏينهن جو توڙي رات جو، قبول آهن پر ٻين علمن جا نظريا بدلبا رهندا آهن. ڪڏهن چون ته ڌرتي ساڪن آهي ته ڪڏهن چون سج، ڪڏهن چون ته سڀ گرهه ۽ ستارا پنهنجي مدار تي مخصوص رفتار سان گردش ڪن ٿا. هڪ علائقي يا مذهب وارن جو هيرو پڻ لاءِ قاتل ۽ لٽيرو.

(ب) رياضيدانن پڻ عالمن مثل آهن:

جوازي (Gambler) به رياضيدانن وانگر علم قياسي (Probability) استعمال ڪندا آهن. راڳي به رياضيدانن سان وڏو تعلق رکن ٿا. جيئن راڳ روح جي راحت آهي تئين رياضي وري دماغ جو سرور آهي.

علمل ۽ پير به علم ايجاد جو استعمال دعائن ۽ تعوين ۾ ڪندا آهن. جاسوسن، سراغ رسائن Intelligence Officers ۽ پاليسي سازن (Decision Makers) لاءِ به رياضيدانن جي شاگردي تمام ضروري آهي.

بهترين راندين (شطرنج، تاس) جا موجد به رياضيدان هئا، جن تفريح سان گڏ جنگي تربيت (War games) به مهيا ڪئي.

ڪمپيوٽر جون ٻوليون هجن چاهي سائنس جون انهن جا خالق به رياضيدان آهن. جادوگرن وانگر رياضيدان به درياھ کي ڪوڙي ۾ بند ڪرڻ يا هڪ ڏک کي لات ۾ تبديل ڪرڻ جو فن ڄاڻيندا آهن.

پنج آب، پنج نند، پنج ڪنڊو، پنجو، پنجوڙ، پنج گور، پنج اهل بيت، پنجل، پنجوڻ، پنجوڙ.

پنج درجا پرائمري تعليم، پنج درجا سيڪنڊري تعليم،
 $5=(12)_3=(101)_2$

(Six) ڇهه: پاسا، ڪلما، ڪر جا ڏينهن، چڪو، رقمي، چڪنڊو، چانگرو، شش ماهي.

6 باز راند، شش و پنج، چهوڻ، چهون.
 (مڪمل عدد آهي) $1 \times 2 \times 3=6=1+2+3$

6 for perfect, fix

$$6=(110)_2=(20)_3=(11)_5$$

ست (Seven): آسمان، زمينون، سمنڊ، براعظم، هفتي جا ڏينهن، بُرج، رنگ (انڊلٽ جا).

7 طبقا جنت جا، سُر، سُر، سورميون، قرائتون، قيزا، جنم، رشي، طعام.
 ست پائي، 7 پيٽلو، ست آڀو، ست لڄ، ست آوڙو، عجائبات، هزارِي، پُڙيو، پتيون (قرباني).

ستوڻ، ستون، 7 for Heaven, Success، 7 دال وانگر.

اٺ (Eight): پهر، پيادا، اٺوڳ، اٺاس، اٺاڻ (Octant)، اٺ ڪنڊو.
 اٺڙيو، اٺ، اڀا، اٺوڻ، اٺون. اٺ هڪ مڪمل ڪعب آهي.

$$(1000)_2=(13)_5=(8)_{10}=2^3=(20)_4=(10)_8=(10)$$

(Nine) نو: ٽڻ (راند)، رتن (اڪبر بادشاهه جا) نوڪنڊي، نوشيروان، نومڙيا، نوتال.

ٺهلو، نوروز (جشن)، نائين زيرو، نائن اليون،

$$9 \text{ for knowlege, power ful. } 9=3^2=(100)_3=(14)_5$$

9 هڪ مڪمل چورس آهي.

ٻڙي (زيرو)

ٻڙي (Zero) 0: زيرو، ٻڙي، خالي، ڪجهه نه. Origin, nothing, null.
1. ڏنل حقيقي عدد جي ساڄي پاسي ٻڙي رکبي ته ملهه وڌندو ڪاٻي پاسي رکبي ته فرق نه پوندو.

مثال: 34 بدلي 340 لکبو ته ڏهائي سرشتي مطابق ملهه ڏهوڻ ٿيندو. پنج بنياد سرشتي مطابق ملهه پنجوڻ ٿيندو.

$$(34)_5 = 4 + (3 \times 5) = 4 + 15 = 19$$

$$(340)_5 = 0 + (4 \times 5) + (3 \times 5^2) = 0 + 20 + 75 = 95 = 19 \times 5$$

$(11)_2$ بدلي $(1100)_2$ لکبو ته ملهه چئوڻ ٿي ويندو.

$$(11)_2 = 1 + 1(1 \times 2) = 1 + 2 = 3$$

$$(1100)_2 = 0 + (0 \times 2) + (1 \times 4) + (1 \times 8) = 0 + 0 + 4 + 8 = 12 = 3 \times 4$$

2. ڏنل حقيقي عدد کي ٻڙي سان ضرب ڪبي ته ضرب اپت هميشه ٻڙي ملندي.

$$\frac{N}{0} = \infty, \frac{0}{0} \text{ is undefined}$$

ٻڙي کي ٻڙي سان ونڊ ڪبي ته جواب نامعلوم ملندو.
3. ڏنل عدد ۾ 0 جوڙ ڪرڻ يا ان مان 0 ڪٽ ڪرڻ سان ان عدد تي ڪو اثر نه ٿيندو. $x+0=x=x-0$

4. 0 کانسواءِ ڪنهن به ٻئي عدد جي سگهه ٻڙي هجي ته جواب 1 ٿيندو. $X^0=1$

5. 0 ويڪتر به ٿيندو آهي ۽ 0 قالب به ٿيندو آهي.
عددي نظام يا لاڳرٿم ۾ بنياد ٻڙي نه ٿيندو آهي.

زيرو ميٽرڪس ۾ موجود سڀ رڪن ٻڙي (زيرو).

نل ويڪتر جو مقدار ٻڙي (زيرو).

منفرد قالب جي ڊٽرميننٽ جو ملهه ٻڙي (زيرو).

نل سيٽ ۾ رڪنن جو تعداد ٻڙي.

6. تعلق جا قسم 1-0 يعني هڪ عورت کي ڪو ٻار نه شروع ۾ ڌرتي جي گولي تي ڪو انسان نه هيو.

7. ڪنهن عدد جي ايڪن واري جڳهه تي 0 هوندي ته ان عدد کي 5، 10 ۽ 2 پورو پورو ونڊيندا.

8. ٻڙي جو استعمال:

پاڳ ڏئي پيڙو ته زيرو مان هيرو

0°C آهي پاڻيءَ جو ڄمڻ پد

0 (زيرو) مارڪون يعني انڊو يا انب

0 ميٽر گاڏي (بلڪل نئين)

0 پرابيلٽي يعني ناممڪن يا اڻ ٿيڻي

0 ڪورليشن يعني لاتعلق

0 پرافٽ يعني نفعو بلڪل نه

ٻڙي: قرض، بچت، خرچ، ڪمائي، مارڪون

ڦڙي ڦڙي تلاءُ ٿئي پر ٻڙيون ڪيٽريون به جوڙ ساڳي ٻڙي ملندي.

ڪيسا خالي، ڪمائي ڪجهه نه، ملڪيت نه. (ٻڙي)

زيرو (Zero) ڪجهه به نه

ڳاڙهي بازار ۾ ڪا	ليڪ ۽ گول ڪي مٿان نه
ڳاڙهي عورت نه	ڪنڊون نه
عورتن کي ڏاڙهي نه	گلال، کوسو، سومرو
مردن کي ساڙهي نه	مهر، ڪرل ۽ ڪوڪر ۾
آيت کي رد نه، پيار کي پد نه	ٽپڪو نه (ڌاتيون)
لالچ کي حد نه، ڪول	مصر، دادو، مدراس،
کي قد نه،	سکر ۽ رُڪ ۾ ٽپڪو
روح کي لڱ نه	نه (شهر)
گلڻهه ۽ ڪوڙ کي سڱ نه	انسان ۽ جانور جا انڊا
ڏيڏر کي پُڇ نه،	نه (پَر به نه)
عورت کي مڇ نه	گهانگهٽ کي ڪنڊا نه
نانگ کي چنگهون نه	دل، آنڊا ۽ قَٽَر کي هڏا نه
ڪناريءَ کي زبان نه	سڪيءَ تي ڏيڏر نه
انصاف کي اکيون نه	(مڇيون به نه)
قانون کي ڪن نه	حورن ۽ ملائڪن کي ماءُ نه
باهه کي وات نه (ڪاٺي)	پڪين ۽ مڇين کي کير نه
زبان کي ڪاٺ نه	(پر پڇا آهن)
لغڙ کي پر نه، انڊي کي در نه	آسمان ۾ سوراخ نه (پر
مردن کي پيٽ نه،	ملائڪ اچن وڃن)
لوھ ۾ ڦيٽ نه	محلن ۾ تڏا نه (پر ڏاڳهڻا)
سمند کي موري نه	زمين تي حورون نه،
پيار ۾ زوري نه	آفريڪا ۾ پوريون نه
پاڻيءَ لاءِ پوري نه	فوج ۾ جڏا نه (پر وڏا گهڻا)
اُس ۽ هوا کي چوري نه	قبرستان ۾ چوري نه

هڪ (One)	
$x \times 1 = x = \frac{x}{1}$ $x+1 > x, x-1 < x$	<p>هڪ سان ضرب، ونڊ ۽ پاور ته ڪو فرق نه؛ 1 جوڙ سان مله وڌي ۽ ڪٽ سان ڪٽي</p>
<p>هڪ اڻ هوند پيو افعال بچڙا يڪ نه شد دوشد روم شهر هڪ ڏينهن ۾ نه ٺهيو هو هڪ اک سان ڏسڻ هڪ تنگ تي بيهڻ هڪ ڪن سان ٻڌي ٻئي مان ڪلي چڻڻ زال وڃائي هڪڙي چڪسي پهرين اپريل (اپريل فول) پهرين رمضان روزا شروع پهرين شوال عيد الفطر پهرين تاريخ پگهار ملي پهرين نظر ۾ پيار پهرين شادي، نوڪري، پگهار پهريون: پيار، پار، يار سفر، ڌڪ، درجو، استاد، ڪوڙ، پيرو، ڏينهن، پهر ايڪ رانجهو لکان دامت هڪ مياڻ ۾ ٻه تلوارون هڪ مسٽ ۾ ٻه گدرا</p>	<p>هڪ پلو آ ٻن کان (هٿ ۾ هجي) هڪ پلو آ ٽن کان (ٽي خدا) هڪ زور آ چئن کان (1 چوت 4 چريا) هڪ پٽ پلو آ ٻن ڌيئرن کان يڪو پلو آ راڻي ۽ بادشاهه کان هڪ انار صد بيمار هڪ بلبل هزار داستان هڪ رات پاڳڻي جي 29 راتيون چور جون هڪ لوهار جو 100 سونار جا سسٽو روئي بار بار مهانگو روئي هڪ وار هڪ جنهن جهڙو ٻيو ناهي هڪ ٿي وڃڻ هڪ منو ٿيڻ هڪ سري پٽ، هڪ هڪاڻي ڪرڻ هڪ هٿ ۾ ترار ٻئي ۾ بلبل</p>

هڪ نظر وجهڻ	ڪاري ۾ هڪ مڇي
هڪ ڏينهن ڄمڻ جو	ڪني ته سڀ ڪنيون
ڪري هڪڙو لوڙي پيو	هڪ سوال ۾ جواب
هڪلي هلي وڃان	هڪ ٻار ۾ مائرون
مرد جي زبان هڪ	يڪ ساهي، يڪ مشيت،
تاڙي هڪ هٿ سان نه	يڪ تارو، يڪ جهتي
وڃندي آ	يڪ طرفو، يڪ ساهي،
چپڻي هڪ آگر سان نه	يڪدم يڪ زبان، يڪ
وڃندي آ	راءِ، يڪجا، يڪسان
هڪ ٻئي ڪان زور،	هڪ چڻي نون نقصان ڪان بچائي
هڪو تو	هڪ لڻي سو پڻي
هڪ هٿ مٿي ڪڍڻ	هڪ هار ۾ پوئڻ
هڪ گهر ڏاڻڻ ۾ ڇڏيندي آ	هڪ هٿ سان ورهائڻ،
هڪ ڪمائي ڏه ڪاڻن	هڪ ٻار ته سڪيلتو

هڪ ۽ رياضي

(A) 1 ۽ 1 مان ڇا ملندو؟

جوڙ ڪرڻ سان $1+1=2$ ڪٽ ڪرڻ سان $1-1=0$

ضرب، سگهه ۽ ونڊ سان $1 \times 1 = 1 = 1$

هڪ جوڙو ٺاهي رکبو ته وقت گذرڻ سان 3، 4، 5 ٿيندا.

[1 1] هڪ قطار وارو قالب آهي.

گڏوگڏ رکڻ سان يارهن ملندا.

(B) تعلق جا قسم: 1-1 يعني 1 زال کي 1 مڙس يا 1 پٽ کي 1 پيءُ.

1 پيءُ کي گهڻي اولاد يا 1 پير کي گهڻا مريد.

1 گهڻن نوڪرن جو هڪ مالڪ.

(C) 0 ۽ 1 جو جوڙو:

0: نه، ڪوڙ، غلط، ڏي، اوندهه، فيل، غريب، مونث، خالي، پراڻو

1: ها، سچ، صحيح، پٽ، روشني، پاس، امين، مذڪر، پريل، نئون

0: غائب، برو، عورت، هيٺ، فاني، محدود، ڪاپو، ڏک

1: حاضر، ڀلو، مرد، مٿي، لافاني، غير محدود، ساڄوسڪ

متفرق عدد

- 15: پنجن مان 15 ٿيا، 15 ڏينهن $\frac{1}{2}$ مهينو
 25: $25 = 5^2 = 100$ ، 25 سال تہ سلور جيلي.
 25 هڪ مڪمل چورس آهي.
 27: $27 = 3^3 = 1000$ ، 27 هڪ مڪمل ڪعب، 27 رجب ليلة القدر.
 42: 7 چڪا، روچ، راڙو، ٻائيتال متل.
 52: تاس جا پتا. 4×13 ، سال ۾ هفتا.
 55: پچپن مين بچپن. $55 = (210)_5$
 56: سنڌي الف ب ۾ اکر. 8 هفتا
 80: مت ڪسي، ڪوڙا سزا غير شادي شده زاني لاءِ.
 80 سال سزا هڪڙي قضا واسطي.
 99: تان پلجڻ، ٻن درجن وارن عددن ۾ وڏو. عدد $9 \times 11 = (100-1)$
 92: ابجد جي حساب سان حضرت محمد صلعم لاءِ انگ.
 89: نواسي رشتو به آهي. $89 = (90-1)$
 114: قرآن شريف ۾ سورتون 6×19
 75: مٺي صدي، پليٽنيم جيلي، $(300)_5 = (75)_{10}$
 144: قلم لاڳو، 12 ڊزن، هڪ مڪمل چورس $= 12^2$ ،
 144 مهينا = 12 سال.
 110: قلم بدمعاشن لاءِ.
 313: بدر جا اصحابي.
 420: ٺڳي، 420 ڏينهن = 14 مهينا، 420 منٽ = 7 ڪلاڪ
 786: بسم الله ابجد ۾
 360: بت ڪعبة الله ۾، 360 ڏينهن = 12 مهينا،
 360⁰ مستطيل جي چئن ڪنڊن جي ماپ جو جوڙو.
 180⁰ = 2 گونيون ڪنڊون (جوڙو) U ٽرن يعني ڦيرو.

باب ٽيون: 2، 3، 4 ۽ درجي بندي

Two، ٻه، دو

(الف) ٻه ياد رکڻ واريون هستيون: ماءُ شاديءَ کان اڳ، زال شاديءَ بعد

ٻه ٽولا: سچا دوزخ ۾، ڪوڙا بهشت ۾ (توبه ڪري).
ٻه ترارون: لوهه جي، گوشت جي (وچوڙو، پيار).
ٻه وفائون: ٻلي جي گهر سان، ڪتي ۽ گهوڙي جي مالڪ سان (معشوق جي عاشق سان).
ٻه لالچون ڪجن: علم، نيڪي (الله جي عبادت).
ٻه هڪ ٻئي جي ڪڍڻ: ڏينهن ۽ رات، ڄمڻ ۽ موت.
ٻن قسمن جون غلطيون: ڪوڙ ڪي سچ ته ٻي ڏوهي ڪي سزا، سچ ڪي ڪوڙ ته ڏوهي آزاد.
ٻه ڪٽڻ: زور سان ڪٽي ته گڏهه شوق سان ڪٽي ته مڙس.
ٻه ڪارتوس: ڪو ماري ڪو سنواري.
ٻن قسمن جا انڊا: ناشتي ۾ واهه واهه، امتحان ۾ ته موچڙا (شاعري يا سياستدان ڪي ته ڪپڙا خراب).
ٻن قسمن جا جانور: درنده (گوشت خور) چرنده (سبزي خور).
هڪڙا وڙهن (ڪتا) ٻيا سڏن (ڪسان).
ٻه روشنيون: هڪ ساڙي ٻي ناري (اُس، چانڊوڪي).

ٻن قسمن جا نور: هڪ سان هر ڪو اک ملائي (چنڊ).
ٻئي ڪان هر ڪو اک ڦيرائي (سج).
ٻن کان خبردار رهو: دوست کان، مرض کان.
ٻه دفعا نه: ڀاڳ در ڪڙڪائيندو، مومن ٻن کان ڏنگبو.
ٻه لامحدود: ڪائنات، بي وقوفي (عشق ۽ الله جي رحمت).
ٻه مٿا، ٻه پڇڙيون: ڏاڍي جي لٺ ڪي، ليڪ ٽڪر ڪي.
ويڪٽر ڪي.

ٻه جنگيون: جوان ماڻهو، پڪي.

په ببا: په رڼ، پکري، عورت.

(ب) په کپن: تاڙي لاءِ 2 هټ، چمي لاءِ 2 چپ، شادي لاءِ 2 فرد،
نکاح/ چنډ لاءِ 2 شاهد، چپتي لاءِ 2 آگريون، گاڏي لاءِ 2 قيتا
راند/ پيار لاءِ 2 رانديگر.

په ته: په بار ته جهيڙو، په زالون ته چنډا پټ،

په پر ته پکي، په چنگهون ته انسان ۽ پکي.

په ته بارنهن، په کپن هڪ بيکار.

په پائر ٿيون ليکو، نه ٻن ۾ نه ٽن ۾.

په به ويا ته 6 به ويا، جوپن په ٽي ڏينهنڙا.

په هجن ته: خدا، مالڪ، مڙس، ذاتيون، مذهب، عهدا، بار،

ڊگريون، مرشد، سردار، دماغ.

په عدد کپن: جوڙ، ڪٽ، ونڊ ۽ ضرب لاءِ،

جوڙي، سگهه، مول ۽ ڪمپليڪس عدد لاءِ،

$\neq, =, <, >$ ۽ ناطق عدد لاءِ،

پاس ۽ فيل لاءِ، فرسٽ ڊويزن ۽ سيڪنڊ ڊويزن لاءِ.

په حلون کپن: پرايبلٽي لاءِ (1, 0)، ڪورليشن لاءِ [-1, 1]،

سينٽي گريد لاءِ [0, 100] ڊگريون فهرنهيٿ لاءِ [32, 212].

ڪنڊ ماپ لاءِ [0, 360] ڊگريون، انسان جي قد لاءِ [18, 84] انچ،

په کپن: پلين ۾ ٽپڪي لاءِ په ڪو آرڊينيٽ کپن (x, y) ويڪٽر

لاءِ مقدار ۽ طرف يا په ڪمپوننٽ، پلين ۽ ڪنڊ لاءِ په ليڪون، گول

۽ گولي لاءِ مرڪز ۽ رداس کپن .

(ت) 1 درياھ 2 ڪنارا، 1 تير 2 شڪار

1 بادام 2 گورا، 1 مياڻ 2 تلوارون

1 قبر 2 مردا، 1 سج 2 پاڇا

1 مرغي 2 ملان، 1 پيلو 2 شينهن

1 گاڏي 2 قيتا، 1 تارازي 2 پڙ

دو: دو آڻو، دوپيازو، دو رنگي، دوکان، دولتي، دوباره،

دوگانا، دوچار، دولها دوزانو، دوشيزه، دولت، دوزخ، دونالي،

دوٽوڪ، دونالي، دوراهو، دوست.
 ٻه گز ڪفن جو ٽڪر، دودن کي چاندني
 هڪ هٿ ۾ ٻه ٻوڙي ۾، هڪ هٿ سان ڏي ٻئي سان وٺ
 هڪ هٿ ۾ لوٽي ٻئي ۾ سوٽي،
 ٻئي هٿ ڪنن / پيرن / مٿي / گوڏن تي،
 (ٿ) ٻن باهين وچ ۾، ٻن پيڙين ۾ پير ته...
 ٻن گهرن جو مهمان بڪ مري
 ملان جي مڏي ٻه ڏنڊن ٿيون ٿڌي
 2 تنگو ڦاسڻ، 2 ڦيري سائيڪل
 پاڳ 2 دفعا در نه کڙڪائيندو.
 2 بادشاهه ۽ 2 راڻيون (شطرنج جا)
 (ج) ٻن اسمن جي ٻين سان تعلق جا قسم:
 ٻن پٽن جو هڪ پيءُ يا ٻه عهڊا هڪ وٽ. 2 ۽ 2- آهن 4 جا ٻيا مول.
 هڪ مڙس جون ٻه زالون يا هڪ ملڪيت جا ٻه وارث
 زال ۽ مڙس جا ٻه پٽ يا اولاد نه.
 (ه) ٻه جائز
 قتل: درندو، دشمن
 حرام ڪائڻ: شراب، مردار
 شرڪ: قبو، وسيلو
 تازيون: ليڊر جي تقرير، ريسرچ سيمينار
 جعلي ڪم: مارڪون ڏيڻ، ريسرچ پيپر ۾ نالو وجهڻ.
 ذات بدلائڻ: اقتدار لاءِ، هجرت بعد
 ٻن قسمن جو پيار: حقيقي، مجازي
 ٻن قسمن جو علم: ديني، دنياوي

ٻه جهلي وارا

بک جهلي اٺ ۽ روزيدار	ڏيڻو جهلي واڻيو ۽ مينهن
ڌڪ جهلي دهل ۽ پولڙو	اڃ جهلي اٺ ۽ ٿري
ڏيڪا جهلي سنڌ ۽ ڪڏڙو	لڳ جهلي گئون ۽ ٻڪري
ٻار جهلي مڙس ۽ گڻھ	ٻار جهلي ماءُ ۽ دائي
ٻُور جهلي وڻ ۽ ڦٽ	هوا جهلي پڪو ۽ جهلي
سام جهلي سردار ۽ ايترو	دل جهلي بهادر ۽ عاشق
ڊڳ جهلي دوست ۽ دشمن	ڄنگهون جهلي مڙس ۽ ڏهن ولرو
هٿ جهلي ڏاڍو ۽ ڪنجوس	وڳ جهلي ڌڻي ۽ جت
ڊڙڪا جهلي شاگرد ۽ نافرمان	ميوو جهلي وڻ ۽ ول
علم جهليو جهلي بهادر ۽ عالم	ڌڪا جهلي فقير ۽ غلام
لٺ جهلي واعظ ۽ فقير	مار جهلي اٺ ۽ گڻھ
رڳ جهلي حڪيم ۽ ڪاسائي	گار جهلي بزدل ۽ ڏوهي
ڀڳ جهلي سردار ۽ ڀاڳارو	اڳ جهلي ٺڳ ۽ ڏاڍو

2 ۽ رياضي

2 ۽ 2 مان ڇا ملندو؟

جوڙ، ضرب ۽ سگھ سان 4 ملندا: $2+2=2$ $2 \times 2=2^2=4$

ڪٽ ڪرڻ سان 0 ملندي: $2-2=0$

ونڊ ڪرڻ ۽ لاگريٿم وٺڻ سان 1 ملندو: $2/2=1=\log_2 2$

2 جو جوڙو ٺاهي رڪو ته وقت گذرڻ سان 6، 8، 10، ..... ملندا.

(2,2) هڪ ترتيب ڏنل جوڙو به آهي، هڪ ٽپڪو به آهي (پلين ۾)،

هڪ ڪمپليڪس عدد به آهي ۽ پلين ۾ هڪ ويڪٽر به آهي.

[2 2] هڪ قطار وارو قالب آهي.

گڻوگڏ رڪڻ سان ٻاويهه ملندا. (10 بنياد ۾)

ياد رهي ته 2 ۽ 2 کي 4 چوڻ واري رياضيدان کي نوڪري نه ملي.

پوڻا چار ۽ سواچار چوڻ واري شماريات جي ماهر کي به

نوڪري نه ملي.

پر ڪامرس واري کي نوڪري ملي ڇو ته ان چيو ته مالڪ جيڪو

چاهيندو سو ملندو (تنگ نظر نه پر وسيع نظر ٿيڻ گهرجي).

2^N آهي N ميمبرن واري سيٽ جي سمورن سب سيٽن جو تعداد.

$\sqrt{2}$ هڪ غير ناطق عدد آهي.

ٽي، 3، ٽين Three

(1) ٽي ”پ“ مشهور: ppp(Pakistan peoples party)	(1) مادي جون 3 صورتون: (پاڻياٺ) Liquid, (نھري)، Solid ۽ گئس Gas.
(2) ٽي W مشهور: آمريڪا ۾: (عورت) Woman, (ڪم)	(2) عددن جا 3 طريقا: (واڌو)، ٻيڙي (Zero)، ڪاٿو (negative)
Weather Work (موسم).	(3) ٽي بنيادي ايڪا (ماپ لاءِ): ڊيگهه لاءِ سينٽي ميٽر، تور لاءِ گرام، وقت لاءِ سيڪنڊ.
(3) ٽن قسمن جا دوست: زباني، ناني، جاني	(4) ٽن قسمن جي مار: ڏنڊو (طاقت) (تار)، عقل، (قلم) (سازش)
(4) ٽن قسمن جون غلطيون مشهور: Random Error (تجرباتي) Personal Error (ماپ، خيال) System Error (اوزارن سبب)	(5) مڃاڻ جا 3 طريقا: زور زاري، زر (دليل) (6) حاصل ڪريو 3 شيون: علم، دولت، عزت
(5) ٽي ”ن“ مشهور: (گولڻ) نان، نوڪري، نڪاح.	(7) ياد رکڻ 3 شيون موت، نعمت، احسان
(6) معلومات بابت ٽن قسمن جا علم: Collection, Presentation, Analysis	(8) ٽي ڪپن: يقين (will power) ڪ اميايي لاءِ هٿيار (Arms) لڙائي لاءِ رتابندي (Planning) عمل لاءِ
(7) مسئلي کي ڏسڻ جا ٽي انداز: وچولو طريقو، منفي انداز، مثبت انداز	(9) مشڪلاتن جي حل ڪرڻ جا 3 طريقا: جادو ۽ ڪارو علم، قرآن ۽ حديث، پير ۽ تعويد
(8) قائد اعظم جا 3 فرمان: Unity, faith, Disiplin	
(9) ڪنٽرول ۾ رکڻ 3 شيون: (A) زبان، دل، تلوار	

(10) ٽن حالتن ۾ سڀ جائز:

عشق، جنگ، امتحان

(11) ٽن حالتن ۾ پردو ختم:

(A) جنگ، فساد، تعليم/پيوسني

(B) ٻوڏ، زلزلو، برسات

(12) ٽي شيون کپن:

سمهڻ لاءِ بسترو (چنڊڻ)

کائڻ لاءِ طعام (چڪڻ)

صحي لاءِ پڙهڻ

(13) گردن جون ٽي صورتون:

مٿي کڻڻ: ظالم ٿيڻا ڏيڻ

جهڪائڻ: دين نه ڏئي

ڪٽائڻ: بهترين صورت

(14) ٽه پائي، ٽه ڦيري سائيڪل،

ٽه باز راند

(15) پيغام رساني جا 3 ذريعا:

ٽپالي، ڌوٽي، ڪبوٽر (اڳي)

خط، فون، نيٽ، ٽوئيٽ (هاڻي)

(16) ٽي ٿڻن ته:

رڪارڊ ٿئي ته وري نهي

شيشو ٿئي ته ڳنڍجي

دل ٿئي ته مشڪل ڳنڍجي

(17) عمر جا 3 حصا:

پهريان 20 سال ماءُ پيچي

ٻيا 20 سال زال پيچي

ٽيان 20 سال قرضدار پيچن

(18) لائسنس جا 3 قسم:

برائيوڻگ، هٿيل، نگه ناز جو

(B) اک، پيٽ، لالچ

(10) الله جا انسان تي 3 انعام:

اناج رکي ته ڪيڙا

مردو رکي ته بدبو

جوان نياڻي ويهاري ته خواري.

(11) آسمان مان 3 شيون.

گهٽو، ڏاڇي، الهام.

(12) رشتن جا 3 قسم:

1-1, many, many-1

هڪ جو هڪ سان، هڪ جو

گهڻن سان، گهڻن جو هڪ سان

(13) معلومات حاصل ڪرڻ

جا 3 طريقا:

اڪيون، مهانڊا، جاسوس (ڌوٽيون)

(14) علم حاصل ڪرڻ جا 3

طريقا:

درگاه، درسگاه، سیرسپانو

(سیرو في الارض)

(15) عبادت جا 3 طريقا:

بت پرستي، قبر پرستي، پير

پرستي

(16) ڏسڻ لاءِ 3 اوزار:

ڪٿميرا، دوربين، خوردبين

(17) ٽي کپن: طاقت لاءِ ٻڌي،

فتح لاءِ اٽڪل، ايمان لاءِ يقين.

(18) ٽي کپن: پيار لاءِ دل، سوچ

لاءِ دماغ منزل لاءِ ارادو.

(19) ٽي اشارا: گجي ته نه وسي،

<p>پونڪي ته نه ڏاڙهي، خاموش ته نه ڪاوڙجي. (20) انسان جا خالي ته: (A) پيٽ خالي ته: شيطان جو گهر، دماغ خالي ته: شيطان جو آکاڙو ڪيسو خالي ته: ملڪ جو والي. (B) خزانو خالي ته بڪ، گهر خالي ته ديون حوالي، برتن خالي ته وڃن گهڻو. (21) 3 رشتا: چوڪري لاءِ: 20 سالن کان ننڍي ته ڪيئن آهي؟ 30 سالن کان ننڍي ته ڇا ڪندو آهي؟ 30 سالن کان وڏي ته ڪٿي آهي؟ (22) 3 آزمائشون: عقل مند لاءِ ڪاوڙ، بهادر لاءِ لڙائي، دوست لاءِ ضرورت.</p>	<p>(19) 3 خوبيون جانورن جون: بهادر شينهن وانگر مضبوط هاڻي وانگر چالاک لومڙي وانگر (20) 3 خاصيتون جانورن جون: وفا گهوڙي / ڪتي وانگر وير اٺ/نانگ وانگر صبر گڏھ وانگر (21) هڪ ميوو 3 رنگ: لباس ساڻو، بدن ڳاڙهو پيٽ ۾ ڪاريون پٿريون (22) هڪ ميوو 3 خاصيتون: پيٽ ۾ پاڻي، پيٽ ۾ پٿر، بدن تي وار (23) 3 ڦٽن: پيٽ ته ڍڪجي ڪپڙو ته سبجي. وات ته چٽي نه لڳي (24) 3 ڪٿي ملن؟ (دوست وڃڻ ته): علم درسگاهه ۾ يا صوفي وٽ، دولت محلات ۾ يا بلسبر وٽ، عزت ڪٿي به نه.</p>
---	---

چار (Four)

4 سبب جنگ جا (چارز):

زر، زن، زمين، پاڻي يا زبان

4 هنر: پڙهڻ، ترڻ، تير هڻڻ، سواري

4 ڪسب: ڪيتي (سرسيٽي)

واپار (وڌندڙ)، نوڪري (نيچ)، پنڻ (بيڪار)

4 چريا اچوت، 4 ٻار ته مڪمل توازن.

4 ببا ته: مينهن، گئون، گڏهه، ڏاچي.

4 جنگهون ته: ننڍو ٻار، چوپايو، ڪٽ، ڪرسي

4 زالون ته: مڪمل سڪون،

4 رنسون ته چونڪو

4 جنگهون پر گهمڻ کان لاچار (ڪٽ، ڪرسي)

چار سونهري اصول:

خاموشي ڪاوڙ لاءِ، نرمي اٿارڻي لاءِ،

سادگي دولت مند لاءِ، ايمانداري غربت لاءِ،

4 قيامتون: اصلي، شوخ زال، ٻار گهڻا، پُٽ نه.

4 موسنون: امتحان، اسٽرائيڪ اليڪشن، وئڪيشن

4 حصا ڪمائي جا: پاڻ تي خرچ، ڪوهه ۾ اچڻ،

قرض لاهڻ (والدين)، قرض ڏيڻ (اولاد)

ڊانائيءَ جا چار معيار:

انگي حساب Arthmetic، اقليدس Geometry

علم هيئت Asrtronomy، راڳ (Music)

4 وستعون (Dimenstion): ڊيگهه، ويڪر، اوچائي، وقت

4 پاوا حڪومت جا: پارليامينٽ (آئين)، انتظاميه، عدليه، پريس.

4 موجود هجڻ جا قسم:

مٿان (Above)، هيٺان (Below)، اندر (In)، ٻاهر (Out)

شاديءَ لاءِ 4 قدم: جوڙا آسمانن تي، نڪاح مسجد ۾، تياري

بيوٽي پارلر ۾، وليمو هال ۾.

ٽپڻ ڏيڻ وارا 4 جاندار: چيلو، سانهن، مرغ، جهڙڪ

4 غلطين ڪرڻ وارا انسان: ايماندار: غلطي ڪري ته مڃي،

طاقتور: غلطي ڪري نه مڃي

سياڻو: نه غلطي ڪري نه مڃي

مڙس: غلطي نه ڪري به مڃي

4 ڪپڻ: شاهد زنا لاءِ

وٽ ڪپڻ: 1 ڪلو، 3 ڪلو، 9 ڪلو، 27 ڪلو (40 ڪلو تورڻ لاءِ)

مرد ڪپڻ: جنازي کي ڪلهو ڏيڻ لاءِ

نوڪر ڪپڻ: ڪنوار جي ڏولي ڪڍڻ لاءِ

4 اڪري لفظ ڪپڻ: طلاق، قبول (نڪاح لاءِ)

ڦيٽا ڪپڻ: ڪار، بس، ٽرڪ

ڪلاس (نوڪري): ڪلاس ون، ٽو، ٽري، فور

ڊويزن (امتحان ۾): فرسٽ، سيڪنڊ، ٿرڊ، فيل

گريڊ (امتحان ۾): D, C, B, A

4 قسم ڊگريڻ جا: تعليم جي، بخار جي، ڪنڊ ماپ جي، پياريا ڪاوڙجي

4 شريعتون: حنفي، مالڪي، حنبلي، شافعي (سنين جون)

4 طريقيون: قادري، چشتي، نقش بندي، سهرودي.

4 رڪعتون فرض: ڏهن، عصر، عشا

4 اڪيون: ٻه قدرتي ٻه عيڻڪ

4 ڪ: ڪير، ڪڏهن، ڪهڙو، ڪٿي

4 سوال چرچل جا: تعليم، عدليه، ثقافت، اعتماد

4 سوچون: سياست آ طاقت، مذهب آ عقيدو، فلسفو آ خيال،

سائنس آ تجربو/مشاهدو.

عورت جا 4 روپ: ڌيءَ، ڀيڻ، زال، ماءُ (سس، نڙان)، (سالي، ڏيريائي).

مرد جا 4 روپ: (پٽ، ڀاءُ)، (مڙس پيءُ)، (سهرو، نياڻو)، (سالو، ڏير).

نظرون 4 ڪرڻ، چار چنڊ لڳائڻ

چاچي جي گهر 4 مهمان اسان جو ڇا.

ڇڱائي ڪي 4 ڳڻي هٽجن موچڙا.

جيڪا چئن چڱن جي صلاح.

چار چنيسر به پوپليون.

چار پينر (اڱريون) هڪ پاءُ (اڱوڻو).

چارئي واهون چڪن تڏهن سوڍا سيٺ ڪجن.

گهر ۾ 4 زالون منهنجي هڪ به نه: ابي جي، ڏاڏي جي، مامي جي، چاچي جي.

لفظ چار جو استعمال: آچار، لاچار، پچار، اڪيچار،

خبر چار، آچار، به چار، قاجار، سچار، چارج، چارجر،

چارڪول، چارسده، چار باغ، چار امام سچا، چار ڪتاب سچا.

چار طريقا جواب ڏيڻ جا: زبان سان، قلم سان، ترار سان، اشارن سان.

اهڙا 4 جن جون پنجنون نه: (موسمون، الهامي ڪتاب)

اهڙا 3 جن جو چوٿون نه: عرش، ڪرسي، قلم

4 سان پورو ونڊجڻ لاءِ: ايڪن ۽ ڏهاڪن تي مشتمل عدد کي ڏسبو.

4 ڊڪا = 4 آنو، 4 پايون = 1 پيسو، 4 پائليون = 1 رپيو

4 آنا = 1 پاءُ، 4 پيسا = 1 آنڪي

4 پاءُ = اسير، 4 آنڪيون = 1 پائلي

چو: چوباز، چوبرجي، چوبڪيو، چوٿاڙ، چوٽنگيو، چوٻول،

چوپچو، چوپڙ راند، چوپڙي، چوٽر، چوڪت

چوڪور، چوڪنڊو، چوڪڙي، چوگرد، چوڪنيو، چوياري،

چوٽيرو، چووانو، چوڊڳي، چوڊيواري، چوڌاري، چوماسو،

چومڪي، چورنگي، چورس، چوراهو.

چئن جو ٽولو

- (1) الله، آرمي، آمريڪا چوٿون عوام.
جنهن سان گڏ سو حاڪم دوا.
- (2) سردار، زميندار، امير چوٿون پير.
گڏجن پاڻ ۾ ته کليو پيئن کير.
- (3) زور، زاري، زر چوٿون پيار.
نه هوندا ته ڪيئن ٿيندي تيار.
- (4) روزا، نمازون، زڪواة چوٿون حج.
ادا ڪري ته ٿئي جج يا پائي گج.
- (5) انڌي، منڊي، وڏي چوٿون جڏي.
اهڙي ملي ته وڃاءُ ٿڌي ڪاهُ هڏي.
- (6) مُڪ، ٿڪ، بڪ چوٿون چڪ.
اڃا به نه مڃي ته هٿوس ڌڪ.
- (7) اڪر، شڪل، جڳهه چوٿون انگ.
جنهن نسڃاتا ان کي لڳو رنگ.
- (8) حسن، نخرو، جواني چوٿون فن.
جنهن وٽ هجن سو ميڙي ڌن.
- (9) ڊگري، تجربو، هنر چوٿون ڀاڳ.
جنهن وٽ هجن تنهن کي ڏجي واڳ (ڪرسي).
- (10) راڳ، لاڳ، ساڳ چوٿون داڳ.
جنهن وٽ هجن سو سرور موٽي ماڳ (پي هنڌ مزو نه).
- (11) ڳن، ان، تن چوٿون گن.
جنهن وٽ هجن سو گهري ڏن (عجب آ).
- (12) ڊيگهه، ويڪر، اوچائي چوٿون وقت.
لاڳو آهن جاندارن سان هر وقت.
- (13) گهر، زال، پٽ چوٿون ٻني.
پوءِ به گهري مٺي ۽ هني (پننڌڙن کان).

- (14) دعاء، دوا، ڦيٿو چوٿون جادو.
- اڃا به فائدو نه ته وڃ دادو (صدقو به آزماء).
- (15) جن، ديو، پوت، چوٿون پري.
- سايو پيو ته ويندو ڪري (يا مري).
- (16) رشوت، پٽوت، دوکو چوٿون ملاوت.
- انهن جي بخشش لاءِ ڪجي تلاوت.
- (17) هٿ، منهن، دماغ چوٿون پير
- جنهن جا صاف اهو آ سير (نه اٿس ڪو مير)
- (18) نوري، آبي، خاڪي چوٿون ناري
- خالق کي سڀ مخلوق آ پياري (پلي هجي ڪاري)
- (19) دل، پيٽ، زبان، چوٿون اک
- جنهن کي قابو تنهن لڏا لڪ (ڄڻ کاڌائين ڪڪ)
- (20) اڇي، ڳاڙهي، پوري، چوٿون ڪاري
- جيڪا هجي ڌاري ان سان رک ياري (عمر ساري)
- (21) پڙهڻ، ترڻ، تير هڻڻ چوٿون سواري
- ننڍي هوندي نه سڪيو ته وڏي هوندي خواري
- (22) زنا، جوا، شراب چوٿون ڪوڙ
- نه ڇڏيندو ته ٿيندو ڏوڙ
- (23) اٿو، لٿو، اجهو چوٿون ڏٺو
- اهي هجن ته گهر نٿو نه ته ڪٿ وٺو
- (24) ادب، علم، عقل چوٿون عمل
- اڃا به ڪٽل ته سڪي رمل
- (25) دولت، حسن، طاقت چوٿون تخت
- انهن سڀني کان پلو آ بخت (باڏي سخت)
- (26) زر، زن، زمين چوٿون پاڻي
- انهن لاءِ ڪجي هڪ هڪائي
- (27) نر، هر، تر چوٿون ور، انهن بنا ڪيئن ملي ڦر
- (28) لکت، قبضو، شاهد چوٿون حق

- انهن هوندي نه ڪندو ڪو شڪ
 (29) نظروت، لمسوت، بوسوت چوئون گڙپوت
 اڃا به ڪپي ڪو ٻيو ثبوت
 (30) Arithmetic , writting, Reading چوئون هيٺ
 چارئي هجنس ته ڪجيس بيعت.
 (31) ڪمپيوٽر، زبان، قلم چوئون ترار
 انهن بنان نه اچي قرار
 (32) بجلي، گئس، پئٽرول چوئون پاڻي
 جنهن وٽ هجن سو وٺي راڻي.
 (33) جلسا، اسٽرائيڪ، ڪيس چوئون ڌڙو
 اڃان به ڏئون ٿيئس ته ڪري پرڻو
 (34) ماڪي، مڪڻ، مڇي چوئون پڪي
 وڌيڪ گهرجي ته وڃي لڪي.
 (35) ڊاٻو، سفارش، رشوت چوئون ڪاپي
 پوءِ به ”اي“ گريد نه ڏئي ته آهي پاپي
 (36) ڊگري، ميرٿ، تجربو چوئون رشوت
 پوءِ به نوڪري نه ملي ته ڪجي پڙوت
 (37) سردار، پير، مير چوئون قاضي
 پر ٽڪيٽ تڏهن ملي جڏهن ادو/ ادي راضي
 (38) ورڪر، ڏانڊلي، نعرا چوئون نوٽ
 اڃا به شڪ ته وجهرائي ڪوڙا ووت
 (39) ٻولي شهر، مذهب چوئون ذات
 (40) اڃا به گهرج ته بدلايو ذات
 ويزا، صوابديدي پاور، ڪاپي، چوئون ڪوٽا
 وڌيڪ پستي لاءِ سُوٽا ۽ گستا

چئن ائٽمن جي درجي بندي (1، 10، 100 ۽ 1000)

(1) اخلاق ته 1 مارڪ، حسب نسب به ته 10 مارڪون، دولت به ته 100 مارڪون، صحت به ته 1000 مارڪون. حسن، دولت ۽ حسب نسب آهي پر اخلاق نه آهي ته 1 ڪڍي ڇڏيو باقي پڙيون ڪنهن نه ڪم جون.

Character lost every thing is lost

”هڪ تندرستي هزار نعمت.“

(2) علم ته 1 مارڪ، عمل به ته 10 مارڪون، طاقت به ته 100 مارڪون، اٽڪل به ته 1000 مارڪون. ”علم بنان اوندهه آهي.“

(3) خاندان ته 1 مارڪ، سخاوت به ته 10 مارڪون، اولاد به ته 100 مارڪون، دوست به ته 1000 مارڪون. ”خاندان ضروري آ“

(4) بخت ته 1 مارڪ، تخت به ته 10 مارڪون، حسن به ته 100 مارڪون، شڪر به ته 1000 مارڪون. ”بخت واري وٽ تخت ۽ حسن هوندو.“
شڪر واري کي وڏائي ڏيڻ جو واعدو الله پاڻ ڪيو آ.
(5) ڪارتوس ته C گريڊ، سفارش ته B گريڊ، ڊاٻو ته A گريڊ، پئسا به ته پوزيشن.

ڪارتوسن وسيلي ڪاپيءَ ۾ ڪجهه لکڻ به ضروري آ.
”نه عيسيٰ نه موسيٰ بڙا پير پيسا.“

(6) سيد ته 1 مارڪ، پير به ته 10 مارڪون، زميندار به ته 100 مارڪون، سياستدان به ته 1000 مارڪون.

سيد ميرو به پنج سيرو.

”غير سيد کي مشڪل سان وڏو مڃبو.“

(7) پاڻي آ ته 1 مارڪ، تيل به آ ته 10 مارڪون (ملڪ ۾)، بجلي به آ ته 100 مارڪون، گئس/ڪوئلو به آ ته 1000 مارڪون.

پاڻي بنان هر ڪو پريشان.

”پاڪستان جي ڳالهه نه ڪبي.“

(8) انصاف ته 1 مارڪ، امن به ته 10 مارڪون (ملڪ ۾)، روزگار به 100 مارڪون ۽ واپار به ته 1000 مارڪون. ”انصاف نه هوندو ته امن ۽ روزگار بيڪار.“

(9) حڪيم آ ته 1 مارڪ، حافظ به آ ته 10 مارڪون، قاري به آ ته 100 مارڪون، غازي / حاجي به آ ته 1000 مارڪون. بغير لڙائي لڙڻ جي غازين کي زمينون ۽ پلاٽ ملندا آهن. حڪمت يعني دانائي ضروري آهي.

(10) مزدور / هاري ته 1 مارڪ، ڪمدار ته 10 مارڪون، بادشاهه آ ته 100 مارڪون، ٻانهي / غلام ته 1000 مارڪون. گولي جاگولن جي تنهن جو ٿي غلام (آقا جو).

(108) عقل اٿس ته 1 مارڪ، ترار جو ماهر ته 10 مارڪون، قلم جو ماهر ته 100 مارڪون، زبان جو ماهر ته 1000 مارڪون. ”زبان جو اثر قلم کان وڌيڪ ۽ قلم جو ترار کان وڌيڪ.“ ترار جو ڦٽ چٽي وڃي پر زبان جو مهڻو نه وسري. عقل اٿس ته دشمنن کي پاڻ ۾ ويڙهائي بغير ترار جي فتح حاصل ڪري. نقل لاءِ به عقل ڪبي.

عقل نه هوندو ته پنهنجي قبر پاڻ ڪو ترار سان کوٽيندو ڪو قلم سان ڪو زبان سان ته ڪو ڏندن سان عقل جي مار به ٻين سڀني مارن کان خراب.

(11) مسخرو ته 1 مارڪ، شاعر به ته 10 مارڪون، اديب به ته 100 مارڪون، رياضي دان به ته 1000 مارڪون. ”مضمون، شعر يا حسابن ۾ مذاق نه ته بيڪار.“

(12) وڪيل ته 1 مارڪ، سردار ته 10 مارڪون، ليڊر ته 100 مارڪون، جرنيل ته 1000 مارڪون. راڄن، ورڪرن ۽ عوام کي بيوقوف بڻائڻ لاءِ دليل ته ڪين. (13) شرڪ ته 1 مارڪ، بت ته 10 مارڪون،

- علم ته 100 مارڪون، مزار ته 1000 مارڪون.
 دل ۾ شرڪ هوندو ته ٻيون واٽون وٺيون.
 (14) توحيد ته 1 مارڪ، روزا ۽ نمازون ته 10 مارڪون.
 زڪواة به ته 100 مارڪون، حج به ته 1000 مارڪون.
 عمل تڏهن قبول ٿيندو جڏهن هڪ کي مڃبو.
 (15) پيار ته 1 مارڪ، دوستي ته 10 مارڪون.
 محبت ته 100 مارڪون، عشق ته 1000 مارڪون.
 پيا سڀ پيار جا ٿي مختلف قسم آهن.
 (16) وفا ته 1 مارڪ، سونهن ته 10 مارڪون،
 خدمت ته 100 مارڪون، راڻي ته 1000 مارڪون (دل جي).
 وفا کانسواءِ سڀ بيڪار.
 (17) آئين ته 1 مارڪ، قانون تي عمل به ته 10 مارڪون، اليڪشن به
 ته 100 مارڪون، وصيت/ وراثت به ته 1000 مارڪون.
 آئين ڀلي معطل هجي يا جمهوري بادشاهت هجي ڪو فرق نه پوندو.
 (18) ماءُ/سس آ ته 1 مارڪ، پيءُ/سهرڙو آهي ته 10 مارڪون،
 ڀائر آهن ته 100 مارڪون، پيٽر/ ساليون آهن ته 1000 مارڪون.
 ”ماءُ يا سس خاندان جو بنياد آهن.“
 خوش نصيب آهن اهي جن کي سالا ۽ ساليون به آهن.
 (19) زال/ مڙس آ ته 1 مارڪ، پٽ / داماد آهن ته 10 مارڪون،
 ڌيءُ/ ننهن آهي ته 100 مارڪون، پوٽا آهن ته 1000 مارڪون.
 ساڻي کانسواءِ زندگي گذارڻ ڏکي آهي.
 خوش نصيب آهن اهي جن کي ڏوهڻا ۽ پوٽا به آهن.
 هن ڪتاب جي پڙهندڙن کي گذارش آهي ته هيٺ
 ڏنل چئن اسمن جي پاڻ درجي بندي ڪن:
 پني، وني، مال، محل.
 ميوو، ماکي، پکي، مڪڻ.
 بيماري، ٻوڏ، طوفان، زلزلو.
 لڪڻ، پڙهڻ، ترڻ، سواري.

انسان، جن، ملائڪ، ديو/ پريون.
 سٽنڊل، وگ، ساڙهي، بيوٽي پارلر.
 واعظ، عابد، زاهد، صوفي
 ائڪٽر، ڊانسر، سمگلر، ماڊل.
 ايجنٽ، پڙو، سيڪريٽري، ادو/ادي.
 گوشت، مڇي، دال، سبزي.
 حلوو، زردو، برياني، ڪڙاهي/روست.
 دعا، دوا، صدقو، خيرات
 تبليغ، جهاد، انقلاب، /دهشتگردي.
 استاد، مرشد، امام، ليڊر
 درندو، چرندو، پرندو، ترندو.

باب چوٿون: 5، 6، 7، 8، 9 ۽ 10

5، پنج، پانچ، Five

5 بادشاهه رهندا:

چار تاس راند جا، پنجون انگلينڊ جو

(۵ بادشاهه شطرنج راند جا به رهندا)

5 ”گ“ مشهور: (ملتان جا)

گرمي، گرما، گرد، گور، گدھا

5 ”ر“ ميهڙ جا مشهور:

مڪڻ، ماڪي، ماڻو، ميندي، مائي

5 نوبل پرائيز:

امن، ادب، ڪيميا، علاج، طبيعيات

(Peace, Literature, Chemistry, Physics, Medicine)

پنجن پائرن جي هڪ زال: پاندو (شڪنتلا).

پنج ”W“: علم حاصل ڪرڻ لاءِ:

(جو) Why، (ڪڏهن) When، (ڇا) What، (ڪٿي) Where، (ڪير) Who.

5 بنياد وارو عددي سرشتو: 0، 1، 2، 3 ۽ 4 استعمال ٿيندا.

پنج جو استعمال:

پنجن آڱرين جو زور لڳائڻ.

5 آڱريون برابر نه ٿينديون آهن.

پنج ٽي آڱريون گيهه ۾ مٿو ڪڙاهي ۾

پنج الله جا گنج، سيد ميرو به پنج سيرو.

مٿان آيا چار ڪتاب پنجون آيو ڏنڊو.

حڪومت جو پنجون ڀاڻو.

پنج منٽ اڳتي ته؟ پوئتي ته؟

وڪيل جي غلطي ته اصيل پنج فوت مٿي ٽنگبو.

ڊاڪٽر جي غلطي ته مريض 5 فوت هيٺ پوربو.

هڪ مينو ۾ 5 ڏن ڏاٽا (ڪلاڪ) هرڏاڻي جو وزن ساڳيو.

هڪ وڻ ۾ 5 ٿاريون هر ٿاريءَ ۾ ٻن گهٽ وڌ (نمازون)
 5 انڌا مطلب جا: لالچ، شهرت، شهوت، طاقت، حسن
 5 بادشاهتون: عالم ته مدرسو، پير ته درگاهه، زميندار ته ڳوٺ.
 ڪامورو ته شهر، ڌاڙيل ته ٻيلو (ڪامريڊ ته... آڏو ته...)
 5 اجايا: ڦاسڻ ڪانپوءِ ڦٽڪڻ، گپ ۾ گهرڻ ۽ ڦهنڪن کان بچڻ،
 نوڪري ڪانپوءِ نخرو، رٽائرمينٽ بعد رعب، ڦرجڻ بعد ڏانهون.
 پنجن مان پندرهن ٿيا ائين ٿا ورق ورن.
 عشق جا 5 قسم: طبعي، روحاني، مادي، مجازي، حقيقي
 ڪنهن مهيني ۾ 5 آچر

پنج وڌيڪ مهلڪ: (زهر، مچر)، (نانگ، پٿو)،
 (شينهن، ڪاوڙ)، (تلوار، قلم)، (تير، زبان).
 پنج ڪاڻڻ خراب: قسم، ڊوڪو، قرض، پرايو مال، پڙوت.
 پنج ذريعا علم جا: درسگاهه (ماءُ، اتساهه، ماحول)،
 خانقاهه (مرشد، خليفو، مسجد)، سفر (مشاهدو)،
 غار (غور، فڪر، سکون) جهنگ (پڪي، وڻ، جانور، ڌاڙيل).
 پنج آهن ڇهون نه: فرض نمازون، رڪن اسلام جا، آڱريون، تن.
 پنج سيلاني: حاڪم، فقير، چور، رپورٽر، سيلر.
 پنج گلن: بخت، بانڊ، در، تالو، اڳڻ

6، چھ Six

6 ت: تعليم، تدريس، تحقيق، تقدير، تنقيد، تخليق
 6 رنگ: اچو ته امن، گاڙهو ته خطرو ساڻو ته آباد ۽ سرسبز
 ڪارو ته غم/ماتم، پيلو ته بيماري، نيرو ته ...
 استعمال: ٻه ٻه ويا ته چھ ٻه ويا، چھ چھ پيسا ٻه ٻه پايون.
 چھ ڦيرو روالو، چھن ويلن وارو ٽرالو (Six wheeler)
 ڪتي جو پچ 6 مهينا نڙ ۾ ته ٻه سڌو نه.
 ٻڪري ڍڪي 6 مهينا
 ٻار جي چڻي چھن ڏينهن بعد.
 انسان جي پسند 6 شيون:
 ماکي (مکين جي ٿڪ)، مشڪ (هرڻ جي مڙ)،
 پٽ (ڪيڙي جي ٿڪ)، پٽ (مڻيءَ مان) زال، گهوڙو.
 6 برا نتيجا: نمرود سان سنگت، عورتن مان مشورو ٻرن سان دوستي،
 دوکي باز تي اعتبار، وڏن ماڻهن سان رشتو، بي وقوفن سان بحث.
 6 ناممڪن: پير ڏن نه گهري، درويش ذڪر نه ڪري،
 ڪرڪيٽر سٽو نه هڻي، موالِي پنگ نه گهري، ڊڪٽيٽر
 تابعداري نه گهري، آفيسر ڪميشن نه گهري.
 6 نوڪون: ترار، قلم، سُئي، زبان، حسن، آلت
 6 نسخا: ڊگهي عمر لاءِ قرض وٺجي (ڏيڻ وارا دعائون گهرندا)
 ٿوري عمر لاءِ روڊ جي وچ تي بيهجي يا گهمجي،
 خوش رهڻ لاءِ الله جو ذڪر ڪجي.
 ياري قائم لاءِ تحفا مٽا سٽا
 مهمان کي پڇاڻڻ لاءِ ان کان قرض گهرجي،
 ياد رهڻ لاءِ گهرجون پوريون ڪجن.
 جاميٽري: 6 هڪ مڪمل عدد آهي: چو ته سندس جنم جو جوڙ ٻه 6 آهي،

$$6 = 1+2+3$$

ڪعب ۽ ڪعب نما کي 6 پاسا ٿيندا آهن.
 پور پاسو چڪندو ۾ هر ڪنڊ 72° جي آهي.

6 هڪ جيتري ليڪ ٽڪرن مان 4 پور پاسا ٽڪندا ٺاهي سگهجن ٿا. (Tetrahedron)

راند: 6 رنسون ته چڪو لوڊي راند ۾ به چڪو، تاس ۾ به چڪو. چڪو لڳڻ جو مطلب آياڳ ڪلڻ.

انسان کي 6 حص آهن: سنگهڻ چڪڻ ڏسڻ ٻڌڻ سمجهڻ ڇهڻ
6 ماسا = $1/2$ ٽولو، 6 ڪلاڪ = $1/2$ ڏينهن، 6 مهينا = اڌ سال

مشيون = $1/2$ ڊزن، 6 انچ = $1/2$ فوٽ.

6 غلط ڪم: پير، مير، شاعر، ائڪٽر ۽ ڳائڻي تي اعتبار: ڪڏڙا، ڌوتيون ۽ غير مرد گهر آڻڻ:

طاقٽور، ڪمزور ۽ تجربڪار سان وڙهڻ:

وڏن، ننڍن، سهڻن، ڪوجهن، ڊگهن ۽ بندرن سان گهمڻ:

افواهه ڦهلائڻ، بغير ثبوت يقين ڪرڻ.

6 ڪان بچجي: انٿو، شاعر، وڪيل، ڊاڪٽر، سپاهي ۽ حسابن جو استاد

6 خطرناڪ عمل: ڏسڻ بنان ها ڪرڻ، چڪڻ بنان کائڻ، پڙهڻ بنان

صحي ڪرڻ، چنڊڻ بنا سمهڻ، آزمائڻ بنان اعتماد، ٻڌڻ بنان فيصلو.

6 خوش: (انڌي، پونڊي)، (ٻوڙو، گار)، (گونگو، ميج)،

(فقير، پنڻ)، (ملازم، رشوت)، (يار، فون).

ست، 7، Seven

- (1) 7 پيٽ وينس شهر، 7 ڪاهون ڪوريٽري جون
7 جبل/ٽڪريون روم شهر، 7 سمنڊپار
7 پائر مورڙي مير بحر جا، 7 ڪوٽا ڪاٿي حج تي هلي (بلي)
7 طبق روشن، 7 سُر پڇن، 7 سُريون ٻڌائڻ
(2) 7 بنان والدين: (آدم، حوا، دنبو) حضرت اسماعيل،
ڏاچي (حضرت صالح)، اردھا (حضرت موسيٰ)،
ڪانءُ (هابيل قابيل وقت)، ملائڪ.
(3) 7 سورميون پٺاڻي جون:
سسئي (پنھون، ڪيچ، مڪران، پنيور)
مارئي (عمر، عمرڪوٽ، ملير)
هير (رانجهو، تخت هزاره، گجرات)
سورٺ (راءِ ڏياچ، ٻيجل، گرنار)
ليلا (چنيسر، هار، ڪونرو).
مومل (راڻو، امرڪوٽ، ڪاڪ ماڙي).
سهڻي (ميهار، چناب)
(4) 7 اڪر الحمد ۾ نه (سورة فاتح)
ث (ثبور، ثواب)، ج (جحيم، جنت)،
خ (خسارو، خزانو)، ز (زقوم، زينت از)،
ش (شفاوت، شفاعت)، ظ (ظلمت، ظلم)،
ف (فساد/فراق، فرق/فرحت).
(5) 7 ڏهاڪا حياتي جا: هنج، اسڪول، ڪاليج، روزگار،
شادي، ٻارن جون شاديون ۽ تعليم، ضعيفي
(6) 7 انڌا هاڻيءَ بابت مختلف رايا، 7 رنگ انڊلٺ جا،
7 ڏهرا ڍڳا 7 متارا ڍڳا (مصر جي بادشاه جو خواب)،
ستين لنگهڻ ڪتب به حلال.
(7) 7 بدنار: مرون آنجس، گڏھ آبي عقل، ڪتبو آ بخیل، پولڙو
آ نقال، ٻلي آزيان خور، لومڙي آ چالاڪ، نانگ آ موذي

(8) جهڙو هفتو تهڙا 7 ڏينهن، جهڙا پوڻا ست تهڙو 7 ۾ 15 منٽ.
اهڙا 7 جن جو اٺون نه، هڪ نياڻي ست قرآن.
اهڙا 6 جن جو ستون نه.

(9) 7 ڏکيا ڪم: (A) (ڪڪڙ، سرخي)، (ڪُئي، سرمو)، (هاڻي، هنج)،
(ميڇر، مالش)، (ڪوئلو، چمي)، (اٺ جي ڳچي، دٻائڻ) (جرنيل، سزا).
(B) (گوسڙو ماسٽر، اسڪول)، (بلي، گهندڻي)، (تري، بهشت)،
(هٽيلي، وار)، (پاڇو، ويڻ)، (ڪاپي، بند)، (نوڪري، اهليت).

(10) 7 نشانيون: قيامت جون (نور ۽ نانگ، دوستي)،
(مادي ڪڪڙ، بانگ) (وچون، ڏنگ نه). (سياستدان، ڏانڊلي نه)،
(پروفيسر، جعلي ريسرچ نه)، (خزاني وارو بل پاس ڪري)،
(نوڪري، بنان ڏوڪڙن جي).

(11) 7 عمل بچائڻ: صدر ٿيڻ ڪيسن کان، ماسٽر ٿيڻ پڙهائڻ
کان، پير ٿيڻ ڪمائڻ کان، ڪامريد ٿيڻ محنت کان،
ڪورٽ مٿريج ڪرڻ خرچ کان، وراثتي ليڊر ٿيڻ چونڊن
کان، ڊڪٽيٽر ٿيڻ وردي لاهڻ کان

(12) ڪي ستن ڪوٽن ۾ بند ته ڪي 7 سمنڊ پار وڃن.
ڪي سر ڏئي ست بچائڻ ته ڪي ست ستاءُ ڪرائن.

اٺ، 8، A، EIGHT، آٺه

اٺين پيڙهيءَ ماکوڙو به ماسات.

اٺ کاٺ نائين نوڙي

اٺ اٺينگر ٻارهن نينگر، اٺ درجا پاس = مڊل پاس $\frac{1}{2} M A =$
 جمعو جمعو اٺ ڏينهن، 8 آنا سچ يعني % 50 = اڌ سچ اڌ ڪوڙ.
 شطرنج راند ۾ هر هڪ رانديگر وٽ ۸ آفيس، ۸ پيادا، ۸ قطارون، ۸ ڪالر.

ڪي سنڌيا ڪي اڙيا،

اٺين آني جو اٺ 12 آنا گهلائي،

اهڙا اٺ جن جو نائون نه: عرش لاءِ فرشتا.

اهڙا ست جن جو اٺون نه: هفتي جا ڏينهن

اٺن سان ونڊ لاءِ: ايڪن، ڏهاڪن ۽ سون واري جڳهه تي رکيل انگن

مان ٺهيل عدد کي ڏسبو (ايڪن) جي جڳهه تي 1، 3، 5، 7، 9 نه هوندا.

اٺ شيون گوليو: ڪٽ ۽ ونڊ سان وڌن، جوڙ ۽ ضرب سان ڪٽن.

پيلجن. ته پلا تين، پاڻيءَ سان مرن ڌڪ سان جيئرا، خرچن سان وڌن

رڪڻ سان ڪٽن، چوري ۽ ڪوڙ جائز، اُس ۾ سڪي نه.

8 جوڙا: دل ۽ بل، عمر ۽ علم، رن ۽ ڍڳي، ووت ۽ نوٽ، پاڻي ۽ بجلي،

نظرون ۽ سونهن، ڪتاب ۽ قلم، عبادت ۽ اُن.

8 ڪم اڳواٽ ڪجن: لوهه کي ڌڪ ٿڌي ٿيڻ کان اڳ،

مزدوري ڏجي پگهر سڪڻ کان اڳ،

روزگار شاديءَ کان اڳ، چڪڻ کاڌ کان اڳ،

پڙهڻ صحي وجهڻ کان اڳ، چنڊڻ سمهڻ کان اڳ،

سوچ ڪپڙي ڪٽڻ کان اڳ، آزمائش اعتبار ڪرڻ کان اڳ.

نوم، 9، NINE نائين

هڪ درجي وارن عددن ۾ وڏو عدد.
 ننهن کي 9 ڪوٽ، 9 کي 90 ڪرڻ.
 نو دو گياره. نه 9 مڻ تيل گڏ ٿئي نه راڌا نچي.
 هر انسان 9 مهينا قيد ۾ (بنا ڏوه جي) يعني ماءُ جي پيٽ ۾.
 هڪ ڏک سان 9 سوپاريون پيڻ.
 9 نقد 13 اوڌر.

ٺهڻ ۽ ڊهڻ، نو لکوهار، نولکي گودڙي.

NINE IS HEAVEN, A STICH IN TIME SAVES NINE.

اٺ ڪاٺ نائين نوڙي،

نئين ڪنوار 9 ڏينهن

اهڙا 9 جن جو ڏهون نه آهي:

9 مشهور جايون لاهور جون: داتا دربار، شاليمار گارڊن،
 انارڪلي بازار، هيرا منڊي، جهانگير جو مقبرو، شاهي قلعو،
 مينار پاڪستان، ميرز زماني، رنجيت سنگھ جي سمي.
 9 عمل گهٽ: ڪتي کي ڪاٽي، ڪانءُ کي پيڇرو، مور شهر ۾
 نچي ۽ گدڙ شهر ۾ بچي، گنجي کي جونءُ، جهنگ ۾ لال
 ڪنوار، انڙيو بچي، ٿر ۾ برسات، واڻيو ڳئون ڪاٽي.
 جادوئي چورس: 1 کان وٺي 9 تائين جي انگن مان 3×3 جو اهڙو
 قالب آهي، جنهن جي هر هڪ قطار ۽ هر هڪ ڪالم ۽ هر هڪ اريب
 جي انگن جو جوڙ 15 ٿئي. هر هڪ خاني ۾ جدا انگ لکيل هجي.

ڏهه، 10، ۱۰، TEN، دس

۾ درجي وارن عددن ۾ ننڍو عدد.

ڏهلو، ڏهيسر، ڏهاڪو، ڏهوسون، عشر، دس نمبري، ڏهوت،

حضرت موسيٰ کي طور جبل ۾ مليا TEN Commandments

سڪن جا 10 گرو، قريشين جا 10 قبلا.

$$10 = (20)_5 = (22)_4 = (12)_8$$

10 سان ضرب ۽ ونڊ سولي.

10 ذوالحج (عيد قربان)، 10 محرم (عاشوره)، 10 ڊائوننگ اسٽريٽ.

هٿن ۾ 10 آڱريون تنهن ڪري ڏهاڻي سسٽم.

اهڙا 10 جن جو يارهون نه آهي.

ڏهين مهيني ٻار ڄمي.

نهلي ۾ دهلا، ڏهاڪي ۾ ويهڻ.

10 جماعتون پاس، وس وس مينهن ڏهه ڏهه ڏينهن

10 دنيا 70 آخرت، ڏاڇي لهي 10 توڏو لهي 13

10 آڱريون گيهه ۾ مٿو ڪڙاهي ۾.

هڪ لٽي ڏهه پٽي، انڌو هنگي 10 سيڙائي.

10 جي منڍي لاهي ته نه رت وهي نه سور ٿئي.

10 ملي ميٽر = 1 سينٽي ميٽر

10 ويسا = 1/2 جريب 10 ڊستا = 1/2 ريم

باب پنجون: 11 کان وٺي 99 تائين (11، 12، 13، 14،

20، 24، 36، 50، 60 ۽ 64، 70، 90)

11، يارهن، ELAVEN، گياره

اهڙا 11 جن جو بارهون نه آهي.. 1 ۽ ٿيا 11.

نو دوگياره جو جا ٿو. پيران پير جي يارهين.

حضرت عيسيٰ جا حوارِي 11. ڪرڪيٽ ٽيم ۾ 11 رانديگر

نيل درياه مان يهودين جا 11 قبيل پارتيا.

11 سان پورو ونڊجڻ لاءِ: ايڪن ۽ سون جي جاءِ تي موجود انگن

جو جوڙ برابر هجي ڏهاڪن ۽ هزارن جي انگن جي جوڙ جي.

$$(11)_{10} = (21)_3 = (23)_4 = (32)_5$$

11 راز کلن: عورت جو حسن (منهن ڏوٺي)، عورت جو قد

(سٽنڊل)، وار ڊگها (وگ لاهي)، شاگرد جو A-1 گريڊ (سيمسٽر

سسٽم/ڪارتوس)، نوڪري ملڻ (قائداعظم)، اليڪشن ڪٽڻ

(مخالف اغوا/ڏانڊلي)، بهادري (وردي)، ملڪيت، پروفيسر

جي بادشاهي (سيمسٽر)، ڪرسي/ وڏو عهدو (پڙوت)، ماسٽر جو

گسائڻ (ويزا).

12، ٻارهن، باره TWELVE

ٻارھو، ٻارھوئي، باره دري، باره مولا، دوباره، 12 ربيع الاول (عيد ميلاد النبي)، بارھواں ڪلاڙي (EXTRA)، ٻارھن ئي مھينا. يھودين جا 12 قبيل، والي بال جا 12 رانديگر (ھر ٽيم ۾ 6). ٻه ته ٻارھن (ٻڌيءَ ۾ طاقت)، 12 جماعتون پاس. ان اٺينگر 12 نينگر، پٺون ٻارھن، ٻارھي جي خيرات. منهن تي 12 وڃن، ٽڪ مسافر 12 مھينا، سڪن لاءِ 12 جو انگ. اهڙا 12 جن جو تيرھون نه آھي (سال جا مھينا)

$$(12)_{10} = (20)_6 = (30)_4 = (110)_3$$

12 پنا = $\frac{1}{2}$ دستو، 12 مھينا = 1 سال، 12 انچ = 1 فوٽ

12 عدد = $\frac{1}{2}$ ڪوڙي، 12 شيون = 1 ڏڙن، 12 ماسا = 1 تولو

13، تيرهن، THIRTEEN

9 نقد 13 اوڌر، تڪڙ جا 13 صبر جا 16.
 نه ٿن ۾ نه تيرهن ۾ ڏاڇي لهي 10 توڏولهي 13،
 مغرب ۾ 13 جي انگ کي منحوس ڪوٺيندا آهن.
 اهڙا 13 جن جو چوڏهون نه. 13 تال
 هندن ۾ هر چوٿين سال تيرهن مهينو.
 هڪ سماهي ۾ 13 هفتا.
 تيرهن مهينو آ يعني فصل تيار نه ٿيو آ.
 تاس جي هر رنگ جا 13 پتا.
 $(13)_{10} = (23)_5 = (31)_4$

14، چوڏهن، FOURTEEN

14 طبق روشن، 14 جماعتون پاس. 14 ڏينهن = 2 هفتا.
 اهڙا 14 جن جو پندرهن نه آهي. 14 مڻ = 2 ٽن.
 14 آگسٽ پاڪستان جي آزاديءَ جو ڏينهن.
 14 رڪعتون ظهر نماز ۾، 14 راتيون چنڊ وڌي ۽ گئي.
 چوڏهين تاريخ چنڊ جي (چانڊوڪي، FULL MOON) سمنڊ ۾
 ڇاڙھ (ويرون)
 12 ٻوڙي بانيڻي 14 ٻوڙي ڄمار.
 $(14)_{10} = (24)_5 = (32)_4 = (112)_3$

16، سورهن، SIXTEEN

16، 4 = 2، هڪ مڪمل چورس	$(16)_{10} = (100)_4 = (20)_8$
16 آنا = 1 رپيو،	16 سينگار. 16 جماعتون پاس
16 رنسون = 4 چونڪا	شطنج راند ۾ هر رانديگر وٽ 16 ڳوٺون.
16 جريب = 2 انا	هر جوان انسان جي ڇاڙي ۾ 16 ڏند
سورهن آنا سچ	13 تڪڙ جا 16 صبر جا. تاس جا 16 پتا قيمتي

20، ۲۰، ويهه، TWENTY، بیس

اڻويهين ويهين ته ٿيندي آ، 20-ٽي ڪرڪيٽ.

واتون ويهه ٽيون ڪهه ڄاڻان ڪيهي ويا.

هٿن پيرن ۾ 20 آڱريون. 20 جي منڍي لاتي.

خبر ته پئي گهڻين ويهين سو آ.

جهڙو 60 تهڙيون 3 ويهون. $3 \times 20 = 60$

$$(20)_{10} = (40)_5 = (110)_4$$

20 شيون = 1 ڪوڙي، 20 شلنگ = 1 پائونڊ

20 دستا = 1 رير، 20 سير = $1/2$ مڻ

20 رنسون = 5 چونڪا، 20 ويسا = 1 جريب،

32 ٻٽيهه، بتيس، THIRTY TWO

$$32=2^5 = (10000)_2 = (40)_8 = (200)_4$$

32 دليون، ٻٽيهه ٻاهر، 32 ڌارون بخشائڻ

ڪو 32 لکڻو ته ڪو 36 لکڻو. 32 جريب = 4 اناس

8 چونڪا = 32 رنسون.

اٺ کائي 32 ته ٻڪري کائي 36.

32 پائر 1 پيٽ. 32 ڪارا خانا 32 اڇا (شطرنج راند ۾)

هر جوان انسان کي 32 ڏند. 32°F آهي پاڻيءَ جو ڄمڻ پد.

24 چوويهه، چوبيس، TWENTY FOUR

24 ڪلاڪ = 1 ڏينهن رات = 8 ڀير.

24 پنا = 1 دستو. 24 بوتلون = 1 ڪريٽ. 24 مهينا = 2 سال.

$$(24)_{10} = (20)_{12} = (30)_8 = (40)_6 = (120)_4$$

24 مهينا ماءُ جي تج.

زمين 24 ڪلاڪن ۾ پنهنجي محور چوڌاري ڦيرو پورو ڪندي آهي.

2 ڊزن = 3 اناس = 6 چوڪا = 4 چڪا = 24 رنسون.

چٽيهه، چهتيس، (THIRTY SIX)

(مڪمل چورس) $6^2 = 36$

$$(36)_{10} = (100)_6 = (30)_{12} = (210)_4$$

36 انچ = 3 فوٽ، 36 مهينا = 3 سال، 36 شيون = ڏن

9 چونڪا = 6 چڪا = 36 رنسون.

ڏنڊو آهي 36 لکڻو.

ڪو 32 لکڻو ته ڪو 36 لکڻو.

40، چاليهه، چاليس، FORTY

$$(40)_{10} = (50)_8 = (130)_5$$

40% مارڪون ڪپن پاس ٿيڻ لاءِ

40 نمازون مسجد نبوي ۾.

چاليهن جو ٽولو، علي بابا ۽ 40 چور.

40 ڏينهن سوڳ ملهائڻ.

40 سالن جي عمر ۾ نبوت حضرت محمد صلعم ڪي.

چاليهون حصو لڳي ته گجھارت پڄي پئي.

چاليهون حصو بچت جو آ زڪواة. چلو پڄاڻو

40 اٺن تي قارون جو خزانو. چاليهي جي خيرات.

40 عورتن سان نڪاح هڪ رات ۾ (حضرت سليمان)

40 چورن جي اولاد.

40 ڏول پاڻيءَ جا ڪوه مان ڪڍجن (مردار ڪڍڻ بعد).

40 سير = 1 من.

پتي جي پٿري جو امڪان: FORTY, FEMALE, FATTY

ٽيهه (30) (تيس) (THIRTY)

$$(30)_{10} = (110)_5 = (1010)_3$$

تيس مار خان، ڪو مهينو ٽيهه ڪو ايڪٽيهه.

30 ڪاسا = $1/2$ خرار

30 سيڪنڊ = $1/2$ منٽ، 30 پارا = 1 قرآن.

پنجاهه، (50)، پچاس، (FIFTY)

$$(50)_{10} = (200)_5 = (302)_4$$

$$50\% = \text{اڌو اڌ}$$

$$50 \text{ رنسون} = 1/2 \text{ سينچري.}$$

$$50 \text{ سال} = 1/2 \text{ صدي (GOLDEN JUBILEE)}$$

60، سٺ، ساڻهه، SIXTY ۽ 64، چوھٺ، (SIXTY FOUR)

$$(60)_{10} = (50)_{12} = (140)_6 = (220)_5 = (330)_4$$

$$60\% \text{ مارڪون ته فسٽ ڊويزن.}$$

$$60 \text{ ڏينهن} = 2 \text{ مهينا، } 60 \text{ شيون} = 5 \text{ ڏن}$$

گوني ڪنڊ ٽڪنڊي جي هر ڪنڊ 60° .

سٺ ميل هڪ شهر جو نالو. ساڻها ~~هي~~ پاڻها. $60^\circ = 1 \text{ ريڊينس}$

سٺ تي ڪانتو. سٺ ته ڪٺ لٺ. WRONG SIDE OF SIXTY.

جهڙو 60 تهڙيون 3 ويهون.

رٽائرمينٽ جي عمر آ 60 سال.

روزي يا قسم ٽوڙڻ جو ڪفارو آ 60 مسڪينن کي ڪارائڻ.

$$\text{مڪمل ڪعب، مڪمل چورس } 6^4 = 8^2 = 4^3 = 2^6$$

$$(64)_{10} = (100)_8 = (1000)_4 = (1000000)_2$$

شطرنج راند ۾ ڪل 64 خانا. هر خاني تي ٻيڻ چانور ته جملي

$$2^{64} \text{ چانور (لاموجود)، } 64 \text{ جريب} = 8 \text{ اٺاس.}$$

70، ستر، (SEVENTY) ۽ NIINTY 90

70 ڪلفٽن هيو. P P P جو مرڪز.

10 دنيا 70 آخرت. 70 پردن ۾ بند.

70 مارڪون ته A گريڊ. 70 ته ڪر هٿر.

70 حورون. بهشت ۾ ملن. سترُ ڪرڻ يعني پردو

90 عزيز آباد ايمر ڪيو ايمر جو مرڪز

90 ڊگريون = ريڊين، هڪ گوني ڪنڊ جي ماپ.

90 ڏينهن ۾ اليڪشن جو واعدو ته 90 مهينا.

باب ڇهون: سئو ۽ اصطلاح، هزارن لک ۽ ڪروڙ هڪ سو جا رنگ

100 جن 1 بوتل / شيطان	100 جماعتي 1 امام
100 جيل 1 قاسي	100 جنگيون 1 فتنو
100 جاسوس 1 سئٽلائيٽ	100 جوڙ 1 ضرب
100 غازي 1 شهيد	100 غير سيد 1 سيد (پير)
100 لوڙها 1 ڪوٽ	100 لوٽا 1 سياستدان
100 نظارا 1 ڪاليج	100 نالا 1 خالق
100 نوٽ 1 ووت	100 نشا 1 عشق
100 نفل 1 فرض	100 ڪٽون 1 ونڊ
100 نار 1 ٽيوب ويل	100 نقل 1 عقل
100 چيلا 1 گرو	100 چڪور 1 چنڊ
100 چچڙ 1 لالچي	100 چور 1 ريسرچر / ڌاڙيل
100 چمچا 1 ڪپڪير	100 چنڊا 1 پتو
100 واعدو 1 وصيت	100 ورڪر 1 ليڊر
100 وزير 1 ادي يا آڏو	100 واٽيا 1 پٺاڻ (وياج خور)
100 رپيا 1 ڊالر	100 راج 1 سردار يا راجپر
100 رنسون 1 سينچري	100 ڍنگ 1 ڏاهپ
100 ختم 1 مردو	100 خريدار 1 واپاري
100 خط 1 موبائيل،	100 ڪوهه 1 واه
100 ڪوڙا 1 ڪئڪيوليٽر	100 ڪلون 1 بصر
100 فقير 1 آفيسر	100 ڦوٽو 1 موبائيل
100 فائيل 1 بلڊر	100 فوجي 1 ڊرون

پيٽ (1 ۽ 100)

100 افسانا 1 حقيقت	100 اڪيون 1 مور جا پر
100 عاشق 1 هيروئن	100 عابد 1 عالم
100 انڊا 1 مرغي	100 اٺ 1 ٽرڪ
100 بيماريون 1 پرهيز / معدو	100 بيمار 1 انار
100 بهادر 1 اٽڪلي	100 بلائون 1 صدقو
100 بهشت 1 ديدار (رب جو)	100 بت 1 مزار
100 بوريون 1 فوڊ انسپيڪٽر	100 بڪريون 1 چيلو
100 ٻڙيون 1 ٻڙي	100 پتا 1 ورثو
100 ٻيڙيون 1 جهاز	100 برايون 1 لالچ
100 پريون 1 هيروئن	100 پروانا 1 بتي
100 پروفيسر 1 شاگرد ليڊر	100 پاور لیس 1 پاور فل
100 پوليس وارا 1 رينجر يا فوجي	100 پير 1 امير
100 ميلا 1 عيد	100 مينار 1 مسجد
100 مينهون 1 سانهن	100 مرشد 1 منافق
100 مسخرا 1 ڀائي صاحب	100 مددگار 1 انوجيليٽر
100 مريد 1 پير	100 مزدور 1 ڪاريگر
100 مرغيون 1 بانگو	100 موتي داڻا 1 انار
100 مڻ صابڻ 1 ڪاري رنگت	100 مڻ ڪنڊ 1 ڪارو ڪوه
100 دليل 1 ڳوڙهو (اک مان)	100 درا 1 زنا (سزا)
100 داڻا 1 تسبيح	100 درياھ 1 سمنڊ
100 ڏول 1 ڪتو (ڪوه)	100 دوائون 1 پرهيز
100 ڏاڪا 1 منارو (معصوم شاھ)	100 ڏينيو 1 منارو
100 سينٽي ميٽر 1 ميٽر	100 سال 1 صدي

- 100 سينٽي گريڊ پاڻي جو تهڪڻ پڌ
100 سوناري جا 1 لوهر جو (ڌڪ)
100 صداقا 1 عطيو (جاگير)
100 شاگرد 1 استاد
100 سال گذرڻ جي 1 ڏينهن شينهن جي
100 گوليون 1 بم
100 گناه 1 ڪوڙ
100 گهوڙا 1 جهاز / ڪار
100 قصا 1 آيت
100 ڪرامتون 1 معجزو
100 قلم 1 زبان
100 ڪيچر 1 پڙوو
100 ڪم چور 1 پروفيسر
100 ڪوٺا 1 ٻلي
100 ڪتاب 1 انٽرنيٽ
100 ترارون 1 قلم
100 تير 1 نگاه
100 غارون 1 ڪٽر بم
100 ڳاڻڻيون 1 ناچڻي
- 100 سياستدان 1 جنرل
100 سالا 1 امير
100 سيلاني 1 سيلر
100 شودر 1 راجپوت
100 سُور 1 ناسور
100 گوسڙو 1 ماسٽر (ويزا تي)
100 گيدي 1 بهادر
100 گڏهيون 1 ڪني رن
100 قرض 1 قرب
100 ڪنڊا 1 ميٽر ريلبر
100 قاتل 1 بمبار
100 ڪوڙا 1 سياستدان
100 ڪنڊا 1 چاهو
100 ڪيميڪل 1 سنياسي
100 ڪم 1 رويو
100 ٽڪون هڪ ماڪي
100 طالب 1 ملو يا مطلوب
100 غبن 1 نيب يا مک مڪا
100 حج 1 توبه يا ڳوڙها

سو ۽ اصطلاح

ٽن درجن وارن عددن ۾ نٺيو (هڪ مڪمل چورس) $100=10^2$

100 ٻار ڪرڇڪا ۽ ٽو امتحان

تر جي گٽي 100 چوٿون کائي

100 ڪوڙ ڳالهائڻ 1 ڪوڙ کي لڪائڻ لاءِ

100 پائرن جو پيار هڪ محبوب جو پيار

100 ڪميٽا مرن ته 1 ڪيچر پيدا ٿئي

100 ڪوه تي ٻولي بدلجي

اچي ڪڪڙ دنبدار آنا لاهي سو هزار

چنڊو چنڊي کي سو ڪوه تي ڳولي لهي

100 بات کي ايڪ بات

100 بصر به ڪاڏا 100 پادر به

100 وڃي پر ساءُ نه وڃي

سهيڻ ڪرين سينگار ته به مهمان مٽيءَ جو

هڪ زبان 100 دشمنن کان بچائي

100 ڪورو 5 پانڊو

100 پيري آ هڪ جيت

سوين مڻ مٽيءَ هيٺان

گدڙ جا 100 سال شينهن جو هڪ ڏينهن

سوناري جا 100 ڌڪ لوهار جو هڪ

سودو، سولو، سولاڻي، سوداءُ، سودائي، سونارو، سوڪهڙو

سئو سان به نه ٿئي

ڦاٿل نه ٿئي سوڙهو توڙي 100 چٽيون لڳاءِ
 احسان نه ٿئي ٿورو توڙي 100 رپين جو پورو
 ڪارو نه ٿئي گورو توڙي 100 مڻ صابڻ ڪپاءِ
 ڪارو نه ٿئي مٺو توڙي 100 مڻ کنڊ ڪپاءِ
 حرام نه ٿئي حلال توڙي 100 تڪبيرون پڙهائِ
 ڪتو نه ٿئي مال توڙي 100 ڏينهن گڏ رهائِ
 تارو نه ٿئي هلال توڙي 100 ڏينهن ڏيڪاري جلال
 مرغِي نه ٿئي دال توڙي ڪاڻجي 100 سال (گهر جي نه)
 گدڙ نه ٿئي شينهن توڙي 100 ڪلون پائي
 پوڙهو نه ٿئي جوان توڙي 100 ڪشتا کائي
 ڪولهي نه ٿئي راءِ توڙي 100 پٽڪا پاءِ
 پڙوو نه ٿئي پاءِ توڙي ڪائي مڪڻ جا 100 پاءِ
 گڏهه نه ٿئي حاجي توڙي 100 دفعا وڃي مڪي
 گڏهه نه ٿئي گهوڙو توڙي 100 سونا سنج پاءِ
 محب وطن نه ٿئي سر توڙي هجنس 100 پر
 گونھ خور نه ٿئي حلال توڙي 100 ڏينهن کائي پيال
 مرد نه ٿئي پوڙهو توڙي 100 سال عمر جو هجي

هزار (Thosands)

هڪ لک ۾ سئو هزار. هڪ هزار ۾ 10 سئو
 وتائي فقير جا رنگ هزار. ڏاهپ جا رنگ هزار.
 هزار سوالن جو هڪ جواب: فلاڻو بادشاهه، ولي، نبي، ليڊر
 ڪنهن جو پٽ؟ (پنهنجي پيءُ جو).
 فلاڻي جن، ملائڪ، جبل، درياھ، سمنڊ کي ڪنهن ٺاهيو آ؟ (الله)
 ڊگريون ڪهڙي اداري جون؟ پاڻي ڪٿان جو پيئندا هئا؟
 ڪنهن ووت ڏنا؟

من مردار حجتون هزار. پلي هزار ماڻهو مرن.
هڪ ۽ هزار: جوانيءَ جي هڪ رات جي عبادت پيريءَ جي
 هزار راتين جي عبادت کان پلي آ.
 ليٽه القدر به هزار مهينن کان پلي رات آ.
 هڪ وڻ جي چانوَ ۾ هزار ويهن، هڪ عالم کان هزار سکن،
 هڪ مرشد جا هزارين مريد، هڪ ليڊر جا هزارين ورڪرووٽر.
 هڪ تندرستي هزار نعمت، هڪ بلبل هزار دستان.
 عهدا به ڪي ٽي هزاري ته ڪي پنج هزاري.
 هزار هڪ مڪمل ڪعب آهي ڇو ته $10^3 = 1000$
 الف ليله به قصن جو مشهور ڪتاب آهي.
 مجدد الف ثاني

هڪ هزار ميٽر کي چون ڪلو ميٽر.
 هڪ عالم پلو آ 1000 عابدين کان
 مسلمانن هندستان تي 1000 سال حڪومت ڪئي.
 هڪ گوليوار هزار ملن.
 هڪ ويري به ڏکيو آ 1000 سڄڻن کان
هزار: خان، روپ، دفعا، مجبوريون
هزارِي: در، مل، گنج، فرقو، علائقو، ٻولي، نسل.

لک ۽ کروڙ

1 کروڙ = 10 ملين	1 لک = 100 هزار = 10^5
ڪروڙ پتي، ڪروڙ ۽ لعل، ڪروڙي مل	لکا پتي، لکا ڏنو، لک مير، لک لعنت
100 ڪروڙ = 1 ارب	اک لهي لک سهي نہ ڪڪ
ڪروڙ پتين جو تعداد گهٽيو وڃي، ڇو؟	بيٺو آ ته لک جو ڪريو ته ڪڪ جو.
(ارب پتي وڌن ٿا) اڳي بجيٽ ڪروڙن ۾ هاڻي اربن ۾.	جيئرو ته لک جو مري ته ٻه لک پوءِ ڍاڻي کان قرض نہ کڻجي توڙي لک لٽائي.
هڪ ڪروڙ رپين جو سوال آ. ڪروڙن ۾ ڪيڏن.	لک لهي ٿي لوڏ جي جان تن جتن جي.
ڪروڙين: ووٽر، پوءِ لڳ.	ڪڪ جو چور سو لک جو چور.
پاڪستان جي آبادي 20 ڪروڙ	لک: گڏ ڪرڻ، وڃائڻ، لٽائڻ، لهڻ، لعنتون، شاباسون.
ڪور ڪمانڊر يعني ڪروڙ ڪمانڊر.	لک: ڪمائڻ، بچائڻ ورهائڻ
ڪروڙين ڪن سلام.	حاجي تماشائي، شوقين، پوئلڳ، ووٽر، مسافر، سال اڳ.
لک ڪروڙ هضر (لکڙ هضر پٿر هضر)	ڪڪ هيٺان لک، لکن ۾ ڪيڏن.
نو لکو هار، لکن ڪهاڙين جو مالڪ، نو لکي گودڙي.	لک تي مٿو ڦوڻ، لکن ڏين جي ڌڙڪن.
ڪئين لک ڪمايا ڪئين لک ڪپايا.	سوالڪ: نبي، پير، قبرون.
لکن ماڻهن جو سمنڊ اٿلي پيو.	لک ڪيڏن يعني صلواتون
ايڪ رانجهو لکهاڻ ڏامڻ.	پڙهڻ، جان بچي لاڳو پائڻ.
مدعي لاکه براڇاهه ٽوڪيا هو ته ٻي.	لکن جي هيرا ڦيري.
ڪي لکين دليون فتح ڪن، ڪي لکين ماڻهو مارائن.	

باب ستون: اڌ، ڏيڍ، اڍائي

اڌ (0.5) (2) (HALF) (آدها)

اڌ پير آ خليفو	اڌ امام آ بانگو
اڌ پهڄ آ ڌيريائي	اڌ آ فيسر آ ڪلارڪ
اڌ پاس آ سپليمينٽري	اڌ علاج آ پرهيز
اڌ پنڌ آ ارادو	اڌ عامل آ چيلو
اڌ پڙو آ وڪيل	اڌ استاذ آ ڪتاب
اڌ پريل آ اڌ خالي	اڌ بادشاهه آ ولي عهد (وزير رائي)
اڌ ننڊ آ اڌ جاگ	اڌ ايمان آ صفائي/نڪاح
اڌ نڪاح آ مڱڻو	اڌ رکيل آ سيڪريٽري
اڌ مرد آ مڇن وارو	اڌ زميندار آ ڪمدار
اڌ مٽي ۾ سور آ حسابن واو استاد	اڌ زال آ ~~اسٽي~~ باجي
اڌ مهاجر آ سنڌ ڄائو	اڌ رضا آ خاموشي
اڌ مالڪ آ هاري/مسواڙي	اڌ ڌيءَ آ ننهن
اڌ ماءُ آ ماسي/سس/ڍائي	اڌ ڊاڪٽر آ ڪمپائونڊر
اڌ ميلاپ آ خواب ۾	اڌ رنگ آ بيماري
اڌ مٿو آ خوف ۾	اڌ رنڊي آ ڳاڻڻي
اڌ موت آ ننڊ	اڌ قيد آ پرڻو
اڌ ملاقات آ خط	اڌ ڪوري آ ڪوريٽرو
اڌ ملان آ خطرو ايمان جو	اڌ ڪاميابي آ سٺي شروعات
اڌ مڙس آ هيرو	اڌ ڪوڙا اڌ سچ
اڌ محبوبه آ هيروئن	اڌ ڪچو آ اڌ پڪو

<p> اڌ اڇي اڌ سائي (موري) اڌ اڇي اڌ ڪاري (ڏاڙهي) اڌ اڇو اڌ پيلو (انڊو)، اڌ عرب اڌ سنڌي (قريشي، عباسي) اڌ پاڻي اڌ باهه (حقو) اڌ پڪي اڌ جانور (شتر مرغ) آدها تيترا آدها بٽير اڌ لوهه اڌ ڪاٺ (ڏاٽو) اڌ ننڊ اڌ جاڳ (چوڪيدار) اڌ ڪاپي اڌ سفارش (گريڊ) اڌ ڪنوار اڌ ٻوٽي (ڪنوار ٻوٽي) اڌ قدرتي حسين اڌ بيوٽي پارلر. اڌ حصو آڌيءَ جو (پٽ کان). اڌ حڪيم آ (خطرو جان جو). اڌ حج آ عمرو هولي آ اڌ گولي اڌ فلاسافر آ شاعر اڌ جج آ وڪيل اڌ نڌو آ ڪلي ڳالهائي اڌ جهان آ اصفهان اڌ سيد آ قريشي، اڌ شادي (مڱڻو) آ تعدي اڌ سردار آ وڏيرو/ٽڪري اڌ سٺو آ اڌ خراب اڌ سس آ آٽڙان اڌ سڪو آ اڌ آلو اڌ جست اڌ تامو (پتل) </p>	<p> ڳجهارتون (اڌ جو استعمال) اڌ اس ۾ اڌ چانو ۾ (نمازون) اڌ ايشيا ۾ اڌ يورپ ۾ (استنبول) اڌ پڙون ڪي اڌ چمچن ڪي (نوڪريون) اڌ انجنيئر ڪٿي اڌ ٽيڪيدار (جيٽ) اڌ عمر اڌيني اڳيان اڌ بورچيخاني ۾ (عورتون) اڌ پيسن تي اڌ سفارش تي (مارڪون) اڌ پيار تي اڌ لاچار (نڪاح) اڌ تخت تي اڌ تختي تي (ليڊر جي عمر) اڌ تنهنجو اڌ منهنجو (ميثاق جمهوريت) اڌ منحوس اڌ برڪت (زبان) اڌ مسيحا اڌ ڪاسائي (ڊاڪٽر) اڌ مادي اڌ نر (ڪڏڙو) اڌ مسلمان اڌ هندو (سنجوجي شيخ) اڌ مڇن تي اڌ ڪيسن ۾ (مردن جا هٿ) اڌ مولوين بند ڪرايون اڌ ڊاڪٽرن (شيون) اڌ مڙسن حوالي اڌ ٻرن/يلرن حوالي اڌ مردانگي تي اڌ ناموس تي اڌ نالو مڙس جو اڌ پيءُ جو اڌ حقيقت اڌ افسانو </p>
---	---

آڌ هندي آڌ چيني (هند چيني)
 آڌ هندي آڌ انگريز (انگلو انڊين)
 آڌ گڏھ آڌ گهوڙو (خچر)
 آڌ کير آڌ پاڻي (بازاري کير)
 آڌ ڪاڻ آڌ پيءُ (ناريل)
 آڌ ڪلڻ آڌ روئڻ (نير رضا)
 آڌ گهوڙو آڌ انسان (براق)
 آڌ ڀت آڌ دال (ڪچڻي)
 آڌ ظاهر آڌ لڪيل (چنڊ)

اصطلاح

آڌ کي چڻي سڄي ڏي نه پڄجي
 آڌ به ويو سڄو به ويو
 ڪنهن کي آڌ ملي ڪنهن کي
 سڄو (مڙس، ملڪيت)
 ڪنهن ۾ آڌ وجهو ڪنهن ۾ سڄو
 آڌ ايم. اي آڌ مڊل پاس
 آڌ ڏينهن مڙس زال جي
 مرضي مطابق باقي زال
 پنهنجي مرضي مطابق
 انعام ۾ به آڌ ته سزا ۾ به آڌ
 ڪاڻو يا منڊو ته خيرات ۾ به آڌ
 آڌ ڄاڄين کي ماني آڌ کي ڀت
 آڌ روڊ وارو آڌ ڪارنرو وارو حصو
 گڻون، ڪمبل ۽ ڪجيءَ جي
 وڻ ۾ آڌو آڌ
 آڌ مهلچر (ڄڻو سڌ ۾)
 آڌ هندو (گڻون نه ڪاڻي)

آڌ جيت آڌ هار
 آڌ جيت آڌ دوا (سلاجيت)
 آڌ گلاب آڌ ڄمون (گلاب جامن)
 آڌ دال آڌ چيني (دال چيني)
 آڌ ڀاڄي آڌ شهر (آلو بخارا)
 آڌ اندر آڌ ٻاهر (موري)
 آڌ ڪنڊ آڌ دال چيني
 آڌ ڪنوار آڌ ٻوٽي.

آڌ مٿو، آڌڻ، آڌ مٿو اچي، آڌورو علم
 آڌ اگهاڙو، آڌوگاٻرو
 آڌوراڻو، آڌياري
 1 آڌ اڪري، آڌواڌ
 آڌ گول، آڌيڪو
 آڌ رڀيو / 50 پئسا، آڌي مانجهي
 آڌ ڏهاڙي، آڌيو = آڌ
 آڌ چريو، آڌ ڀاڻيوار
 نير: گرم، دراز، رضا، پخته، حڪيم، ملان

Half: life, Line, Better, Circle,

Brother Mother, Sister, Wife, yearly,

Fifty-Fifty, Century.

آڌورو: اقتدار، انصاف

آڌ جو مالڪ، آڌ مٿي ۾ سور

جهڙو سڄو تهڙو به آڌ

آڌ عيسائي (پاڙيسري سان پيار)

آڌ مسلمان شراب پيئي، زالون چار.

سوا ۽ ڏيڍ (1/2)، (3/2)، (5/1)

ڏيڍو ڪرڻ يعني وڌائڻ.
 ڏيڍ ڇانورن جي ڊيگري پڄاڻڻ، ڏيڍ سري پٽ،
 ڏيڍو ڏيڍ ڦٽو انسان
 ڏيڍ فوٽ = 1 هٿ، ڏيڍ ڪلو = 1500 گرام
 ڏيڍ ٽڪيٽ = 1 وڏن لاءِ 1 ننڍن لاءِ
 ڏيڍ: سال، مهينو، ڪلاڪ، صدي، رپيو، گز، سو، من، فوٽ، آگر.

سوا، (1/4)، (1.25)، (4)

سوا يو حصو يعني ٿورو وڌيڪ.
 سوايو اڌ، سوائي ڏيڻ.

سوا تولي جي دهر، سوا ڪسيري جي مٺائي ورهائڻ
 سوا گز ڊگهي زبان، سچ سوا نيزي تي لهي آيو.
 سير ته سواسير، سو سوا ڏئي جان ڇڏائڻ
 سوا: سال، ڪلاڪ، رپيو، سو، سير، ڪسيرو
 سوا لک: پير، نبي، قبرون، گهر، آدمشماري.

اڌ ۽ چوڻيون (رهو حلال ٻوٽي حرام)

اڌ شيطان: تڪڙ ۽ وڌائي ها، توبه کان انڪار نه.
 اڌ سيد: ماءُ ميربحر، ڏاڏو ڪوچڙو، پيءُ مهاجر.
 اڌ نشئي: عشق ها، شراب نه.
 اڌ راجپوت: پڙ ڏاڏو راجا، ماءُ شودر، ویش.
 اڌ بادشاهه: زال راڻي، پيءُ بادشاهه، پاڻ ولي عهد.
 اڌ پٽو: ماءُ ها، پيءُ نه، قاسي نه.
 اڌ چيني: نانگ، ٻلا ۽ ڪوئا ها، ٻولي نه.
 اڌ ٻُڌ: مسلمان ماري، ٻيا ساهه وارا نه.
 اڌ يهودي: وياج ها، الهامي ڪتاب بدلائڻ ها، سوئر نه.

ايائي $(\frac{5}{2})$ ، (2.5) ، $(2\frac{1}{2})$

ايائي اخبارون: 2 روزانو، 1 هفتيوار	
ايائي انڊا: 2 وڏا، 1 ننڍو	
ايائي عورتون (زالون): 2 زالون، 1 ٻانهي	
ايائي استاد: 2 پڙهائڻ سمجھائڻ، 1 ويزا تي	
ايائي آفيسر: 2 آفيسر، 1 پڻي والو	
ايائي اٺ: 2 اٺ، 1 شتر مرغ	
ايائي پار: 2 پٽ، 1 ڌيءُ	
ايائي ٻوٽيون: 2 ٻوٽيون ۽ 1 هڏو يا ڪنوار ٻوٽي	
ايائي بت: 2 پٿر هڪ رسمون	
ايائي پاڙو: 2 جج ۽ 1 وڪيل يا 1 جج ۽ 3 وڪيل	
ايائي ٻهاجون: 2 ساهيڙيون، 1 ڏيريائي	
ايائي پير: 2 پير، هڪ خليفو	
ايائي پروگرام: 2 ڊگھا، 1 ننڍو	
ايائي طلاقون: 2 لکت ۾، 1 زباني	
ايائي ٽڪيٽون: 2 وڏن جون، 1 ننڍي جي	
ايائي قدم: 2 قدم هڪڙي طرف، 1 قدم	
	ٻئي طرف (شترنج وارو گهوڙو)
ايائي ڪيس: 2 قتل جا، 1 ڪرپشن جو	
ايائي ڪلام: 2 ٿي وي ٿي، 1 ريڊيو تي	
ايائي ڪتاب: 2 ڇپيل، 1 اڻ ڇپيل	
ايائي ڪاريگر: 2 مسٽري، 1 سيڪڙاٽ	
ايائي قبرون: 2 دوستن جون، 1 دشمن جي	
ايائي قلندر: شهباز قلندر، بو علي، بيبي رابع بصري	
ايائي ڪمرا: 2 بيدروم، 1 بورچي خانو	

2 هٿيارن سان، 1 قلم سان	اڍائي جنگيون:
2 حڪيم، 1 ڪمپائونڊر	اڍائي حڪيم:
2 پٽن لاءِ، 1 ڌيءَ جو	اڍائي حصا:
2 وڏا، 1 ننڍو (بچڙو)	اڍائي جلسا (جانور)
2 صحيح، 1 غلط	اڍائي جواب:
2 حج، 1 عمرو	اڍائي حج:
2 ڪامياب، 1 ناڪام	اڍائي دورا (ڌڙڻا)
2 وڏيون، 1 ننڍي	اڍائي ڊگريون:
2 وڏا، 1 مانڊڻي	اڍائي دوڪان:
2 در، 1 دري	اڍائي در:
2 فري، 1 پيسن واري	اڍائي دعوتون:
2 داليون، 1 ڊال چيني	اڍائي داليون:
2 گزيتيڊ، 1 نان گزيتيڊ	اڍائي نوڪريون:
2 نڪاح، 1 مڱڻو يا	اڍائي نڪاح:
2 وڏا، 1 نينگر	اڍائي مرد:
2 مڙس، 1 يار يا هيرو فلمي	اڍائي مڙس:
1 بيمگم، 1 هيروئن، 1 سيڪريٽري	اڍائي محبوب:
2 مرد، 1 عورت	اڍائي مزدور:
2 مارون، 1 گار	اڍائي مارون:
2 ماڙيون، 1 ڏاڪڻ مٿي	اڍائي ماڙيون:
2 روبرو، 1 خواب ۾ (خط)	اڍائي ميلاپ
2 مرد، 1 عورت	اڍائي شاهد:
2 ڏکيا، 1 سولو	اڍائي شرط (سوال)
2 ملان، 1 طالب	اڍائي ملان:

ايڏائي سيٽون:	2 قومي، 1 صوبائي
ايڏائي سڱ چٽي:	2 وڏا، 1 ننڍو
ايڏائي شاديون:	1 ھال ۾، 1 ڪورٽ ۾، 1 فلمن ۾
ايڏائي سيد:	2 سيد، 1 قريشي
ايڏائي سسون:	2 سسون، 1 نراڻ
ايڏائي گهوڙا:	2 گهوڙا، 1 خچر
ايڏائي يار:	2 يار، 1 ڪي آسرا يا اشارا
ايڏائي فلمون:	2 ڪامياب، 1 ناڪام
ايڏائي وزير:	2 محڪمي سان، 1 بغير محڪمو يا
	2 وزير، 1 مشير
ايڏائي رنڊيون:	2 موڙي تي، 1 ڳاڻڻ واري
ايڏائي زالون:	2 زالون، 1 ~~سٺي~~ با ميني
ايڏائي زنا: 2 زنا	1 کان اڳھ پچڻ
ايڏائي ضلعا:	2 آباد، 1 غير آباد
ايڏائي ڦٽ:	2 زبان سان، 1 ترار سان
ايڏائي چوريون:	1 ڏاڙو، 1 چوري
ايڏائي چڪر:	2 اوٽ موٽ، 1 صرف هڪڙو پاسو
ايڏائي ڏيئر:	2 ڏيئر، هڪ نينهن
ايڏائي ڏاڙهيون:	2 ڏاڙهيون، 1 مچ
ايڏائي ڌڪ:	2 زور سان، 1 آهستي
ايڏائي فقير:	2 اٽلا، 1 منبو (1 پير، 1 ملان، 1 ڪڙو)
ايڏائي سير:	اڌ ڌڙي
ايڏائي ڪتا:	چٽ جي ڄمار

باب اٺون: اڳي ۽ هاڻي، انگن جو استعمال، هڪڙو نه ٻيو اڳي ۽ هاڻي

- (1) اڳي: کيتي ته 1 مارڪ، واپاري به ته 10 مارڪون، نوڪري به ته 100 مارڪون، پنڻ به ته 1000 مارڪون (چندو، ڏن). پر کيتي نه ته ان نه يعني صرف ٻڙيون رهنديون ۽ چوري حرام. هاڻي: سياست ته 1 مارڪ، بلبر به ته 10 مارڪون، نوڪري ته 100 مارڪون، پنڻ (ووت، پلاٽ، پتو) ته 100 مارڪون، صنعت به ته 1000 مارڪون، قبضا خور به 1000 مارڪون، پر سياستدان نه آهيو ته ڪجهه به نه آهيو. چوري خصوصن ووتن جي ۽ لوٽ مار ته عام آهي.
- (2) اڳي: 1 هاري (کيتي) 100 ڪاٺ وارا، 1 واپاري 100 ملازم 1 ڪسٽمر وارو 100 آفيسر، 1 چور 100 فقير (پنڻ وارا). هاڻي: 1 سياستدان 100 ورڪر / ايجنٽ، 1 بلبر 100 ٺيڪيدار 1 صنعتڪار 100 ڪارخانا، 1 واپاري 100 ٽرڪون / گدام 1 زميندار 100 ٽريڪٽر / هاري، 1 پتي خور 100 ڌاڙيل / قبضي خور.

هڪڙو ٻيو

ڪائن هڪڙي جو ڳاڻن ٻئي جو.
 ٽيسٽ پاس ڪئي هڪڙي آرڊر مليو ٻئي کي.
 عوامي ليڊر هڪڙو پر اليڪشن ڪئي ٻيو.
 حقيقي وارث هڪڙو پر چيئرمين ٿيو ٻيو.
 هڪڙا مزارن ۾ ٻيا مندرن ۾.
 دليين جا مالڪ هڪڙا جسمن جا ٻيا.
 هڪڙا جهنگ ۾ ٻيا دٻن ۾، هڪڙا ٻرن ۾ ٻيا پيٽن ۾.
 هڪڙيون جبلن تي ٻيون فلمن ۾.
 هڪڙا ڪيسن ۾ ٻيا بندوق ۾.
 ڪري هڪڙو لوڙي ٻيو، ڇڻي هڪڙو پالي ٻيو.
 ڌڪ هڪڙي کي لڏي ٻيو، ڪمائي هڪڙو کائي ٻيو.
 پوڳ هڪڙي جا کلن ٻيا، لکن هڪڙا نالا ٻين جا.
 زال هڪڙي جي ڌيءَ ٻئي جي.
 غلطي هڪڙي ڪئي سزا ٻئي کي ملي.
 فارم هڪڙي پريو امتحان ٻئي ڏنو.

. انگ، پئسا ۽ ويڻ

هزار وڃي حب نه وڃي	سُو وڃي ساءُ نه وڃي
ڪروڙ وڃي قرب نه وڃي	لک وڃي لڳاءُ نه وڃي (ڪُڪ)
پدم وڃي پريت نه وڃي (قدم)	ارب وڃي عربي نه وڃي
رپيو وڃي روپ نه وڃي	ڏن وڃي رن نه وڃي (سن)
ٽڪو وڃي ٽڪ نه وڃي	پيسو وڃي ويسو نه وڃي
آنڪي وڃي آن نه وڃي	سيڪو وڃي سيڪ نه وڃي
ڏھ وڃن ڏاھو نه وڃي	پنج وڃن پت نه وڃي
اٺ وڃن اٺ نه وڃن (پهر)	سٺ وڃن لٺ نه وڃي
پاءُ وڃي سير نه وڃي	اڌ وڃي سڄو نه وڃي (مزو نه)
نو وڃن ناموس نه وڃي (نالو)	ست وڃن ست نه وڃي
يڪو وڃي ايڪو نه وڃي	ٻه وڃن ٻڌي نه وڃي
ڪاسو وڃي خرار نه وڃي	ماسو وڃي تولو نه وڃي
ھاسو وڃي ترار نه وڃي	پاسو وڃي قرار نه وڃي
قلمر وڃي ڪلمو نه وڃي	ان وڃي ايمان نه وڃي
گن وڃي فن نه وڃي	پن وڃي پنو نه وڃي

انگ ۽ عضوا

اندو (انصاف)

(1) اڪيون: 0. ته

(هڪ اک سان ڏسڻ (ڪئميرا جي)

هڪ ته ڪاڻو

(انسان، پکي، جانور، مڇيون)

ٻه ته سڄو

(علم انسان جي ٽين اک)

ٽي ته عالم

(عينڪ پاتل)

چار ته نظر ڪمزور

2 اڪيون، ڪن کي 3 ته ڪن کي 4.

انسانن مان ڪن کي

اڪيون چار ڪرڻ، هڪ اک روئي بي کلي.

ٻه اڪيائي نه ڪجي،

اندو گهري الله کان هڪ اک.

ڪي اڪين هوندي به اندا (عقل جا) ته ڪن اندن جون باطني

اڪيون کليل.

(2) چنگهون: ٻڙي پر ڊوڙن تيز (ڪڪر، نانگ)

(وڻ، ڪنڀو)

هڪ پر گهمن نه

(لغڙ، چئي)

هڪ پر اڏري يا گهمائجي

(ننڍڙا ٻار)

ٻه پر گهمن نه

(انسان، پکي)

ٻه پر گهمن يا اڏرن

(لٺ سان اٽڻو ۽ منڊو)

ٽي پر گهٽ گهمن

(استول، ٽپائي)

ٽي پر گهمن نه

(ڪٽ، ڪرسي، ميز)

چار پر گهمن نه

(جانور)

چار پر گهمن

هڪ چنگهه تي بيهي ٽٽيهر يا عابد،

ڪي ٻه تنگا ڦاسن ته ڪي چوٽنگا.

لٺ منڊي ۽ انڌي لاءِ ٽين چنگهه آهي، علم سڀني انسانن لاءِ.

ڪڏهن ٻئي چنگهون اڀيون (يوگا)

ڪن کي لوهه جون چنگهون ته ڪن کي ڪاٺ جون.

(3) آڱريون: هڪ آڱر سان اشارو.

ٻه آڱريون چپٽي وڄائڻ لاءِ.

ٽي آگريون ٻئي ڏانهن ته ٻه پاڻ ڏانهن (ٻُجو).

پنج آگريون ته چئبو پنجو.

ڏهه آگريون گڻڻ لاءِ (ڏهاڻي سسٽم).

آگرين سان ٻڌبو به آهي، نچائبو به آهي ۽ چئبو به آهي.

آگرين ۽ اڱوڻي لاءِ چئبو آهي 4 پيئرا پاءُ.

پنج ئي آگريون گيهه ۾ مٿو ڪٽاهي ۽ ۾.

ڪن کي هٿ ۾ 6 آگريون (چانگريا)

(4) ڪن: ٻڙي ته ٻوڙو (قانون)

هڪ نه ٿيندو آ (ڪڏهن پيو خراب هوندو آ)

ٻه ته پڪي، جانور، انسان.

علم انسان جو ٽيون ڪن به آهي.

پتين کي به ڪن آهن (الائي ڪيترا؟)

هڪ رن چار ڪن چيلهه ٻڌيو ٻئي نچي.

هڪ ڪن سان ٻڌي ٻئي ڪن مان ڪڍي ڇڏڻ.

هڪ ڪن ڪٽ ته ٻيو ٻئي ڪن ڪٽ ته اُٿو به، ڪيئن ؟

(عينڪ کي ڪير پڪڙي)

ٻئي ڪن پٽڻ (سزا) يا مهڻڻ.

ٻئي هٿ ڪنن تي توبهه يا نماز لاءِ (ڪن گوشتي).

(5) هٿ: ٻه ٻه هٿ اڏرڻ.

ٻه هٿ کپن تاڙي وڃائڻ لاءِ

ٻئي هٿ: گچي ۽ ۾، ڪنن تي، اکين تي، گوڏن تي،

پيرن تي، چيلهه ۾، مٿي تي، منهن تي

ٻنهي هٿن سان لٽائڻ، هڪ هٿ ۾ 5 آگريون

هڪ هٿ ۾ سوئي ٻئي ۾ چوٽي، هڪ هٿ ۾ ٻه ٻوڙي ۾

هڪ هٿ مٿي ڪٽڻ ووت لاءِ يا ڌڪ هڻڻ لاءِ.

ٻئي هٿ مٿي ڪٽڻ آڻ مڃڻ لاءِ

علم انسان جو ٽيون هٿ به آهي. چور کي هڪڙو هٿ.

(6) بيا: ٻڙي ته پڪي، جيت ۽ مڇيون

- 2 ته ٻڪري، ري، عورت.....
 4 ته گئون، مينهن، ڏاچي
 8 ته ڪتي، 12 ته سوئر
 ٻيا اڪي عدد ۾ ٽين ٿي نه.
 مال: مادين کي ٿڻ ۽ ٻيا ٽين جن ۾ کير (روڻ ڪانسواءِ ٻيو نه)
انگ ۽ علاج (روزانو)

- 1 صوف: ڊاڪٽر کي پڄاڻي
 1 گلاس کير: هڏن کي طاقت
 4 کارڪون: ڪمزوري ختم
 5 بادام: ڪئنسر کي پڄاڻي
 5 وقت نماز: پريشاني ختم
 1/2 ليمون: چرٻي ختم
 12 گلاس پاڻي: چمڙي ۽ گيردا صاف
 1 ميل پنڌ رات جو: کاڌو هضم
 1 ڪلاڪ ليٽڻ منجهند جو: ٽپ ختم
 1 دفعو جماع (مهيني ۾): صحتمند رهڻ لاءِ
عضوا (نه)

(عورت ۽ ننڍي ٻار کي به نه)	خسري کي ڏاڙهي نه
(عورتن جا وار ڊگها)	گنجي کي وار نه
(وڏي عمر ۾ به نه)	ننڍڙي ٻار کي ڏند نه
(کي پير، کي چوٽا، کي سويري)	ڪوڙ کي پير نه
(ٻارن کي پڙهائڻ سبب)	استاد کي مڃالو نه
(پوءِ به اڏري)	لغڙ کي پر نه
(پوءِ به دنيا دار)	پڙوي کي نڪ نه
(ڪنڌ سان هائو يا نه)	ڪناريءَ کي زبان نه
(پوءِ به وڃي ڪاٽيندي)	باهه کي وات نه، پيٽ نه
(پوءِ به ٻار پيارا)	پکي ۽ مڇي کي ٻبا نه

گڏھ کي سڱ نہ (تڏھن تہ لتون ھٽندي آ)
 ليڪ ۽ گول کي چيڙا نہ (دوستي کي بہ نہ کنڊ نہ چيڙو)
 ڏيڏر کي پُڇ نہ (پڪڙڻ ڏکيو)
 عورت کي مڇ نہ (مرد جو شان ان ڪري وڌيڪ)
 گول ۽ ليڪ کي حدون نہ (عشق ۽ علم کي بہ نہ)
 انصاف کي اڪيون نہ (اندو آ)
 قانون کي ڪن نہ (پر ھٿ ڊگھا)

انگ ۽ مجرب نسخا

- (1) سال لاءِ تہ چانور پوکيو،
- 10 سالن لاءِ تہ وڻ پوکيو (رٿا بندي)
- 100 سالن لاءِ تہ تعليم عام ڪريو.
- 1000 سالن لاءِ تہ فوجي تربيت لازمي ڪريو.
- (2) 2 ڪلاڪن لاءِ تہ پٽ کائو،
- 6 ڪلاڪن لاءِ تہ ماني کائو (ڍڻو)
- 10 ڪلاڪن لاءِ تہ گوشت کائو
- 14 ڪلاڪن لاءِ تہ روزو رکو.
- (3) ٻن ٽن پيڙهين لاءِ تہ سردار ٿيو.
- چئن پنجن پيڙهين لاءِ تہ بادشاهه ٿيو (حڪمراني لاءِ).
- ڇهن ستن پيڙهين لاءِ تہ پير ٿيو.
- هميشہ لاءِ تہ سياستدان ٿيو.
- (4) لکا پتي ٿيڻ لاءِ جعلي دوائون وڪڻو.
- ڪروڙ پتي ٿيڻ لاءِ جعلي آرڊر وڪڻو (امير ٿيڻ لاءِ).
- ارب پتي ٿيڻ لاءِ نيڪا ڪڍو يا پتا اڳاڙيو.
- ڪرب پتي ٿيڻ لاءِ بلدر ٿيو يا سياستدان.

انگ ۽ بار

هڪ: تنهائي

په: لڙائي، جهڳڙو (ڪڏهن پيڻ نه، ڪڏهن پاءُ نه)

ٽي: عدم توازن (2 پاڻ 1 پيڻ، 1 پاءُ 2 پيڻون)

چار: مڪمل توازن

ست: پٽ دعا سان (ست پٽيلو، ست پائي)

ڏهه: ڪٽي ويائي پئي آ.

پندرهن: چڙيا گهر

ويهه: پولٽري فارم (چوڻي آ ته نڪاح ٻيهر)

ٻڙي: اوڻو ٺيڻو.

انگ ۽ زالون

هڪ زال: گهر بهشت يا دوزخ (وفاءِ خدمت يا جهڳڙالو)

ٻه زالون: چنڊا پٽ، دانهن ڪوڪ

ٽي زالون: ٿورو سڪون (چوڻين جي گنجائش)

چار زالون: مڪمل سڪون: (خطري جي گهٽتائي)

نوٽ: 1 ته زال، 2 ته زوال، 3 ته قوال، 4 ته وبال

ٻڙي زال ته ڪڏڙو، نياڳو، ڪراڙو.

انگ ۽ اسلام

نماز روزانو 5 وقت فرض.

زڪوة سال ۾ بچت تي چاليهون حصو.

قرباني اٺ، گئون، مينهن وغيره ۾ 7 پتيون.

رڪن اسلام جا 5 ۽ ڪلما 6.

هر رڪعت ۾ 2 سجدا.

ڪنهن فرض نماز ۾ 2 رڪعتون، ڪنهن ۾ 3 ته ڪنهن ۾ 4.

قرآن پاڪ ۾ 30 پارا، هر پاري ۾ 4 ايميون.

چنڊ ڏسڻ لاءِ 2 شاهد، نڪاح جا به 2 شاهد پر زنا جا 4 شاهد ڪپن.

نڪاح وقت قبول جو لفظ 3 دفعا هڪ ئي وقت.

طلاق لاءِ به طلاق جو لفظ 3 دفعا پر جدا جدا وقتن ۾.

4 زالون نڪاح ۾ هڪ وقت 1 مرد کي جائز.

ملڪيت ۾ پٽ جو حصو ڌيءَ جي حصي کان ٻيڻ.

بيوه عورت کي عدت ۾ 4 مهينا ۽ 10 ڏينهن رهڻو آهي.

مڙس جي ملڪيت مان زالن کي اٺون حصو ملندو پر

مڙس کي زال جي ملڪيت مان چوٿون حصو ملندو.

روزي توڙڻ جو ڪفارو آهي 60 مسڪين ڪارائڻ.

زنا جي سزا آهي 80 ڌرا يا سنگسار.

شراب جي سزا آهي 40 ڌرا.

پٽ جي ملڪيت ۾ پيءُ ماءُ جو حصو آهي ڇهون.

الله، محمد، احمد، رسول ۽ ڪلمي ۾ ٻڙي نقطا.

ڀاڱو ٻيون: ذهانت

باب پهريون: ذهني آزمائش (ڇا ڪجي، ڇا هجي، ڀلو) صحيح جواب تي (✓) جو نشان لڳايو:

(1) ڇا ڪجي / ڇا هجي؟

نوڪري وٺڻ لاءِ: ڊگري، ميرٿ، تجربو، بريف ڪيس، ليڊر جي جيل جو ساٿي، چمچاڳيري.

A گريڊ لاءِ: محنت، ڪارتوس، ڊاٻو، پئسا، ٻيو ويهارجي:

سٺي ڪورس ۾ داخلا لاءِ: A گريڊ، ڪوٽا، سيلف فنانس، ٽيسٽ، ڊوميسائيل، سفارش.

اسيمبلي جي ٽڪيٽ لاءِ: سرداري، پيري، بريف ڪيس، عوامي راءِ/ آڊو/ اڊي راضي.

سسٽي بجلي لاءِ: جنريٽر، سولر سسٽم، ڪنڊو، ميٽر ريڊر راضي.

پروفيسري لاءِ: Ph.D، ريسرچ پيپر، معياري ڪتاب، سياست.

حڪومت تي قبضي لاءِ: وصيت، وراثت، ڪوڙا نعرا، ٻين ۾ ڏڦير، پيرن ۽ جاگيردارن جو سهارو.

اليڪشن کٽڻ لاءِ: ورڪر، جعلي ووٽر، دولت، ڏانڊلي، آفيسرن جو ساٿ.

آخرت ۾ ڪاميابي لاءِ: هر سال عمرو، زڪوات ورهائڻ، تهجد جي پابندي، هاسو ۽ تسبيح، ڊگهي ڏاڙهي ۽ عمامو.

دنيا ۾ ڪاميابي لاءِ: هر ڪمري ۾ جنريٽر پر بل نه، هر وڏي شهر ۾ محل گفٽ مليل، لنڊن يا دبئي ۾ پراپرٽي، اولاد کي

سڻيون نوڪريون.

(2) گهڻا (ٻڌايو):

رانديگر ڪهڙي راند ۾ وڌيڪ زخمي: تاس، ڪرڪيٽ، هاڪي، فوٽ بال، ريسلنگ

وڌيڪ شاهوڪار: تاس، ڪرڪيٽ، فوٽ بال، ريسلنگ

تماش بين زخمي: ڪرڪيٽ فوٽ بال، هاڪي، اسڪواش،

والي بال، ناچ گهر.
 شاگرد ڪهڙي مضمون کي وڌيڪ پسند ڪن ٿا: رياضي،
 انگريزي، تواريخ، اڪنامڪس، ڊرائنگ، ڪمپيوٽر.
 نوجوان ڇا ٿيڻ پسند ڪن ٿا: ماسٽر، ڊاڪٽر، انجنيئر،
 بئنڪار، فوجي، سياستدان، خزاني آفيسر، بلديات.
 انسان ڪهڙي بيماري ۾ مرندا آهن: ڪئنسر، سلهه، مليريا،
 پليگ، ارڙي، شگر، دل، بلڊ پريشر.
 انسانذات لاءِ وڌيڪ خطرناڪ: مچر، مانگر مچ، نانگ، چيتو،
 هاٿي، ڪتو، وچون.
 گهڻا ليکڪ ٽوٽڪا ۽ ڪهاڻيون ڇو لکندا آهن: پيٽ خاطر،
 شوق، ناموس خاطر، مقصد خاطر.
 گهڻا سياستدان ڪهڙي پارٽيءَ ۾ شامل: اقتدار واري، مخالف
 ڌر، مذهبي، لساني، نظرياتي.
 گهڻا لالچي ڇا بدلائيندا آهن: ملڪ، شهر، مذهب، ذات، پارٽي، زال.
 گهڻا ماڻهو پنهنجي قبر ڇا سان کوٽيندا آهن: ڏندن سان،
 زبان سان، وات سان، دماغ سان هٿن سان.

(3) پهريون نمبر ڪنهن جو؟

ڪرپشن جا الزام: ڊاڪٽر عاصم، بلوچستان وارو منگسي،
نواز شريف، شرجيل ميمڻ، زرداري.

اليڪشن ۾ ڏانڊلي جا الزام: ايوب خان، ايم ڪيو ايم
ذوالفقار ڀٽو، جماعت اسلامي، مسلم ليگ

مشرقي پاڪستان کي الڳ ڪرڻ جا الزام: ٽڪا خان،
ذوالفقار ڀٽو، شيخ مجيب، انڊيا.

گهٽ ڪارڪردگي: ماسٽر ڊاڪٽر، بلديات، پوليس، پروفيسر
ڪارخانا هٽڻ ۾: زرداري، نواز شريف، ايوب خان، ذوالفقار
ڀٽو، بينظير.

ڪرپشن ۾ ادارا: تعليم کاتو، خزاني وارا، بلديات، پوليس
ڪسٽمر، روينيو.

آمرن جا ڪيس لڙڻ ۾: اي ڪي بروهي، شريف الدين
پيرزادو، حفيظ پيرزادو، اعتزاز احسن، فاروق نائڪ.

ڪراچيءَ تي قبضا ڪرائڻ ۾: لياقت علي خان، ايوب خان،
ايم ڪيو ايم، لياري گئنگ وار، بحريه ٽائون.

معافين وٺڻ ۾: فاروق ستار، الطاف حسين، نواز شريف،
سٽي باز رانديگر.

تعليمي معيار جي پستي لاءِ جوابدار: استاد، والدين، ڪوٽا،
صوابديدي ڀاور، ڪاپي، سفارش.

(4): مقصد لاءِ (چاڪري):

وڪيل ڪيس ڪٽڻ لاءِ چا ڪري: ججن کي لالچ ڏئي، مخالفن تي الزام هڻي، شاهدن کي ڌمڪيون ڏئي. دليل ۽ حوالا ڏئي. رياضيدان مسئلي کي حل ڪرڻ لاءِ استعمال ڪري: دماغ، ڪمپيوٽر، فارمولا، تري ڍاڳرام، ماضي جي ڊيٽا.

اديب قوم کي سجاڳ ڪرڻ لاءِ چا لکي: ناول، افسانا، ڪهاڻيون، ڪالم، ٽوٽڪا،

سياستدان اقتدار لاءِ چا ڪري: نوٽ، ووٽ، وصيت، نعرا، اسٽرائيڪون، ڌرڻا، الزام.

استاد ڪمائي لاءِ: ٽيوشن سينٽر، امتحاني ڊيوٽي، شام جا ڪلاس، جملي ريسرچ، پراجيڪٽ، اضافي عهدا.

ڊاڪٽر ڪمائي لاءِ: ميڊيڪل سينٽر، لائبريري، ميڊيڪل اسٽور، دوائن وارين ڪمپنين سان تعلقات، پئشل وارن ادارن سان تعلقات.

سياستدان چا ٺهرائي: روڊ، يونيورسٽيون، اسڪول، اسپتالون، پليون.

(5) 7 جوڙا ٺاهيو: (I) ۽ (II) مان هڪڙو هڪڙو لفظ چونڊي جوڙا ٺاهيو. جيڪي مقصد ڏيکارين، (III) ۽ (IV) مان به اهڙا جوڙا ٺاهيو جيڪي تعلق ڏيکارن.

(I) چوپايو جانور، درندو وچون، شيطان، ملائڪ، انسان، عورتون.
(II) حڪم جي تعميل، فتنو، خطا، گمراهه ڪرڻ، ڏنگڻ، حملو ڪرڻ، پيٽ ڀرڻ.

(III) ائڪٽنگ، گسائڻ، ڪرپشن، ڪوڙ، جوا، ڪرمنالاجي، ٽائيزون وڃائڻ

(IV) جيل، ريسرچ سيمينار، شادي، سياست / ريسرچ، ماسٽر، ڪرڪيٽ، بلڊر.

(6) ٻڌايو (ڇا):

نماز، روزا، زڪواة، حج، انصاف، رحم ڪرڻ، مظلومن جي مدد، جهاد (زياده ثواب ڇا ۾).

شرڪ، قتل، زنا، جوا، شراب/نشو، حرام ڪائڻ، وياڄ، ظلم ڪرڻ (زياده گناه ڇا ۾).

قلم، ترار، زبان، دماغ، ڪئنگي، ڪارتوس (زياده قتل ڇا سان).

فلم، تصوير، تقرير، تحرير، تدريس، تبليغ، تحقيق (زياده اثر ڇا ۾).

هيروئن، پنگ، چرس، آفيم، شراب، عشق (زياده نشو ڇا ۾).

ري، ٻڪري، گئون، مينهن، اٺ، گهوڙو، مرغيون (زياده ڇا پالجن؟).

ڪڻڪ، چانور، جوڻ، مڪئي، ڪپهه، ڪمند (زياده ڇا پوکجن؟).

انڊ، انگور، هنداڻو، ڏاڙهون، ڪجور، زيتون، ڪيلو، نارنگي.

(زياده ڇا پسند؟).

فلمون، قصا، انٽرنيٽ، ڪتاب، رياضي، (زياده مزو ڇا ۾)

سياست، ماستري، خزاني آفيس، ڪسٽر، بلديات (زياده ڪمائي ڇا ۾).

گهوڙا، زالون، محل، ٻار، نوڪر، پاور (زياده سڪون ڇا ۾).

فوج، پوليس، وزارت، بيوروڪريسي، پڙووت (زياده طاقت ڇا ۾)

بادشاهه، راڻي، فقير، غلام، عالم، پير، سردار، جج (زياده آرام ڇا ۾)

چور، ڪوڙو، لالچي، شاعر، موالي، رانديگر، عاشق، ليکڪ،

پتي خور (زياده مشهوري ڇا ۾)

(7) صحيح جواب ڳوليو:

ٿڙايون گهڻيون ڪنهن جون: نور ۽ نانگ، ڪتو ۽ سوڙ،
لشڪر، مرغ، بٽيڻ، ڍڳو ۽ انسان (اسپين).

ٿڙايون ڪنهن خاطر: زن، زمين، مذهب، ٻولي، نسل، پاڻي.
جعل سازي گهڻي ڪنهن ۾: دوائون، آرڊر، ڊگريون، ويزائون،
ذاتيون، ريسرچ.

دولت گهڻي: جوا، اغوا، ڌاڙا، پتا، چنڊا، سياست، بلبر، ڏن.
موت گهڻو: زهر سان، ماکي سان، بيماري، بستري تي،
هوائن ۾، پاڻي ۾.

سزا وڏي ڪهڙي: عورت کي 12 ڪلاڪ خاموشي، شاگردن کي 5
ڪلاڪ رياضي، جوان عورت کي ڪراڙو مڙس، نافرمان اولاد،
امتحان ۾ ڪاپي، روڪڻ، سياستدان پورو هفتو ڪوڙ نه.
چوائس ملي ته ڇا ٿجي: سردار، پير، عالم، بادشاهه، ڪمانڊر،
سياستدان، استاد، راڻي، ڊاڪٽر، انجنيئر.

ملاوت گهڻي ڪنهن ۾: کير، سون، پيار، چانهه جي پتي، مذهب،
نسلن ۾، ٻولين ۾، ڪتابن ۾.

هڪ دعا قبول ته ڇا گهرجي: تخت، بخت، حسن، طاقت، هنر،
عزت، صحت، دولت.

مرد کي زالون گهڻيون هجن؟ 1، 2، 3، 4 يا ٻڙي.

وڌيڪ نقصانڪار ڪير: لالچ، خوشامد، طلاق، ويساهه، چار،
نظرون، اعتبار، نشو، جوا، ظلم.

(8) ٻڌايو:

اهو هڪ ٻڌايو جنهن جهڙو ٻيو نه آهي: الله، شيطان، بيت الله.
اهي ٻه ٻڌايو جن جهڙو ٽيون نه آهي: (ڏينهن، رات)
اهي ٽي ٻڌايو جن جهڙو چوٿون نه آهي: عرش، ڪرسي، قلم (تثليت).
اهي چار ٻڌايو جن جهڙو پنجون نه آهي: الهامي ڪتاب،
موسمون، تاس جا رنگ، طرف.

اهي پنج ٻڌايو جن جهڙو ڇهون نه آهي: هٿ ۽ آڱريون،
اسلام جا رڪن، فرض نمازون.

اهي ڇهه ٻڌايو جن جهڙو ستون نه آهي: طرف، ڪلما، ڪم جا ڏينهن.
اهي ست ٻڌايو جن جهڙو اٺون نه آهي: آسمان، هفتي جا
ڏينهن، انڊلٽ جا رنگ، ڌرتيون، سمنڊ.

اهي اٺ ٻڌايو جن جهڙو نائون نه آهي: عرش برين کي ڪٽڻ
وارا فرشتا.

اهي نو ٻڌايو جن جهڙو ڏهون نه آهي: بني اسرائيل جا فسادي.
اهي ڏهه ٻڌايو جن جهڙو يارهون نه آهي: ٻن هٿن جون آڱريون
قرباني بدلي روزا.

اهي يارهن ٻڌايو جن جهڙو ٻارهون نه آهي: بني اسرائيل جا قبيلا
اهي ٻارهه ٻڌايو جن جهڙو تيرهون نه آهي: سال ۾ مهينا
اهي تيرهه ٻڌايو جن جهڙو چوڏهون نه آهي: حضرت يوسف
جا 11 ڀائر، پيءُ ۽ ماءُ (تاس جا پتا هڪ رنگ جا).

(9) کير پلو.....؟

سخي: (جيڪي گهر سو ملي، هروقت ملي، واپس نه وئي
احسان نه جتائي)

سياستدان: (ڏٺا، ڌڙا، اسٽرائيڪون، اقتدار ۾ ته مال ميڙي)
آمر: (ڪلموڙهي ڪوڙهڻي، سياستدان کي هڏو وجهي،
آفيسرن کي سوگهو ڪري، باغين کي ڪوڙا هڻي)
وڪيل: (نوان نعرا گهڙي، ڪوڙ کي سچ، سچ کي ڪوڙ،
رات کي ڏينهن، ججن کي ڊاٻا يا ڊاٺو)

گهٽ خرچ واري شادي: ڪورٽ مٽريج، پڇي وڃڻ،
نه مڱڻو نه ميندي، نه ڏاج نه وليمو، خفيه سيڪريٽري سان.
مندر: (بت گهڻا، بت سهڻا، نچڻيون سهڻيون، ڏيڍار پلو، پرساد پلو).
مسجد: (امام قاري، امام عالم، جماعت گهڻي، سينگاريل).
ڪاليج: (ڪو ايڊيوڪيشن، رانديون ۽ مقابلا، تجربيجاڳهه،
لائبريري، استاد ڄاڻ وارا ۽ محنتي، حسين ۽ جوان استاد).
ايئر لائين: (ايئر هوسٽس سهڻيون، تيز رفتاري، سيٽون
آرام ده، مهمان نوازي سٺي).

اسپتال: (ماهر ڊاڪٽر، نرسون حسين، عملو هوشيار، هوادار
ڪمرا، جديد اوزار).

جج: تاريخي فيصلا، يادگار آئيني فيصلا، ذاتي مفاد، ملڪي مفاد.
استاد: (محنت، ڪاپي، سفارش يا رشوت سان اي گريڊ ڏياري).
دعا: (جيڪي گهر سو ملي، جڏهن به گهر، جلد قبول، مرشد
جي، ماءُ جي، پيءُ جي).

ڪنجوس: (جنم، موت، شادي، دعوت، 29 فيبروري يا 1 اپريل تي).
ڊاڙ: (پتلو سڄو سال فصل کي پڪين کان بچائي، مشين ۾

بچيل گوشت ۽ هڏا وجهي اُبتو ڦيرائي ته بچڙو تيار، اک چنپ ۾ سوين ميل پري واري محبوب کي ڏسڻ ۽ دويدو ڳالهائڻ. مال: (نيڪ اعمال، الله جي راهه ۾ خرچ، غريبن کي روزگار، خطرون).

ميوو: (پٽ، صبر جو ڦل، انب انگور، انار، کجور). ڪوڙ: (100 سو سال قبل مسيح وارو سڪو، پيءُ کان به اڳ ڄمڻ، آدم کان به اڳ هجڻ، جيڪو پاڻ پني ان کان پنڻ) تحفو: (فرمانبردار اولاد، وفادار زال، خدمتگار ٻانهي، سني سواري، محل، ڪتاب).

گهرڻ: تخت، بخت، حسن، دولت، صحت، ايمان، اخلاق. مرشد: (شريعت تي هلي، وظيفا ڏئي، تعويد ڏئي، چلا ڪيرائي، هڪ نگاهه سان منزل تي پهچائي، ڏن وٺي). شاگرد: ادب ۾ هجي، خدمت ڪري، ٿڪ لاهي، سڪي، تعريف ڪري) ڪاريگر: (ڄاڻ، محنت، ايمانداري، سچائي، وقت جي پابندي).

- (10) جواب گولھيو سزا (وڏي ڪهڙي).
- عورت لاءِ: 12 ڪلاڪ خاموشي، بيوتي پارلر نه، مائٽن ڏي نه، شاپنگ نه، گهر ۾ آئينو نه.
- شاگرد لاءِ: (ڪاپي بند، 6 ڪلاڪ رياضي، نالو لکڻ 100 دفعا، پيپر پوري ڪورس مان).
- ليڊر لاءِ: (ڏانڊلي بند، ڊاڙ بند، نظر بند، زبان بندي، نااهلي).
- ڪاميڊ لاءِ: پتو بند، مارڪون نه، داخلا بند.
- فوجي لاءِ: (هاٿ بارڊر، انقلاب نه، آڊٽ شروع، ڪيس شروع).
- آفيسر لاءِ: (سڻهي ڪرسي ڪسڻ، بدلي ڪرڻ، ڪميشن بند).
- مولوي لاءِ: (چندو بند، فرقي بازي نه، بيت ۽ قصا نه).
- ذاڪر لاءِ: روئاري نه، ٻين شهرن ڏي نه، گلا ۽ گاريون نه.
- مسخري لاءِ: (ڪلائي نه، ٻڌڻ وارو نه، نون ٽوٽڪن جو مطالبو).
- پروفيسر لاءِ: (ڪورس پورو ڪرائي، سمجهاڻي ڏيڻا ۽ مواد چورائي نه).
- رانديگر لاءِ: (ستو نه، ڪمري ۾ ڊانسر نه، سائين جي عزت، نظم و ضبط جي پابندي).
- ماسٽر لاءِ: (ويزا نه، بايو ميٽرڪ، شاگردن جا ريمارڪس، ٽيوشن سينٽرن).
- سرڪاري ڊاڪٽر لاءِ: (ميڊيڪل سينٽرن، پرائيوٽ ڪلينڪ نه، لئباريٽريون نه، ڪمپنين پاران پئڪيج نه).
- گوشت واري لاءِ: (روبرو ڪُهڻ، پاڻي نه، ڌوئڻ نه، هڏا گهٽ).

باب ٻيون: ڏاهپ

(1) ٻڌايو (اهو جيڪو)

اهڙيون ٿڪون ٻڌايو جيڪي هرڪو چئي.....(ماڪي)
 اهو ڪارتوس ٻڌايو جيڪو زخمي نه ڪري (....)
 اهو ماسٽر ٻڌايو جنهن کي ائين ڪلاس جي ڄاميتري اچي..
 اهو سياستدان ٻڌايو جنهن ڪڏهن ڊاڙ نه هڻي هجي.
 اهو پير ٻڌايو جيڪو پاڻ ڪمائي کائي (....)
 اهو امير ۽ سخي ٻڌايو جيڪو ٻين کان قرض گهري..
 اهو طاقتور ٻڌايو جيڪو ٻين کان مدد گهري.
 اهو خريدار ٻڌايو جيڪو ڏسڻ ۾ نه اچي.
 اهڙي لٺ گوليو جنهن کي ڪو پڪڙي نه سگهي.
 اهو هيرو ٻڌايو جيڪو نه مُنڊي ۾ نه تاج ۾.
 اها هيروئن ٻڌايو جنهن کي ڏسڻ سان نشو چڙهي.
 اهو مٺو ميوو ٻڌايو جنهنجو وڻ ڪنهن نه ڏٺو...(صبر)
 اهو ٻم ٻڌايو جيڪو وڏي تباهي آئي.
 اهو خرچ ٻڌايو جيڪو خوشي ڏي.
 اهو ڪاغذ جو ٽڪرو ٻڌايو جيڪو اثر ڪري. (ڪارتوس، تعوين، آرڊن).
 اهو سور ٻڌايو جيڪو مزو ڏئي...(حمل)
 اهو سڪو ڪهڙي ميوزم ۾ رکيل آهي جنهن تي
 B.C100 لکيل آهي....؟

اها آيت ٻڌايو جيڪا هجرت کان 15 سال پهرين يا 15 سال پوءِ لٽي....؟
 اهو (انسان) ٻڌايو جنهن جي ڏهن پيڙهين تائين ڪا ملاوت نه ٿي هجي.
 اهو فصل ٻڌايو جيڪو بنا پاڻي ۽ بچ جي باربار تيار.
 اهو وڻ ٻڌايو جنهن کي ڪڏهن هوا نه لڳي هجي.

اهو سوار ٻڌايو جيڪو ڪڏهن ڪريو نه هجي.
 اهو سونو زيور ٻڌايو جنهن ۾ ڦيٽ بلڪل نه هجي.
 اهو ساهه وارو ٻڌايو جنهن کي ماءُ نه ڄڻيو هجي.
 اهو جيل ٻڌايو جيڪو هر ساهه وارو بنان ڏوه جي ضرور کائي.
 اها ڊگري ٻڌايو جيڪا بنان محنت جي ملي... (بخار جي، ڪنڊ ماپ جي)
 اها نوڪري ٻڌايو جيڪا بنان رشوت جي ملي.
 اها ماني ٻڌايو جيڪا عيوض ۽ پئسن بنا ملي.
 اهو آئين ٻڌايو جيڪو معطل نه ڪيو ويو هجي.
 اهو انسان ٻڌايو جنهن ڪڏهن غلطي نه ڪئي هجي.
 اهو تخت ٻڌايو جنهن تي آرام سان ويهي حڪومت ڪجي.
 اهو آئين ٻڌايو جنهن ۾ ڦيرڦار نه ٿي هجي.
 اهو ورثو ٻڌايو جيڪو پيڙهين تائين هلي.
 اوپڪي ٻڌايو جيڪو نر بنا انڊا لاهي.
 اها باهه ٻڌايو جنهن انسان کي نه ساڙيو.
 اها ڪاتي ٻڌايو جنهن سان انسان جي منڍي نه لٿي.
 اهو پڪي ٻڌايو جيڪو انسان جو استاد آهي.
 اهو ٻار ٻڌايو جنهن جي پير جي ڪڙيون هڻڻ سان پٿرن مان
 پاڻي نڪتو.

(2) ڪو نه ڪو ملي (نوٽ ڪريو)

1. هر ڊڪٽيٽر ڪي ڪو نه ڪو وڪيل ۽ جج ملندو آ.
- A.K. بروهي، شريف الدين پيرزادو، جسٽس مٽير، جسٽس
- ڊوگر، مولوي مشتاق).
- 2 هر آمر ڪي ڪو نه ڪو پٽيلو يا ايجنٽ ملندو آ.
- (ذوالفقار علي ڀٽو، نواز شريف، M.Q.M، گجرات جا چوڌري)
3. هر آئين توڙيندڙ ڪي ڪو نه ڪو نعرو ملندو آ.
- (نظريه ضرورت، سب ۽ پبلڪ پائڪٽان، اسلام سان محبت)
4. هر ليڊر يا پارٽي ڪو نه ڪو ڏٺو ملائيندي آ.
- مساوات محمدي، اٽو لٽو ۽ اجهو، مسلم ۽ تو مسلم ليگ ۾ آ.
- ڪرپشن جو خاتمو
5. هر جههوري بادشاهه ڪي ڪو نه ڪو وارث ملي ويندو آ.
6. هر فرعون لاءِ ڪو نه ڪو موسيٰ.
- (هٽلر لاءِ چرچل، جپان لاءِ ائٽم بم، نواز شريف لاءِ عمران)
7. هر مشرڪ ڪي ڪو نه ڪو وسيلو يا بهانو.
- (بت، مزار، تعويذ، جادو، ابجد، ڪارو علم)
8. هر زاني ڪي ڪو نه ڪو پڙو، هر مادي ڪي ڪو نه ڪو نه،
- هر قوم لاءِ ڪو نه ڪو نبي يا هيرو، هر پير ڪي خليفو،
- هر فاتح ڪي غدار يا لالچي، هر رياضيدان ڪي فارمولا.

(3) گهڻو:

رن سهڻي ته گهڻا: (عاشق، نخر، يار اميدوار، ڪارا)
ننڊ گهٽ ته گهڻا: (ڏک، مڇر، ڏيڏر، مُنگهڻ، گرمي، سردي،
 اُس، مينهن)

پت گهڻو ته: (شادي، فوتي، خيرات، پارٽي، ٻارھو، عرس)
ٻار گهڻا ته: (ڪُٽي، سوئر، پهلوان، ڪمزور، يار).
فلمون گهڻيون ٺهن ته: (هالي ووڊ، بالي ووڊ، لالي ووڊ)
ڪنڊا گهڻا ته: (مڇي، ٻٻر، ڪنڊي، گل).

وار گهڻا ته: (مٿو، ڏاڙهي، ري، عورت)
واعدا گهڻا ته: (وصل رات، اليڪشن، جنگ).

ڪوڙ گهڻو ته: (امتحان، عشق، پيار، قصا، ڪورٽ ۾ قسم
 کڻي، بار ۾ شراب، پيرن جا خليفا).

سُور گهڻو ته: (ڦٽ، ڌڪ، وير، مٽي ۾، پيٽ ۾، زبان جو، قلم
 جو، جُڏائي جو، موت جو).

چوري گهڻي: (ان جي، رن جي، بجلي جي مال جي).
زوري گهڻي: (ڏاڙيل، دشمن، دوست، مائيتياڻي عرف ڪزن).
جن گهڻا: (بوتل ۾، وٿن تي، قبرستان، ويراني ۾، گند تي، گند تي).

پيار گهڻو: (مال، اولاد، زال، پانهي، راند، ڪتن ۽ گهوڙن سان).
ڪاڻڻ گهڻو: (حرام، رشوت، وياج، پان، برياني، دال، پت، انڊا، گوشت).
پيئڻ گهڻو: (چانهه، ڪافي، سگريٽ، شربت، شراب، غم).

خرج گهڻو: (مگڻي، شادي، طهر، وير، سواري، بيماري، رهائش،
 پڙهائي، فوتي، زال، ٻار).

موت گهڻو: (زهر، ماکي، بر، ترار، مڇر، نانگ، وڇون، وبا).
جنگ گهڻي: (زر، زن، زمين، پاڻي، مذهب، قبيلو، نسل).

زخمی گهڻا: (تاس، ڪرڪيٽ، فٽبال، ٽراڻ، زبان، تيرن، نگاه، عشق).
مارڪون گهڻيون: (ڪاٻي، سفارش رشوت، دابو، ٽيوشن).
دولت گهڻي: (جعلي آرڊر، دوائون، ٺيڪا، بلڊر، ڪميشن، وراثت، وصيت پاور، حڪومت، ڪارخانا، وياڄ، سٽو، چڪو).
مرض گهڻو: (مليريا، دل، اکين جو، بلڊ پريشر، شگر، ڪئنسر، گرداء، قبضي، ٽي بي، عشق جو).
مريد گهڻا: (پاڳارو حر، سروري، ملتاني غوثيه، پٺاڻي، سچل، قلندر، لنواري، درس، امروٽي، پرچونڊي).
ديدار گهڻو: (عيده ڪاليج، درين مان، چٽين، ميلو، فنڪشن).
جهيڙو گهڻو: (لائوڊ اسپيڪر، ٽي وي، ريڊيو، فلم، اخبار، ڪتاب، فيس بوڪ).
زالون گهڻيون: حضرت دائود عليه السلام، حضرت سليمان عليه السلام، ڪرشن.
جنازي ۾ شريڪ گهڻا: (بادشاه، پير، سردار، شهيد، سخي، ڌاڙيل).
مڙس گهڻا: (رائين ڪي، ٻانهين ڪي، ڳاڙهي بازار ۾).
هيرا گهڻا: ڪاڻ ۾، فلم ۾، منڊين ۾، تاج ۾، هيرا منڊي ۾.
مالڪ گهڻا: (غلام جا، ڪُتن جا، گهوڙن جا).
روڻن گهڻو: (فوتي، ننڍڙو جوان، محرم، عالم، پير، ليڊر، سخي).
ماديون گهڻيون: (مرغ، چيلو، جهرڪ ڪي، سانهن ڪي).
نر گهڻا: (ڪُتي ڪي، گڏه ڪي، سدا سهاڳڻ ڪي).
پاڻي گهڻو: ٻوڏ، برسات، ڪوه، درياھ، گُٽر جو.

(4) (کپي، به به):

1. آوي لاء به ڪوري لاء به ..... (باهه)
- اسڪول ۾ به دڪان ۾ به ..... (حساب)
- اميرن لاء به غريبن لاء به ..... (زال، گهر، ٻار، عزت)
- امتحان لاء به شڪار لاء به ..... (ڪارتوس، عقل)
- انڌي لاء به منڊي لاء به ..... (لٽ، سهارو)
- اُس لاء به برسات لاء به ..... (چٽي، چپرو)
2. بچ کي به، خزاني کي به مردي کي به ..... (پورٽ)
- بند کي به، ڄڻ کي به ڦٽ کي به ..... (ٻڌڻ)
- بخار ماڻڻ لاء به ڪنڊ لاء به، نوڪري لاء به ..... (ڊگري)
- پني لاء به وني لاء به ..... (هر، حفاظت)
3. تورڻ لاء به ٻئي لاء به ..... (وت)
- تاڙين لاء به، ڪم ڪار لاء به ..... (هٿ)
- تخت لاء به راند لاء به ..... (بادشاهه، ويڙهه)
- پيار لاء به قرض لاء به ..... (نوٽ، موٽ)
- پٽ لاء به ٻوڙ لاء به ..... (پاڻي، گيهه)
4. گڏهه لاء به، دشمن لاء به، زال لاء به ..... (سوئي، ڏنڊو)
- گند لاء به مردي لاء به ..... (ساڙڻ)
- گڻڻ لاء به چپٽين وڃائڻ لاء به ..... (اڱريون)
- گهوٽ لاء به مردي لاء به ..... (هار، خرچ)
- گچي لاء به ڪيسي لاء به ..... (ڪڻڇي)
- زال لاء به يار لاء به ..... (پيار، تحفو)
5. نيرن لاء به جڏن شاگردن لاء به ..... (انڊو)
- نشي لاء به فلر لاء به ..... (هيروئن، دولت)

- نر لاءِ به مادي لاءِ به ..... (ساٿي، اولاد، رهائش)
 نڪ لاءِ به ٺوڪڻ لاءِ به ..... (ڪوڪو)
 مارڻ لاءِ به پيڇڻ لاءِ به ..... (ڳوٺ، لڪڻ)
 لڪڻ لاءِ به ڪيسي لاءِ به ..... (نوٽ)
 ميمبري لاءِ به وزارت لاءِ به ..... (ووٽ، بريف ڪيس)
 نفعي لاءِ به زخم لاءِ به ..... (چوٽ)
 ماني لاءِ به سيءُ لاءِ به ..... (باهه)
 مُنڊيءَ لاءِ به ڊرامن لاءِ به ..... (هيرو)
 نڪاح لاءِ به چنڊ لاءِ به ..... (2 شاهد)
 6. شادي لاءِ به نوڪري لاءِ به ..... (سُوت، نوٽ)
 سي لاءِ به شهر لاءِ به ..... (ڪوٽ)
 سينگار لاءِ به، ڪمرن لاءِ به حسابن ۾ به ..... (سيٽ)
 صلح لاءِ به جهيڙي لاءِ به ..... (زبان)
 سبڻ لاءِ به علاج لاءِ به ..... (سُئي)
 7. ڪنوار لاءِ به ٽاڏل لاءِ به ..... (گهوٽ)
 ڪُهڻ لاءِ به ڏهڻ لاءِ به ..... (هڪري، رڍ، ڳئون)
 ڪنوار لاءِ به گهوٽ لاءِ به ..... (مينڊي)
 قابو ڪرڻ لاءِ به ذات لاءِ به ..... (رُڪ)
 قرباني لاءِ به صدقي لاءِ به ..... (جانور)
 ڪٽڻ لاءِ به خريداري لاءِ به ..... (سڪو)
 حج لاءِ به زڪوات لاءِ به ..... (خرچ)
 حسابن لاءِ به منزل لاءِ به ..... (وات)

(5) (ڏاهپ جا رنگ):

حقيقت پرست: سچ جي ڳولا، حضرت ابراهيم تارن، چنڊ ۽ سچ جي گردش مان الله کي سڃاتو.
لکير جا فقير: ابن ڏاڏن، استادن ۽ مرشدن جي ٻڌايل قصن تي يقين رکن، سوچ ويچار نه ڪن.

انا پرست: ننهن کي 9 ڪوٽ، ۾ ٺاهڻ (To err is human)
 الانسان مركب من الخطا والنسيان.

هڪ ئي وقت: نقاد، دانشور، شاعر، ڪالمنگار وغيره. (Many in one)

Jack of all Trades but master of None

ماهر: ڪنهن فن يا علم جا ماهر، ڪو جنگ جو، ڪو حسابن جو، ڪو ترڻ جو ڪو سامونڊي سفر جو..
بيحد ذهين: پنهنجو عقل ڪپاڻڻ نٿا چاهين.
پيشي سان سچا: جديد علمن جي سمندر ۾ غوطا هڻي موتي حاصل ڪرڻ وارا، استاد، محنتي هاري ۽ مزدور.
مجاهد: برائين، سفارش، سياست ۽ رشوت خلاف وڙهڻ وارا.
موقعي شناس: بهتر يا موزون وقت جو انتظار ڪندڙ.

Hit the Iron When it is hot.

مفاد پرست: چڙهندڙ سچ جا پوڄاري، لوتا، مذهب يا ذات بدلائڻ، ملڪ يا ٻولي بدلائڻ.
سخي: 10 دنيا 70 آخرت تي مڪمل يقين (حاتر طائي، عثمان غني)
 چار ڏاتار، غيبي خان چانڊيو

ڪنجوس: A bird in the hand is better than two in the Bush.

چون ته الله پاڪه غريبن کي پاڻ چو نه ٿو ڏئي!
 نه هٿ ڦاڙ نه ڪنجوس: سوڙ آهر پير ڊگهيڙن/ حساب ڪتاب رڪن،

موم بتي کي ٻنهي پاسي نه جلائجي. هٿ ڦاڙ نه ٿجي. پاڻ پڙائڻ: خليفه ساڻ، پاڻ ڪمائن ڪين ڪي ساراهن ابا ۽ نانا، تيس مار خان، ڏاڙي.

حاضر جواب: نبض شناس، مردم شناس ۽ وقت جو فائدو. ترقي پسند: جلد فيصلو ڪندڙ، ٻين قومن ۽ فردن کان سڪڻ، ڪارخانا، هٿيار ۽ نوان فصل اپائڻ.

حد کان وڌيڪ سوچيندڙ: پاڳ ساڳيو در ٻه دفعا نه کڙڪائيندو آهي. چنيسر تخت وڃايو. ٽائيم فريم. عراق کان ترياق گهرائڻ جو انتظار نه ڪجي.

سچار: گامون سچار، سچ ته بيٺو نچ، 2 ۽ 2 کي هميشه 4 چون. منهن تي سچ چڻي ڏيڻ وارا.

ڪوڙا: ڪوڙ کي پر نه، پوليس وٽ سچ پترا، هٿلر جو وزير گوئبلز ۽ حضرت يوسف جا پائڻ مشهور ڪوڙا.

ريسرچ پيپر ۾ چوري پڪڙڻ لاءِ سافٽ ويئر موجود (پاڪستان ۾ ڪم نه ڪري).

انصاف ڪندڙ: نوشيروان عادل، عمر فاروق، جهانگير جتوئي سردار فريبي: مطلب جا انداز، ٻه منهان (Many fees) ذو معنيٰ ڳالهائڻ ڪي ڪافر، ڪي منافق، ڪي طاقتور، ڪي چالاڪ. بهادر: سچ پچ يا نقلي، نالو شيرخان، لقب خان، بهادر، شيرافڪن. ڊچڻا: پاڇي کان به ڊچن. روز روز پيا مرن.

مهمان نواز: حضرت ابراهيم، عرب، ڄام ڪاڻيو خان ڏاڍيان ڳالهائڻ وارا: سڪڻي ڪني گهڻو ايامي، پونڪڻ وارو چڪ نه پائي.

ڪو غازي ته ڪو شهيد، ڪو چور ته ڪو پٿاريدار،

ڪو قاتل ته ڪو مقتول، ڪو ڪاريگر ته ڪو بازيگر
ڪو راضي ته ڪو مڃي آزي.
ڪو حال ۾ مست ته ڪو مستقبل لاءِ سوچي.
ڪو تازي پالي ته ڪو نانگ، ڪو محنتي ته ڪو ڪم چور
ڪو قومپرست ته ڪو وطن پرست، ڪو شهوت پرست ته ڪو
شهوت پرست

ڪو انتها پسند، ڪو شدت پسند ته ڪو شرپسند.
ڪي قناعت پسند ته ڪي عيش پسند.
ڪو شاهه پسند ڪو جمهوريت پسند.
ڪو دلپسند ڪم ڪري ته ڪو لوڪ پسند.
ظالم: هلاڪو چنگيز خان، هٽلر، نادرشاهه، تيمور لنگ، يزيد.
رحمدل: حضرت محمد صلعم (رحمت اللعالمين)
آزادي لاءِ لڙڻ وارا: هوشو شيدي، ٽيپو سلطان، سيش چندر
بوش. نيلسن منڊيلا، فيڊرل ڪاسٽرو.
امام: ڪي شييعن جا ته ڪي سنيين جا، ڪي آزاديءَ جا ته ڪي
نماز جا، ڪي ڪعبت الله جا ڪي هالي ۾.
ويڙهه: ڪي قلم سان ڪي ترار سان، ڪي زبان سان ته ڪي دماغ سان.
پڙهائڻ: ڪي سيڪارڊ ڪي لکائڻ، ڪي ڪورس پورو ڪن
ڪي ڪچهريون ڪن ته ڪي سمجھائڻ.
پڏائڻ/ڏسڻ: ڪي اکين سان، ڪي اشارن سان، ڪي لکي، ڪي پڙهي.

باب ٽيون: سڀ جائز ۽ سڀ آھن

ھن باب ۾ اھو ڏيکاريل آھي تہ سڀ انسان گھڻو ڪري چور، واپاري، رانديگر، مھاجر، مسافر، مھمان، غلام، بادشاھ، نشئي، ننگا، سياستدان، رياضيدان، قرضي ۽ شاگرد آھن.

1. چور: ان جو يا رن جو، ڍل جو يا بل جو، بجلي جو يا پاڻي جو، ڪڪ جو يا لڪ جو، ڪتبن جو يا عبادتن جو (جائز) ڊگهيءَ جو يا مٽيءَ جو، ريسرچ جو يا شعرن جو، مارڪن جو يا حق / اھليت جو، ڪم جو يا ڄم جو، ووٽن جو يا نوٽن جو، سرڪار جو يا غريب جو.

ڪو ننڍو چور ڪو وڏو، ڪو ھزار جو ڪروڙ جو، ڪو خانداني ڪو شوقي، ڪو سيڪڙاٽ ڪو آڙيڪاپ. (اس دنيا ۾ سڀ چور چور)

2. واپاري: ان جو يا ڪپڙي جو، لوھ جو يا سون جو، ڪند جو يا لوڻ جو. ھٿيارن جو يا دوائن جو، خشڪي وسيلي يا پاڻي وسيلي.

(اٺ، ٻيڙا)، ھوائي جھازن وسيلي يا ريل / ٽرڪ وسيلي. چانھ جو يا شراب جو، غلامن جو يا مڇي جو، رانديڪن جو يا جھازن جو. الله پاڪ پاڻ بہ واپاري آ ۽ مومنن کان جان ۽ مال وٺي جنت ڏئي ٿو اتم ڪيتي وڏ واپار.

3. رانديگر: ڪو ڪرڪيٽ جو ڪو والي بال جو، ڪو فوٽ بال جو ڪو ھاڪي جو ڪو تاس جو ڪو شطرنج جو.

ڪو لغڙن جو، ڪو ڏيتي ڏڪر جو ڪو ملھ جو، ڪو ٻلھڙي جو ڪو ڪوڏي ڪوڏي جو، ڪو سياست جو ڪو بستري جو ڪو سڄو تہ ڪو سٽي باز، يا نورا ڪشتي.

4. مھاجر: حضرت آدم بهشت مان ڌرتيءَ تي. ڪا ھجرت مڪي کان مديني تہ ڪا فلسطين کان مصر.

ڪا بھار کان مشرقي پاڪستان تہ ڪا افغانستان کان پاڪستان. يورپ کان آمريڪا يا آسٽريليا، گجرات کان سائوٿ آفريڪا.

ترڪي کان جرمني، الجيريا کان فرانس چين کان ملائيشيا، سائبريا کان هندستان (آريه) يورپ کان اسرائيل (يهودي).

ڪي انصارين سان گڏجي رهن ته ڪي مالڪ ٿي وڃن. ڪي روزگار خاطر ته ڪي پيار ۽ علم خاطر

ڪڏهن رنگ، نسل، مذهب، ٻولي ساڳي ته ڪڏهن مختلف.

ڪا هجرت سر ۽ عزت بچائڻ لاءِ ته ڪا حڪمراني لاءِ.

ڪي پاڻ هجرت ڪن ته ڪي مهاجرن جي اولاد.

5. مسافر: ڪي ٿوري وقت لاءِ ڪي گهڻي وقت لاءِ.

تپ دانگي 6 مهينا تڪ مسافر 12 مهينا.

ڪي خشڪيءَ تي سفر ڪن (جوڳي ۽ جت) ته ڪي سمنڊن ۾ (مير بحر)،

ڪي هوائي جهازن ۾ ته ڪي خلا ۾.

ڪن لاءِ مسافر خانا ٺهيل، ڪن لاءِ اوطاقون ته ڪن لاءِ ٺڪاڻا.

ڪي ملاڪڙن يا عرس لاءِ، ڪي واپار لاءِ، ڪي عبادتن ۽ سير تفريح

لاءِ ته ڪي علم حاصل ڪرڻ لاءِ.

مسافر تي روزا نه رکڻ ۽ نماز ۾ به رعايت.

السفر سقراً ولو ڪان ميلا.

6. مهمان: ڪي دل گهريا ته ڪي معزز، ڪي دعوت جي بنا دعوت جي

رمضان، ٻار، پڪي به مهمان. ڪي مهمان گفٽ ڏيڻ ڪي وٺڻ. ڪي

مرغ پلاءِ کائڻ ته ڪي دال روڻي. مهمان کان قرض گهرو ته جان چٽي.

ڪي ٿوري وقت لاءِ ڪي گهڻي لاءِ ڪڏهن پڪي ته ڪڏهن ٻار

ڪي زبردستي (ڌاڙيل) ڪي اندراجي پوءِ موڪل گهرن (مين آئون)

ڪي لانگ بوٽن سان، ڪي حسين ۽ جوان ته ڪي بيمار ۽ پوڙها

ڪي الله جا ڪي رسول جا ڪي پير جا ڪي سردار جا

7. غلام: ڪو پيٽ جو ڪو دل جو، ڪو خداجو ڪو امير جو،

ڪو رومن جو ڪو قاعدن قانونن جو، ڪو عقيدتي جو ڪو پيرن جو،

ڪي جنگ ۾ خريد ٿيل، ڪي خانداني ڪي لالچ جا، ڪي پيار جا.

ڪي ڏوڪي ۾، ڪي داس ته ڪي داسيون، ڪي تاس راند ۾ ته ڪي فرعونن جا.
گولي جا گولن جا تن جو ٿي غلام، ڪي غلام ابن غلام.
ڪي غلام علي ته ڪي غلام الله، ڪي غلام محمد ته ڪي ڀڳوان داس.
ظاهري بادشاهه به حقيقت ۾ غلام آهن.

8. بادشاهه: ڪي دل جا ڪي ملڪ جا ڪي تاس جا ڪي شطرنج جا.
ڪي ڊرامن ۾ ته ڪي فلمن ۾، ڪي ملڪ جا ته ڪي علائقي جا
ڪو ميون جو ڪو پڪين جو، ڪو جهنگ جو ڪو ٻيلي جو، ڪو جنن
جو ڪو پرين جو، ڪو سمنڊ جو ڪو هوائن جو، ڪو ديون جو ڪو
نانگن جو، ڪو هنر جو، ڪو علم جو ته ڪو قلم جو.
ڪي خيالن ۾ ڪي خوابن ۾. ڪي محلن ۾ ته ڪي غارن ۾.
حقيقي بادشاهه الله سائين پاڻ آهي.

9. نشئي: ڪو شراب جو ڪو شباب جو، ڪو پنگ جو ڪو آفیر جو،
ڪو چرس جو ڪو چانهه جو، ڪو سگريٽ جو ڪو پان جو،
ڪو ناس جو ڪو تاس جو، ڪو لڪي نشو ڪري ڪو ظاهر ظهور.
ڪو هوش ۾ رهي ته ڪو مدهوش ٿي وڃي.
نشئي جي حالت ۾ نماز به نه شاهدي به نه.

10. ڪوڙا سزا، بيمار ڪي بطور دوا جائز امر الخيانت
عاشق بنا پيتي نشي ۾ ٻڌل، شراب اُمالِ خباثت
ڪنهن ڪي حسن جو نشو، ڪنهن ڪي دولت جو، ڪنهن ڪي طاقت جو
ڪنهن ڪي ڪرسيءَ جو.

10. ننگا: حمام ۾ سڀ ننگا، ڪي وهنجڻ وقت ڪي بستري ۾،
ڪي ڄمڻ وقت ڪي ڦر وقت، ڪي ڪپڙن هوندي ننگا.
ڪي عشق ۾ ننگا ڪي نشي ۾. ڪي بادشاهه به ننگا ته ڪي مست به
ننگا. رب پاڪ شال عيب ڏيکي، اهوئي ستار آهي.
ستر ڪج ستار آءُ اگهاڙي آهيان.
قيامت ۾ به قبرن مان سڀ ننگا نڪرندا.

11. سياستدان: ڪي ننڍا ڪي وڏا، ڪي ليڊر ڪي ورڪر، ڪي ميمبر ڪي ووٽر، ڪي اقتدار جا پڪيا ڪي فلاحي ڪم ڪن. شادي لاءِ به سياست ڪبي، نوڪريءَ ۾ به. آفيسرن جون الڳ ته ڪلارڪن جون الڳ پارٽيون. واپارين ۽ اديبن جون به انجمنون آهن. استاد، ڊائريڪٽر، پير ۽ زميندار، ڪڏڙا فقير ۽ مسخرا سڀ سياستدان. شاگرد سياست ته ملڪي سياست تي به اثر انداز ٿيندي آهي. مولوي، وڪيل، وزير، ڊاڪٽر انجنيئر، مزدور ڪاريگر سڀ سياستدان آهن.
12. رياضيدان: جوڙ ۽ ڪٽ، وڌائڻ ۽ گهٽائڻ هر ڪو ڄاڻي. عورت سڀ کان وڏي رياضيدان آهي ڇو ته سهانگي ڪي مهانگو ۽ عمر پنهنجي گهٽ ته ٻئي جي وڌيڪ ٻڌائڻ ڄاڻي. عالم، حافظ، قاري، عامل، نڪاح خوان، واپاري، ملازم سڀ رياضيدان. نڪاح، طلاق، عبادت، زڪواة ڪمائي، خرچ، ڏاج، مارڪون، گريڊ، قابيلو، ڪرايو سڀئي رياضي تي دارو مدار رکن ٿا. رياضي رياضت سان سڪبي، گهڻي پيئڻ سان نه.

There is no royal road to mathematics

13. قرضي: الله پاڪ پاڻ به قرض ٿر گهري (من ذا الذي يقرض الله قرض حسن).

- ڪي پسند جا مقروض ته ڪي احسان جا. ڪي قرض واپس ڪن ته ڪي معاف ڪرائن. ڪي قرض حسن وٺن ته ڪي وياج تي. ڪي بئنڪن جا ته ڪي سينيبن جا، ڪي جاءِ ٺهرائڻ لاءِ وٺن ته ڪي شادي لاءِ.
14. شاگرد: حضرت آدم ۽ نبي سڳورا الله جا شاگرد. شينهن پليءَ جو انسان ڪانءُ جو، هر انسان ماءُ جو شاگرد. ڪو دين جو شاگرد ته ڪو دنيا جو، ڪو حسابن جو ته ڪو تاريخ جو.

ڪو اڻب جو ته ڪو هنر جو، ڪو ناچ جو ڪو راڳ جو، ڪو سياست جو ڪو هيراڦيري جو، ڪو فطرت جو.

ڪو ڪتابن مان سڳي ڪو پکين کان، ڪو مڇين کان سڳي ڪو درندن کان، ڪو پکين کان سڳي ڪو ڪوريئڙن کان.

ڪو فلمن مان سڳي ڪو درسگاهن مان ته ڪو درگاهن مان

(15) لالچجي: ”لالچ آهي اُم المصائب“

لالچ جي ڪا حد نه آهي، لالچ بري بلا آهي،

ڪن کي روزگار جي ڪن کي ڪرسي جي لالچ،

ڪن کي پروموشن جي ڪن کي قرض يا مدد جي لالچ،

ڪن کي اولاد جي ڪن کي خدمت جي ڪن کي خيرات جي ڪن کي جاگير جي لالچ.

ڪن کي ووٽن جي ڪن کي سهولتن جي، ڪن کي ڏن جي ڪن کي پتي جي لالچ.

(16) قاتل: ڪي دشمنن جا، ڪي درندن جا، ڪي پکين جا، ڪي

مڇرن جا، ڪي علم جا، ڪي امن جا، ڪي ڦرن جا، ڪي ڏيئرن

جا، ڪي پيار جا، ڪي انصاف جا، ڪي بيڙوهين جا، ڪي آئين

جا، ڪي اصولن جا.

(ب) سڀ آهن:

اڻڪٽر: ساه وارا سڀ ايڪٽر آهن ۽ هيءَ دنيا هڪ اسٽيج آهي، جنهن ۾ مختلف وقتن تي سڀ ڪرتب (ڏيڪارين ٿا).

ڪڏهن روئڻ ڪڏهن پرڇڻ، ڪڏهن پڙهڻ ڪڏهن امتحان، ڪڏهن روزگار ڪڏهن سير سفر، ڪڏهن شادي ڪڏهن ماتر.

استاد: زندگيءَ جي دوران استادي ڪرڻي پوندي آهي.

ڪي ننڍا استاد ته ڪي وڏا، ڪي استاد الغلاءِ ته ڪي استادن جا استاد، ڪو علم جو ڪو هنر جو، ڪو راند جو ڪو ويڙه جو.

ڪو چوري جو ڪو ڏانڊلي جو، ڪو پيار جو ڪو فساد جو.

ڪو ننڍن ٻارن جو ڪو جانورن يا پکين جو.

والدين اولاد لاءِ، نبي امت لاءِ، مرشد مريدن لاءِ، پاڙيوارا ۽ رشتيدار ٻارن لاءِ استاد آهن.

ملاوت ڪن: سڀ ملاوت ڪن، ڪي کير ۾ ڪي پيٽرول ۾،

ڪي گيهه ۾ ڪي پتيءَ ۾، ڪي دين ۾ ڪي ذات ۾.

سمند جي ڪاري پاڻي ۾ درياهن ۽ برساتن جو پاڻي گڏجي زيورن ٺاهڻ لاءِ سون ۾ ملاوت، گهنيون شاديون ڪري پيار ۾ ملاوت، الله

کان سواءِ ٻين کان مدد گهرڻ به توحيد ۾ ملاوت.

نالن ۾ به ملاوت: دال چيني، گلاب جامن، ڪنوار ٻوٽي.

ڪي اٽنگلو انڊين ڪي انڊو چائني، ڪي ڪلهوڙا عباسي ڪي ڀٽا زرداري. فاني: جهان فاني آ، بقا فقط رب جي ذات ڪي آ، ”ڪل نفس ذائقه

الموت“ جيڪو ڄايو يا پيدا ٿيو آ اهو مري ضرور جسـم ڪي فنا ۾ روح باقي.

وڙهيندڙ: ڪو قوم لاءِ ڪو وطن لاءِ، ڪو پيٽ لاءِ ڪو عزت لاءِ، ڪو حق لاءِ ڪو حصي لاءِ ڪو مل لاءِ ڪو تخت لاءِ وڙهي.

زر، زن، زمين ۽ پاڻي تي ويڙه ٿيندي رهندي آهي.

ڪي ڪمزورن سان وڙهن ڪي ظالمن سان، ڪو بيماريءَ سان وڙهي
ڪو دشمن سان، ڪو ضمير سان ڪو رسمن خلاف، ڪو ملهه ۽ راند
۾ ڪو سڄي پڄي وڙهي ته ڪو.

نموني بازي ڪري ڪو هٿيارن سان وڙهي ڪو زبان سان، ڪو قلم
سان ڪو دماغ سان، ڪو هٿن سان ڪو اکين سان.

بکيو ٻڌڻ شينهن يا ڪتي سان به وڙهي.

ڪي مجاهد ڪي باغي مطلب ته سڀ وڙهن وارا آهن.

عاشق: ڪي الله جا ڪي مخلوق جا، ڪي حاضر تي ڪي غائب تي
ڪي سڄا ڪي مجازي، ڪي زهر پياڪ ڪي ڪٽي ڪاٽڻ وارا، ڪي
سر ڏيڻ وارا ڪي جوان ڪي ڪراڙا.

ڪو عورتن تي عاشق ته ڪو مردن تي، ڪو ڪڏڻ تي ڪو گلن ٻوٽن
تي ڪو علم جو ڪو هنر جو.

مطلب ته سڀ عاشق آهن، سوکو هوندو سو جنهن جو عشق الله سان.

مددگار: ڪي انصاري ڪي حواري، ڪي ائمپاير جي آڱر وسيلي مدد
گهرن، ڪي عدالتن کان، ڪي دوستن کان، ڪي مخالفن کان، ڪي
اولاد کان ڪي پيرن فقيرن کان، ڪي خاندان يا قبيلي وارن کان، مدد
گهرن الله پاڪ به مدد گهري آهي.

خليفه: انسان هن دنيا ۾ الله جو خليفو آهي، آدم عليه السلام لاءِ
”جاعل في الارض خليفه“ پيرن جو خليفو ڪو مسلمانن جو امير،
ڪي حجه ڪي خليفو چون ته ڪي حڪيمن ڪي، ڪو چيف خليفو
ڪو چونڊيل ڪو ٽائيل.

مرشد: گڏهه جو سوٽي، عورت جو گهوٽ، پڙوي جو نوٽ، سياستدان
جو ووٽ، سوناري جو کوٽ، پٽيوالي جو خرچي، آفيسر جو ڪميشن.
ڪو پير ته ڪو پيران پير، ڪو پير زانو. هر ڪنهن جو ڪو نه ڪو مرشد
آهي. بي پيرو ڪتب به چڱو نه.

جوڙا: هن دنيا ۾ سڀ جوڙا جوڙا. حضرت نوح به پنهنجي ٻيڙي ۾ پکين ۽ جانورن جا جوڙا کنيا هئا.

(ڏينهن رات)، (+ ، -) ، (اتر، ڏکڻ)، (نر، ماد)، (گرمي، سردِي)، (زال، مڙس)، (جوڙ، ڪٽ)، (ضرب وند).

(اڪي، ٻڌي)، انگن جي جوڙن ۾ 0 ۽ 1 جو جوڙو مشهور.

پادرن ۽ جورابن جا به جوڙا.

ملائڪن ۽ ڪڏڙن جا جوڙا نه ٿيندا آهن.

جاهل: علم غيب جو فقط خدا کي آهي، ٻيا سڀ جاهل آهن.

جاهل جو جهيڙو عالم سان رهندو آهي. ڪي جاهل مڃيندا آهن ته ڪي ضد ڪندا آهن، ان ڪري حڪم آهي ته علم حاصل ڪريو ڀلي چين ويڻو پوي. جواڙي: سڀ جوا ڪيڏن، شادي به هڪ جوا آهي.

جوا هر مذهب ۾ حرام آهي پوءِ به سٺو، ڪٺا، شرط، گوءِ ۽ مقابلا ٿيندا آهن. ڪي جوا ۾ تخت ويڙهڻ ته ڪي دولت، ڪورون ۽ پانڊون ۾ جنگ جو سبب به جوا هئي، جنهن ۾ پانڊون زال هارائي هئي ۽ پوءِ مهاپارت. رشتيدار: سڀ انسان آدم جي اولاد (نبي آدم) مٽيءَ مان پيدا.

يهودي ۽ قريشي حضرت ابراهيم جي اولاد،

ڀٽي راجپوت به ڪي سک، ڪي هندو ڪي عيسائي،

ڪي مسلمان (مذهب) آريه به ڪي جرمن ڪي انڊين.

اموي ۽ هاشمي به قريشي ته سيد ۽ عباسي به. ڪورو ۽ پانڊو به سوڌ هيا.

روڻا: سڀ ٻار ڄمڻ وقت روڻ، عزيز يا دوست جي وفات تي به روڻ،

ڌيءَ جي شادي (جڏائي) ۽ پٽن جي پرديس ويڻ وقت روڻ. روڻ سان

غمر هلڪو ٿيندو آهي. امامن جي شهادت جي احوال تي روڻ.

سڀ ڪوڙا

ڪوڙ جي منهن ۾ ڌوڙ، سچ ته جنت ڪوڙ ته جهنم يا جيل.
 ڪو سڄو ڪوڙ ته ڪواڌ، زبان جو ڪوڙو سونف جو ڪوڙو.
 جنگ هلندي، صلح ڪرائڻ، جهيڙا ٽارڻ، جان بچائڻ، پيار ۽
 محبت ۾ ڪوڙ به جائز آهي.
 ڪوڙ پلو آهي اهڙي سچ کان جيڪو فتنو پيدا ڪري.
 ڪوڙ کي پڪڙڻ يا ماپڻ لاءِ ڪو اوزار نه آهي.
 تواريخ ڪوڙن سان ڀريل، ڪن آسماني ڪتابن ۾ به اڌ تي ڪوڙ.
 رياضيءَ ۾ ڪوڙ ٿي نٿو سگهي.
 وراثت، نبوت ۽ امامت جا به ڪوڙا دعويدار.
 سياستدانن، حاجين ۽ ماسترن جا ڪوڙ مشهور آهن.
 ڪوڙ کي ”گناهن جي ماءُ“ ڪوٺيو آهي.
 هڪ ڪوڙ کي لڪائڻ لاءِ سو ڪوڙ گهرجن.
 پيرن بابت خليفو ڪوڙا قصا گهڙيندا، شاعر حاڪمن جي
 ڪوڙي ساراهه ڪندا ۽ پروفيسر ڪوڙي ڊيٽا استعمال ڪندا.
 مطلب ته هن دنيا ۾ سڀ ڪوڙا.
 هڪڙو ڪوڙن جو ٿولو جنت ۾ ويندو (حضرت يوسف جا ڀائر
 جن توبه ڪئي).
 قسم کڻي گهڻو، نشي ۾ گهٽ/قاسيءَ جي تختي تي به گهٽ (ڪوڙ).
 ڪن جا ڪاغذ ڪوڙا، ڪن جون ذاتيون ته ڪن جون وصيتون.
 ڪي چور به ته ڪوڙا به، ڊگريون ۽ تعويند به ڪوڙا، خواب ۽
 آرڊن، واعدا ۽ نعرا به ڪوڙا.

(ج) سڀ ڪوڙا نه آهن:

جيئن ماڻهو سڀ نه سهڻا، پڪي سڀ نه هنج،
تيئن ماستر سڀ نه ڳوسڙو، ريسرچر سڀ نه چور (گڏهن تي سنج)،
حڪيم سڀ نه جعلي، پير سڀ نه هديءَ خور (پڇندا انهن سان پنڃ)،
وڪيل سڀ نه ڊبل ڪراس، ملان سڀ نه حلوي خور (ڪمائن سڀ گنج)،
سياستدان گهڻا ڪوڙا، بلڊر ڪو ڪو مور (ماڻهن مٿن رنج)،
مهاجر سڀ نه ڪليمي، دلال سڀ نه حرام خور (ڪوڙ وٺن هنج)،
الله پاڪ پاڻ استاد به ته حڪيم به، وڪيل به ته بلڊر به (مهاجر،
نيڪيدار ڪوڙو ۽ سياستدان نه).

حضرت محمد صلي الله عليه وسلم جن استاد به، حڪيم به، عالم به، مهاجر
به ۽ سياستدان به (نيڪيدار، بلڊر، ڪوڙا نه).

شيون جا چڻ وارا: (هٿيار، سپاهي)، (ڪارتوس، شاگرد)، (رڪارڊ، نٽب)،
(فائل، سياستدان)، (ڦوٽو، عاشق)، (ملڪيت، معشوق/ڏاڙيل)،
(بنديون، واڻيون)، (ڪاپيون، ممتحن)، (موڪلون، ماستر)،

(وصيت، وارث)، (فرج، بکيو)، (ڪڪر، ٿري)،
(پراڻا ڪتاب، اديب)، (ڊڙا، آرڪيالاجسٽ)، (ڪلون، خدمت خلق)،
(ملون، پتي خور)، (ووٽر، سياستدان)، (تارا، هيئت دان)، (حسن، قنڊران)،
(جسم، فلم ساز)، (اڪيون، ڊاڪٽر)، (ڏند، ڪاسائي)، (ڪپٽ، چور)،

سڀ قيدي

ضمير جا، پيار جا، حسن جا، خواهشن جا، رسمن جا، مذهب جا،
 عقيدن جا، لالچ جا، وفا جا، واعدي جا جنگ جا.
 ڪٿي: جيلن ۾، غارن ۾، ڍنڍن ۾، ڪوهن ۾، پاڻي ۾، پيڇرن ۾،
 محلن ۾. زمين اندر، ماءُ جي پيٽ ۾، انڊي ۾، ٻيڙيءَ ۾،
 ڪئميرا جي اک ۾، سيني ۾ (راز)، فائيلن ۾ (رڪارڊ)،
 ڪمپيوٽر ۾ (ڊيٽا)، نقشي ۾، زمين ۾ (قبر).
 تصوير ۾، نظام شمسي ۾، آواز جي لهرن ۾ (موسيقي).
 ڪي مالٽا ۽ ڪاري پاڻي جي سزا ۾، ڪي مڇيءَ جي پيٽ ۾
 (حضرت يونس)، ڪي ٻرن ۾، ڪي چُرڻ ۾، ڪي آڪيرن ۾،
 ڪي وڻائن ۾، ڪي قلعن ۾، ڪي محلن ۾.
 مطلب ته هن دنيا ۾ سڀ قيديءَ، ڪو ٿوري وقت لاءِ ته ڪي
 گهڻي لاءِ ڪي فديو پري آزاد ٿين ته ڪي فريادن سان ٺاه ڪري.
 ڪي بهشت ۾ قيد ته ڪي محبوب جي اکين، دل ۽ پانهن ۾
 قيد. شادي به عمر قيد آهي (نه جج جو فيصلو نه سردار جو)، رضا
 خوشي يا مائٽن جي مرضي سان. 1 قيدي 10 غمن کان آزاد
 (ڪمائڻ، ماني پچائڻ، دشمن جو مقابلو، زال ۽ ٻار پالڻ).

سڀ فقير آهن

عالم فقير آ: چندن ۽ طالبن جو، وس ۾ اٿس جلسا ۽ مليس
 ته مسجد ۽ مدرسا نوان ٺهندا.
 عامل فقير آ هڏي ۽ نذراني جو، مليس ته حجرا نوان ٺهندا،
 وس ۾ اٿس وظيفا ۽ تعويد.
انجنيئر فقير آ: ڪميشن ۽ ڪرسي جو، مليس ته ڪروڙ
 پتي، وس ۾ اٿس ٽينڊر ۽ بل.

عاشق فقير آ: ديدار ۽ وصل جو، مليس ته نصيب پلا، وس ۾ اٿس آهون ۽ تارا ڳڻڻ.

پير فقير آ: ڏن ۽ خليفن جو، مليس ته مقبرا ۽ درگاهون ٺهن، وس ۾ اٿس دعا ۽ قصا.

پروفيسر فقير آ: اضافي ڊيوٽين ۽ ريسرچ پير چيڄڻ جو، مليس ته پروموشن ۽ دولت، وس ۾ اٿس سياست ۽ جعلي ڊيٽا. پٽيوالو فقير آ: خرچي ۽ منائي جو، مليس ته به ڪم ڪندو، وس ۾ اٿس آفيسر سان ملائڻ.

استاد فقير آ: ويزا ۽ بورڊ ۾ ڊيوٽين جو، مليس ته ٽيوشن سينئر ۽ دلالي، وس ۾ اٿس گريڊ ڏيارڻ ۽ سياست.

دادا گير فقير آ: پتي ۽ پنپرائي جو، مليس نه ته داڀو ۽ اغوا، وس ۾ اٿس ڪلاشنڪوف يا پرچي.

ڏاڪر فقير آ: مجلسن جو: ڪامياب ته فيس وڌي ۽ ٿي. وي تي اچي، وس اٿس روٽاڙڻ ۽ بيان.

ڊاڪٽر فقير آ: پينل وارن ۽ ميڊيڪل ڪمپنين جو، مليس ته ميڊيڪل سينئر ٺهن ۽ غير ملڪي دورا، وس ۾ اٿس غير ضروري ٽيسٽون ۽ ٻه نمبري دوائون.

موالي فقير آ: نشي ۽ ڏنڊي ڪونڊي جو، مليس ته مڪان ۽ اوڻارا آباد: وس ۾ اٿس سوال ۽ نعرا.

ميمبر فقير آ: عهدي ۽ کاتي جو، مليس ته ارب پتي، وس ۾ اٿس چمچاڳيري ۽ لوٽو بڻجن.

شاعر فقير آ: داد ۽ ناموس جو، مليس ته ريڊيو ۽ ٽي وي تي ايندو، وس ۾ اٿس ترنم ۽ سوچ.

شاگرد فقير آ: ڊگري ۽ مارڪن جو، مليس ته نوڪري ۽ عزت، وس ۾ اٿس ڪاپي ۽ سفارش.

سياستدان فقير آ: ووٽن ۽ بيورو ڪريسي جو، مليس ته حڪمران ۽ ارب پتي، وس ۾ آسرا ۽ نعرا.

ريسرچر فقير آ: پراجيڪٽ ۽ ڊگري جو، مليس ته گرانٽ ۽ پروموشن، وس ۾ اٿس تجربا ۽ انٽرنيٽ.

رانديگر فقير آ: تيمر ۾ جڳهه ۽ غير ملڪي دورن جو، مليس ته ناموس ۽ دولت، وس ۾ اٿس سٽا ۽ نوراڪشتي.

جج فقير آ: قانون جو، مليس ته فتويٰ ڏيندو، وس ۾ اٿس انصاف ۽ نظريه ضرورت.

وڪيل فقير آ: فيس ۽ اصلين جو، مليس ته ڪيس هلندو، وس ۾ اٿس دليل ڏيڻ ۽ تاريخون وٺڻ.

واپاري فقير آ: گراهڪن ۽ وڪري جو، مليس ته روزگار، وس ۾ اٿس نفعو ٿورو برڪت گهڻي.

هاري فقير آ: فصل ۽ ريٽ جو، مليس ته خوشحال، وس ۾ هر ۽ ڪوڏر.

طالب فقير آ: علم ۽ مانيءَ جو، مليس ته عالم، وس ۾ اٿس ڪتاب ۽ عمل.

ٻار فقير آ: رانديڪن ۽ پيار جو، مليس ته کلندو ۽ ڪيڏندو، وس ۾ اٿس روئڻ ۽ گهرڻ.

يار فقير آ: گفت ۽ نشانيءَ جو، مليس ته بهار بهار، وس ۾ ناز ۽ نخرا.

زال فقير آ: عزت ۽ پيار جي، مليس ته دل ۽ گهرجي راڻي، وس ۾ اٿس مرڪ، خدمت ۽ وفا.

مڙس فقير آ: وفا ۽ خدمت جو، مليس ته جيئري جنت ۾، وس ۾ اٿس اعتبار ۽ حفاظت.

ليڪڪ فقير آ: چاپڻ ۽ پڙهندڙن جو، چپيس ته اديب ۽ وڪرو ته دولت، وس ۾ اٿس قلم ۽ انداز.

ڪارخانيدار فقير آ: مقابلي ۽ ٽئڪس جو، مليس ته پئون
 ٻارهن، وس ۾ اٿس امپورٽ، ايڪسپورٽ ۽ ڪوائٽي.
 وزيراعظم فقير آ: ووٽرن ۽ فوج جي وفا جو، مليس ته ملڪ
 ترقي ڪندو: وس ۾ اٿس سڀني کي راضي رکڻ.

سڀ جائز

وڻ: اک، اکيون، اڳ، دعا، دل، دڳ، ڏنڊ، وير، وزن، واعدو، وجهه، چُهي.
 زڪوات، رستو، زور، نسخو، مال، قرض، فائدو، سک،
 سيٺ، سڱ، هٿيار، حساب، هٿ، خبر، خيرات، ٽڪا، ٽڪيٽ.
 وجهڻ: اکين ۾، آڱر ۾، پانهن ۾، ٽڪر، تيل، نڪ، ميت، نظرون،
 مرچ، لوڻ، هٿ، هٿو، رت، ٻڙا، کيسي ۾، ڪوري ۾، وات ۾،
 درياهه ۾، پاڪ، قبر ۾، ڪاٺ ۾، ڪنڌ ۾ (هار)، ڍيڳ ۾، دل ۾،
 چيلهه ۾، دماغ ۾، پيٽ ۾، پيرن ۾، پاڻي، پير، پڙ، پاڪي، هوا،
 هٿ، هار، اجرڪ، قبڙو، لٽ، ڦار، نڪاح، تيل، ناڪيلي.

ورهائڻ: علم، پٽ، ملڪيت، خوشيون، نفعو، زڪوات.

وهائڻ: درياهه، واه، رت (دشمن جو)، پگهر، ڳوڙها، دور.

پڙ: سڌ، گهر، ڏنڊ، پاڻي، پيٽ، کيسا، ٻني، وياج، حصو، هٿ، پير، پرت.
 ٺاهڻ: ٺاهه، جاءِ، هٿيار، ٻني، رستو، جهاز، ٻيڙا، زال، ڳالهه،
 رنسون، دوست، فارمولا، اوزار، بيت، سون، نوٽ، فوج.

بدلائڻ: عادت، استاد، مذهب، ملڪ، مرشد، مسجد، روزگار،
 رنگ، رستو، رشتو، ذات، زال، ڪپڙا، ڪارتوس، رول،
 ڪاليج، شهر، شاهد، سيٺ، ساٿي، سيٺ نمبر، هيرو، هيروئن،
 حليو، جاءِ، جهاز، پارٽي، ليڊر، هوا، پاڻي، دوا، ڊاڪٽ، وڪيل.
 پالڻ: ڪتا، گهوڙا، مرغيون، ٻڪريون، مڇيون، پکي، فوج،

ٻار، يتيم، سوئر، رچ،

تاڙيون وڄائڻ: ڪڏڙا، چمچا، ورڪر، ريسرچ سيمينار،
ڪاميابي تي خوشي، راند کٽڻ تي، شادين ۾.

بچائڻ: سر، عزت، مال، پئسا، شهر، فوج، خزانو، ملڪيت،
تخت، صحت، ايمان، آئين، ملڪ، آزادي، پگ، زمين، فصل،
دوست، مائٽ، آثار قديمه، ڪتاب، ٻار.

بنائڻ: چوتيو، آلو، شاگرد، مريد، خليفو، ڪمدار، ايجنٽ،
سفير، وڪيل، جج، آفيسر، سهڻو، مهمان، هوشيار، عالم،
شاهوڪار، گهوت، ڪنوار، ڪاريگر، استاد، پروفيسر،
حڪم، زير دست، راڻي، وزير، مشير، ميمبر، سپهه سالار.

پچائڻ: آرو، سرون، آوي، ديگ، خيال، چلو، پهه.

پائڻ: مُنڊي، پگ، چوڙيون، زيور، برقعو، وڳو، ليٽو، پير،
سرمو، بوٽ، عينڪ، وگ، ڦيرا، تاج.

ٽوڙڻ: رڪارڊ، قسم (ڪفارو)، روزو، نيت، رسم (غلط)، بُت،
بند، زنجير، نڪاح، در، معاهدو، آئينو، سگنل.

پنڻ: خدا کان (هروقت)، خلق کان (مصيبت وقت) پندڙن کان نه.
پڪڙڻ: چور، چوري، ڪاپي، پنو، هٿ، گچي، غلطي، ڪن،
لٽ، ڏوهه، راز، سازش، آگر، پير، پيٽ.

پٽڻ: اک، ڪن، ٿڪ، پر، ڏندڻ، سٽ، ساهه، دٻ، گل، لڏو،
لوڙهو، لاهه، وار، وات، ٻبا (ننڍڙو ٻار)، انٻڙيون، پاڙ.

ڪيڻ: اک مان، اکين مان (ڳوڙها)، اخبار، رت، رنگ، نقشو،
زبان، زمين مان، نالو، نظر مان، مهاندا، لڪ، ليڪو، مطلب،
مڪڻ، ڍاڻا، ڍاڻا، ڌوڙيا، ٺڪاءُ، تنگ، ڦرهو، ترا، تخت، تيل،
رسالو، دونهان، رزلت، رستو، زهر، باهه (مان)، پير، جنگهون،
پيٽ مان، پاڻي (ڪوه مان)، وات مان، ڪيسي مان، گند، گهرمان،

گورا، قرض، چُڪون، غلطيون، سمنڊ مان، ساهه (دشمن جو)،
 هوا، هوڙ، قبر مان، ڪنڊا، پگهر، پڻسا، ڪيڙا، ڪڪ، رس.
ڪٽڻ: کيسو، گلو، مُنڍي، ننهڻ، وار، رسو، رشتو، پاڙ، تعلق،
 ڪپڙو، فون، بجلي، ڪاٺيون، هڏا، رستو.
ڪاپي ڪرڻ: (استاد پڙهائين ته ۽ ٻيا شاگرد به ڪن).

DO IN ROME AS ROMENS DO.

ڪاپي ڪرائڻ: (ورن، موچڙا، جهيڙا، ڪمائي)
ڪوڙ هڻڻ: سياست ۾، عشق ۾، امتحان ۾، صلح ڪرائڻ لاءِ،
 وصال رات، دلاسي ڏيڻ لاءِ، پرچائڻ لاءِ.
قيد ڪرڻ: نڪاح ۾، پيار ۾، ٻانهن ۾، جيل ۾، گهر ۾، نظر بند،
 ڪوٽن اندر، بوتل ۾، پيجري ۾، ڀيٽ، تصوير ۾، موبائيل ۾.
قتل ڪرڻ: دشمن، باغي، مرتد، قاتل، زاني، (زهر، ماکي،
 لوڻ، سڻپ، اٽڪل، نظرن، قلم، هٿيار سان).
قرض وٺڻ: واپار، ڪارخاني، هٿيار، شادي، جاءِ، نوڪري ۽ تعليم لاءِ.
پارائڻ: سرمو، ٽوپي، پگ، هار، ڪفن، ڊريس، منڊي، چوڙيون.
گرم ڪرڻ: کيسو، مٺ، بسترو، بازار، ڪمر، پاڻي، محفل،
 لوهه، سون هٿ.

سجدو ڪرڻ: الله کي، تعظيمي سجدو غير الله کي
 (بادشاهه يا بزرگ کي) ملائڪن به حضرت آدم عليه السلام کي
 سجدو ڪيو، حضرت يوسف عليه السلام کي ڀائرن سجدو ڪيو.
سفارش ڪرڻ: مارڪن لاءِ ته شاگرد جو مستقبل ٺهي،
 نوڪري لاءِ ته روزگار ملي، سڻهي پوست يا بدلي لاءِ ته
 ڪميشن مان حصو ملي.

شرط رکڻ: انعام هوندو ته مقابلي ۾ شامل محنت ڪندا.
ساڙڻ: گند، مُردو (هندن لاءِ)، بنديون، هانءُ (دشمن جو)، قوتو،
 ڪتاب ۽ رسالا (غلط لکيل) ڪپڙا، خط (يارن جا)، فئڪٽريون
 (نشيدار يا نقصانڪار شين ٺاهڻ جون) جهنگ.

(ڌاڙيلن جا پناهگاهه)، پيڙا ۽ چهار (دشمن جا) هٿ، پير، اکيون.
هڻڻ: اک، انڊا، بر، گُلها، گل، ڪوڙ، ڌڪ (دشمن کي) ڏکو،
 ڊاڙ، ڏنڊ (ڏوهي کي)، ڏنڊا، ڪوڙا، هام، فارمولا، لت، مينڊي
 (پار)، مڪڻ (چاپلوسي)، ٿڪا (بيماري) پٽ (ظالم کي) سُئي
 (بيمار کي)، رنگ (هولي)، ڊيڪو چنبو، چار تير، گولي، نظر ٺپو،
 حورون، تالي چڪ، لٽيون، پادر، ڏنڊ، قلم، چار جهنڊو چڪر.
 هارڻ: پاڻي، رنگ، زهر، اٽو، هنجون.

گائڻ: احسان، گيت، مولود، سهرا، حوالي، بيت، قصا.
گولڻ: خدا، قاتل، چور، وات، آيت، ڪتاب، حوالو، گره، فائيل،
 ڪاغذ، سڱ، گهر، سامان، رستو، ڍور، وڪيل، دلال، دليل،
 پيرا، مائٽ، مقولا، پهڪا، پير، استاد، رزلٽ، دستاويز.

گڻڻ: تارا، وڻ، مال، هٿيار، ڪتاب، استاد، شاگرد، سڪا، يار،
 ڍور، هيرا، فلم، سوال، در، محل، مارڪون، آگريون، ٻار.
کڻڻ: هٿ، ٿورا، چنگهون، ٻار، مارڪون، نڪ، گُني، لوٽو،
 لٽ، جنازو، اگر، ڪتاب، تسبيح، پانهن، ان، اک، ٻار، مٿي تي، وٽو،
 حصو، کاتي، فصل، قبر، قسم، پيرا.

کولرائڻ/کولڻ: اک، هٿ، وار، منهن، وات، مٺ، اڳڻ، ڳنڍ،
 رسو، رستو، ڪن، ڍڪ، پُجي، سيل، در، سينو، راز، فائيل،
 ڪاپيون، رڪارڊ، ڪيس، خط، کاتو، سڙه، پاڻي، ڪتاب،

ٽيوشن سينٽر، ميڊيڪل سينٽر، بيوٽي پارلر، گئو، دوڪان، قرآن، وصيت، ڦاٽڪ.

ڪٽڻ: دل، ملهه، شرط، اليڪشن، سڱ، ڪيس، جنگ، مُقابلو، راند، ميڊل، انعام، ڪيپ.

ڪاٺڻ: حلال، دعوت، خيرات، ڪٽيو، فائدو، ڪمائي، سزا، هوا، اُس، چڪر، ڌڪ، ڌڪا، مغز، ڦيرا، قلابازيون، ڪن، رشوت، ڪار، مار، پٽ، ڊال، ڪچو، ڦاٽ، چوٽ، نقصان، حلوو، حرام، ڪوڙڙ، گوڏا، ڳپ، پير، تريون، ڪلو، تنبو، جهنبو.

رڪڻ: امانت، اڪ، بار، عزت، دل، دوستي، مٿو (پيرن تي)، هٿ، ڪنڌ، پٽ، سام، شرط، حساب، نظر، رڪ، روزو، گڪ، پردو.

روزو نه: سفر ۾، بيماري ۾، حمل دوران، حيض دوران.

ڏسڻ: خواب، رستو، ڪتاب، فلم، قبرستان، آزادي، اڪيون، زبان، هٿ، رڪارڊ، فائيل، ڪرسي، ڦوٽو، سيرت، مهاندا، منهن، چچڙا، يار، ٻار، ٽارل آسمان، باغ، جيل، شهر، نبض، هٿيار، چنڊ.

دعوت: ڪاٺڻ، ڪارائڻ، ڏيڻ، وٺڻ، شادي جي، سالگرهه جي، حليمه جي، خيرات جي، نماز جي، حلال جي، شيراز.

ذات بدلائڻ: اقتدار لاءِ، سربچاڻڻ، عزت، مال، حصي ۽ ووٽن لاءِ. ڏيڻ: ڏتا (سياستدان)، دلاسو، دعا، دليل، ڌڙڪا، دعوت، دل، ٽڪا، ٽپا، انعام، آسرو، عزت، علم، پانهن، فائدو، سُڪ، سڱ، سوکڙي، سبق، ٽيوشن، ٽانڊا، پيار، قرض، قسم، منهن، مار، ميار، زور، زبان، زال، زمين، پاڻي (واعدي کي) نوڪري (حقدار کي)، لالچ، حساب، حصو، لغام، آرڊر، ڪتاب، ووٽ، مارڻ: نفس، ڳوٺون، درندا، ڦاڙها، ڪارا، نانگ، دشمن، مڪيون، باغي.

ملاڻڻ: اڪيون، دليون، رٿل، هٿ، ڪلهه، قلم، انگ، رنگ، مٿا، پٿسا.

مارڪون: (ڏيڻ) فري ۾ يا پئسن سان (مستقبل ٺهي پر ٻئي جو حق نه مري)
مارڪون وٺڻ: مائٽن ۽ يارن جي اولاد لاءِ (سندن حق نه مري)
 پاڻي، جسم، روح.

لاهن: بخار، سُور، قرض، ميار، ٿڪ، ٿورا، ڪل، لٽا، ڍڪ، وار،
 ڪم، ٻار، ٻار، تڙ، مُنڍي (درندي جي) ماکي، رنگ، مَر، ڪير، سِڪ،
 پٽڪو، در، پير، ڪنڌ، پادر، مٽي، فصل، ڊيگ، وردي، ڪنو،

جماع ڪرڻ: ٻانهي سان، هڪ طلاق بعد، متعي بعد، نڪاح بعد،
 چوري ڪرڻ: ڪتابن جي، نفلي عبادت جي، پيار جي، نظرن جي.
چٽڻ: مغز، آڱريون، چپ، هٿ، پير، پليٽ، ٿُڪون (ماکي) گوڏا،

جُوا: انعامي بانڊ ۽ اسڪيمون، ڪُٽا، انشورنس، شادي، سٽو.
جعل سازي: جعلي آرڊر، ڊگريون، مدرسا، يتيم خانو، پير،
 ڊاڪٽر، عامل، ريسرچ، ڪيس، دستاويز، سندون، نڪاح نامو،

وصيت نامو، ويزائون، دستخط، چيڪ، ذاتيون، دوائون.
ڪرائڻ: اڪيون، علاج، وينڪرو، سوڙهو، صلح، جهيڙو، آزاد،
 ڪيس، ٿيسٽ، ماپ، حساب، مقابلو، راند، ڪم، قيد، مدد،

حملو، فيصلو، چونڊ، اليڪشن، بند، شڪار.

داهتر نور مصطفي شيخ

عدد ڪن مدد، انگ لڳائڻ رنگ

سائين پروفيسر نور مصطفي شيخ کي مان 1988ع کان
سيڏان جو سنڌ يونيورسٽي جي مئٽس ڊپارٽمينٽ ۾ 1977ع
کان 1997ع تائين واحد پي ايڇ ڊي هولڊر پروفيسر هئا،
بحيٿ استاد سڀني شاگردن سان پيار ڪندا هئا ۽ بحيت

ڊين فئڪلٽي آف سائنس ريسرچ اسڪالرس کي شماريات جي
استعمال بابت گائيڊ ڪندا هئا. ڪاپي ۽ ڪارٽوس جي
استعمال کي گهٽائڻ لاءِ سوالن جي درجن ۾ تبديلي ڪندا هئا.
بحيت ممتحن 9 مارڪن کي 90 ڪرڻ ته سڪياڻي نه هئا.

بحيت مصنف، مترجم يا نظرثاني ڪندڙ ڪوشش ڪري
ننڍڙي کان ننڍڙي غلطي به درسي ڪتابن ۾ رهڻ نه ڏيندا هئا.

چئن جو ٽولو، درجي بندي، ننڍ وڏائي، پيٽ ۽ اهميت
جي لاءِ ٻوليءَ ۾ انگن جو استعمال خواهه انگ ۽ اسلام، انگ
۽ عضوا، انگ ۽ نسخا هن ڪتاب ۾ ڏنل آهن، انگ لکيل
ساڳيو قيمت جدا جدا، نشاني ساڳي مطلب پيا پيا، ليڪ ٽڪر
به پر ڪنڊن جا تعداد مختلف وسيلي انگن جا رنگ ڏيکاريا
ويا آهن. سوالن وسيلي ڏاهپ ۽ ذهني آزمائش جي زرخيز
زمين کي سونهن بخشي وئي آهي، هن ڪتاب کان اڳ به
مصنف جو ڪتاب ”سچ ته بيٺو نچ“ جي عنوان سان ڇپيل آهي.
اميد ته سائين جي ڪاوش کي ”عدي ادب“ طور مڃتا

ملندي، 75 سال جي عمر ۾ به عملي پورهيو جاري اٿن جنهن جو
مقصد آهي ته شال سنڌجا نوجوان رڳو پڙهڻ نه پر ڪڙهن به،
حسابن سگهڻ جو شوق به رکن ۽ استاد ڪلاس وٺڻ ته جملي
ريسرچ ۽ ڪريل معيار جي لڳل داغ کي ڏوئي سگهجي.

پروفيسر عبدالسليم ميمڻ نصرپوري

شعبه رياضي

مهرڻ يونيورسٽي ڄامشورو

پڙهندڙ نسل . پ ن

The Reading Generation

1960 جي ڏهاڪي ۾ عبدالله حسين ”اُداس نسلين“ نالي ڪتاب لکيو. 70 واري ڏهاڪي ۾ وري ماڻِڪُ ”لڙهندڙ نسل“ نالي ڪتاب لکي پنهنجي دورَ جي عڪاسي ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي. امداد حُسينيءَ وري 70 واري ڏهاڪي ۾ ئي لکيو:
انڌي ماءُ جڙيندي آهي اونڌا سونڌا ٻارَ
ايندڙ نسل سَمورو هوندو گونگا ٻوڙا ٻارَ

هر دور جي نوجوانن کي اُداس، لڙهندڙ، ڪڙهندڙ، ڪڙهندڙ، پُرنڌڙ، چُرندڙ، ڪِرندڙ، اوسيئڙو ڪَندڙ، پاڙي، ڪاڻو، ڀاڄوڪڙ، ڪاوڙيل ۽ وڙهندڙ نسلن سان منسوب ڪري سَگهجي ٿو، پَر اسان انهن سڀني وچان ”پڙهندڙ“ نسل جا ڳولائو آهيون. ڪتابن کي ڪاڳر تان ڪڍي ڪمپيوٽر جي دنيا ۾ آڻڻ، ٻين لفظن ۾ برقي ڪتاب يعني e-books ٺاهي ورهائڻ جي وسيلي پڙهندڙ نسل کي وَڌڻ، ويجهڻ ۽ هِڪَ ٻئي کي ڳولي سَهڪاري تحريڪ جي رستي تي آڻڻ جي آسَ رکون ٿا.

پڙهندڙ نسل (پَن) ڪا به تنظيم ناهي. اُن جو ڪو به صدر، عهديدار يا پايو وجهندڙ نه آهي. جيڪڏهن ڪو به شخص اهڙي دعويٰ ڪري ٿو ته پڪ ڄاڻو ته اهو ڪوڙو آهي. نه ئي وري پَن جي نالي ڪي پئسا گڏ ڪيا ويندا. جيڪڏهن ڪو اهڙي ڪوشش ڪري ٿو ته پڪ ڄاڻو ته اهو به ڪوڙو آهي.

جهڙيءَ طرح وڻن جا پَن ساوا، ڳاڙها، نيرا، پيلا يا ناسي هوندا آهن اهڙيءَ طرح پڙهندڙ نسل وارا پَن به مختلف آهن ۽ هوندا. اهي ساڳئي ئي وقت اداس ۽ پڙهندڙ، ٻرندڙ ۽ پڙهندڙ، سُست ۽ پڙهندڙ يا وڙهندڙ ۽ پڙهندڙ به ٿي سگهن ٿا. ٻين لفظن ۾ پَن ڪا خصوصي ۽ تالي لڳل ڪلب Exclusive Club نه آهي.

ڪوشش اها هوندي ته پَن جا سڀ ڪم ڪار سهڪاري ۽ رضاڪار بنيادن تي ٿين، پر ممڪن آهي ته ڪي ڪم اجرتي بنيادن تي به ٿين. اهڙي حالت ۾ پَن پاڻ هڪٻئي جي مدد ڪرڻ جي اصول هيٺ ڏي وٺ ڪندا ۽ غير تجارتي non-commercial رهندا. پَن پاران ڪتابن کي ڊجيٽائيز digitize ڪرڻ جي عمل مان ڪو به مالي فائدو يا نفعو حاصل ڪرڻ جي ڪوشش نه ڪئي ويندي.

ڪتابن کي ڊجيٽائيز ڪرڻ کان پوءِ اهم مرحلو ورهائڻ distribution جو ٿيندو. اهو ڪم ڪرڻ وارن مان جيڪڏهن ڪو پيسا ڪمائي سگهي ٿو ته ڀلي ڪمائي، رڳو پَن سان اُن جو ڪو به لاڳاپو نه هوندو.

پڙهندڙ نسل . پَن The Reading Generation

پَننَ کي کليل اکرن ۾ صلاح ڏجي ٿي ته هو وس پٽاندڙ وڌ
 کان وڌ ڪتاب خريد ڪري ڪتابن جي ليکڪن، ڇپائيندڙن ۽
 ڇپائيندڙن کي همٿائن. پر ساڳئي وقت علم حاصل ڪرڻ ۽ ڄاڻ
 کي ڦهلائڻ جي ڪوشش دوران ڪنهن به رڪاوٽ کي نه مڃن.
 شيخ اياز علم، ڄاڻ، سمجھ ۽ ڏاهپ کي گيت، بيت، سٽ،
 پُڪارَ سان تشبيهه ڏيندي انهن سڀني کي بَمَن، گولين ۽ بارودَ
 جي مدِ مقابل بيهاريو آهي. اياز چوي ٿو ته:
 گيتَ به ڄڻ گوريلا آهن، جي ويريءَ تي وار ڪرن ٿا.

... ..

جئن جئن جاڙ وڌي ٿي جڳ ۾، هو ٻوليءَ جي آڙ ڇڻن ٿا؛
 ريتيءَ تي راتاها ڪن ٿا، موٽي منجهه پهراڙ ڇڻن ٿا؛

... ..

ڪالهه هُيا جي سُرخ گُلن جيئن، اڄڪلهه نيلا پيلا آهن؛
 گيتَ به ڄڻ گوريلا آهن.....

... ..

هي بيتُ آئي، هي بَمَ- گولو،

جيڪي به ڪٽين، جيڪي به ڪٽين!

مون لاءِ ٻنهي ۾ فرقُ نه آ، هي بيتُ به بَمَ جو ساٿي آ،

جنهن رڻ ۾ رات ڪيا راڙا، تنهن هڏ ۽ چَمَ جو ساٿي آ -

ان حساب سان اڻڄاڻائي کي پاڻ تي اهو سوچي مڙهڻ ته
 ”هاڻي ويڙهه ۽ عمل جو دور آهي، اُن ڪري پڙهڻ تي وقت نه
 وڃايو“ نادانيءَ جي نشاني آهي.

پَنَ جو پڙهڻ عام ڪتابي ڪيڙن وانگر رڳو نصابي ڪتابن تائين محدود نه هوندو. رڳو نصابي ڪتابن ۾ پاڻ کي قيد ڪري ڇڏڻ سان سماج ۽ سماجي حالتن تان نظر ڪڍي ويندي ۽ نتيجي طور سماجي ۽ حڪومتي پاليسيون policies اڻڄاڻن ۽ نادانن جي هٿن ۾ رهنديون. پَنَ نصابي ڪتابن سان گڏوگڏ ادبي، تاريخي، سياسي، سماجي، اقتصادي، سائنسي ۽ ٻين ڪتابن کي پڙهي سماجي حالتن کي بهتر بنائڻ جي ڪوشش ڪندا.

پڙهندڙ نسل جا پَنَ سڀني کي **ڇو، ڇا، ۽ ڪيئن** جهڙن سوالن کي هر بيان تي لاڳو ڪرڻ جي ڪوٺ ڏين ٿا ۽ انهن تي ويچار ڪرڻ سان گڏ جواب ڳولڻ کي نه رڳو پنهنجو حق، پر فرض ۽ اڻڌر گهرج unavoidable necessity سمجهندي ڪتابن کي پاڻ پڙهڻ ۽ وڌ کان وڌ ماڻهن تائين پهچائڻ جي ڪوشش جديد ترين طريقن وسيلي ڪرڻ جو ويچار رکن ٿا.

توهان به پڙهڻ، پڙهائڻ ۽ ڦهلائڻ جي ان سهڪاري تحريڪ ۾ شامل ٿي سگهو ٿا، بس پنهنجي اوسي پاسي ۾ ڏسو، هر قسم جا ڳاڙها توڙي نيرا، ساوا توڙي پيلا پن ضرور نظر اچي ويندا.

وڻ وڻ کي مون پاڪي پائي چيو ته ”منهنجا پاءُ
پهتو منهنجي من ۾ تنهنجي پَنَ پَنَ جو پڙلاءُ.“
- اياز (ڪلهي پاتم ڪينرو)

پڙهندڙ نسل - **پَنَ** The Reading Generation